

Institut la Plana de Vic

LES DONES MARROQUINES EN LA SOCIETAT VIGATANA

**Estudi sobre el grau d'integració de les
dones marroquines a Vic**

Curs 2017/2018

L'existència de diverses cultures és un fet històric i és evident que aquesta diversitat no es limita als estils arquitectònics ni als vestits regionals.

Naguib Mahfouz

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	4
El perquè d'aquest treball.....	4
Les hipòtesis de la recerca.....	6
ESTRUCTURA DEL TREBALL	7
MARC TEÒRIC	8
1. Context geogràfic, polític i familiar del Marroc.....	8
2. Islam i religió.	15
3. El paper de les dones a l'Islam.....	17
4. L'emigració marroquina a Catalunya.....	20
5. Estadístiques de la immigració a Vic.....	26
6. Què entenem per integració?	32
MARC PRÀCTIC	41
7. Treball de camp.....	41
8. Relat i anàlisi de les enquestes.....	45
9. Altres factors analitzats.....	84
10. Entrevistes als vigatans no marroquins.....	87
TRANSFERÈNCIA DE CONEIXEMENT	102
11. Conclusions de la visió dels vigatans i catalans.....	102
12. Visió dels docents	104
13. Visió dels estudiants de secundària.....	106
ALTRES	109
14. Entrevistes professionals de la integració.....	109
15. CONCLUSIONS	115
16. BIBLIOGRAFIA	117
17. ANNEXOS	118

PRESENTACIÓ

El perquè d'aquest treball?

Segurament trobaria moltes altres paraules per definir el perquè d'aquest treball però, en aquest moment el més important per mi és expressar: que sóc catalana, d'origen marroquí, que estudio i visc a Vic i com a dona i ciutadana, he patit les contradiccions i les crisis d'identitat entre una cultura i l'altra, entre la catalana i la marroquina. Em pregunto si havent nascut a Catalunya, sent catalana, sóc també marroquina? És difícil respondre, ara mateix, a aquesta pregunta. Per un cantó he tingut una forta pressió familiar per part del pare perquè no m'integrés, un cop alliberada d'aquesta pressió, em pregunto, què sóc jo? Qui sóc? Què vull ser? De quina cultura formo part? És necessari que prengui opció per una o altra? Puc conviure amb les dues cultures sense haver d'amagar-me de cap d'una d'elles? És possible que la societat catalana m'obri els braços, com a catalana que sóc i com a marroquina que també sóc? Com puc conciliar les dues cultures sense que el meu entorn, d'un o altre costat, em rebutgi perquè no n'he triat només una?

Aquestes són les qüestions personals que m'han ajudat a escollir el tema del treball de recerca. Si, com a dona catalana i marroquina, pateixo aquestes contradiccions, em pregunto, les meves amigues, veïnes, parentes i dones que conec de la comunitat musulmana, també es troben en la mateixa situació que jo?

A partir d'aquestes preguntes vaig decidir estudiar quin era realment el grau d'integració de les dones marroquines en la societat catalana, concretament, la vigatana. Potser així trobaria les respostes. Si conec com s'integren o no, si volen o dolen, si desitjarien però no ho veuen possible..., llavors pot ser més fàcil reconduir conductes que ens portin a respondre a les preguntes anteriors i aconseguir que elles, les dones marroquines, s'acostin més a la societat catalana i al mateix temps que

serveixi també perquè els catalans trenquin amb els estereotips i els murs teixits amb silencis, suspicàcies i susceptibilitats que no tenen, sovint, raó de ser i que es basen en la ignorància mútua i la por i desconfiança que genera aquest desconeixement.

Com a dona catalana i marroquina vigatana, tinc l'avantatge de conèixer i entendre'm amb les dones marroquines de la ciutat, és més fàcil accedir a elles, preguntar, demanar... Això m'ha permès realitzar el treball, basat sobretot en enquestes i entrevistes, amb relativa comoditat. Dic relativa perquè també m'he trobat amb un petit rebuig d'algunes dones marroquines a respondre les enquestes, ja que les fa furgar sobre el seu passat, present i futur i, en alguns casos, les sacseja tant que s'estimen més no remoure res i passar de llarg.

Les hipòtesis de la recerca

La hipòtesis principal del meu treball és conèixer la integració de les dones marroquines a Vic. Una segona hipòtesi serà conèixer el grau d'integració de les dones berbers que procedeixen del Rif (nord del Marroc) i zones muntanyoses de l'Atlas, *versus* el grau d'integració de les dones àrabs que procedeixen també del Marroc (majoritàriament del sud). He plantejat aquesta segona hipòtesi perquè crec que entre les dues ètnies hi ha una gran diferència pel que fa a la forma en què conceben la integració en la societat catalana, ja que entre les dues ètnies és poden establir diferències pel que fa al pensament, la cultura, la tradició, la procedència, etc.

En aquesta recerca vull analitzar la situació de les dones marroquines a Vic, per establir quin nivell d'integració han assolit, com i perquè, tot fent referència als factors que tenen un paper molt important i decisiu en el seu procés d'adaptació en el país d'acollida.

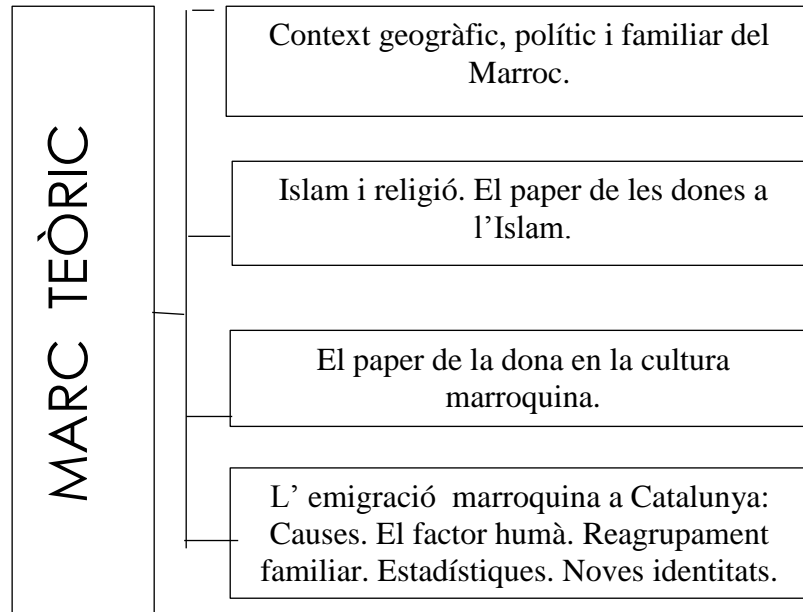
El treball de camp estarà dividit en tres parts: una primera part basada en enquestes i entrevistes a dones marroquines, àrabs i berbers, una segona part on s'enquesta a persones catalanes, sobretot vigatanes per tal d'esbrinar la visió que tenen de les dones marroquines, si es relacionen amb elles o no. I una tercera part dedicada a entrevistes a professionals de la integració a Vic. Les anàlisis de les dades obtingudes i les conclusions, serviran per aportar possibles recomanacions i accions per tal de millorar la integració de les dones marroquines en la societat vigatana.

Ja que totes les dones marroquines que analitzaré dintre del meu treball són musulmanes, destacaré la seva situació en l'àmbit educatiu, laboral, personal i social (la relació amb els altres individus), ja que són els factors més importants en el procés d'integració. També analitzaré si es segueixen les pautes marcades per la religió i pel que fa al dret al treball i l'educació.

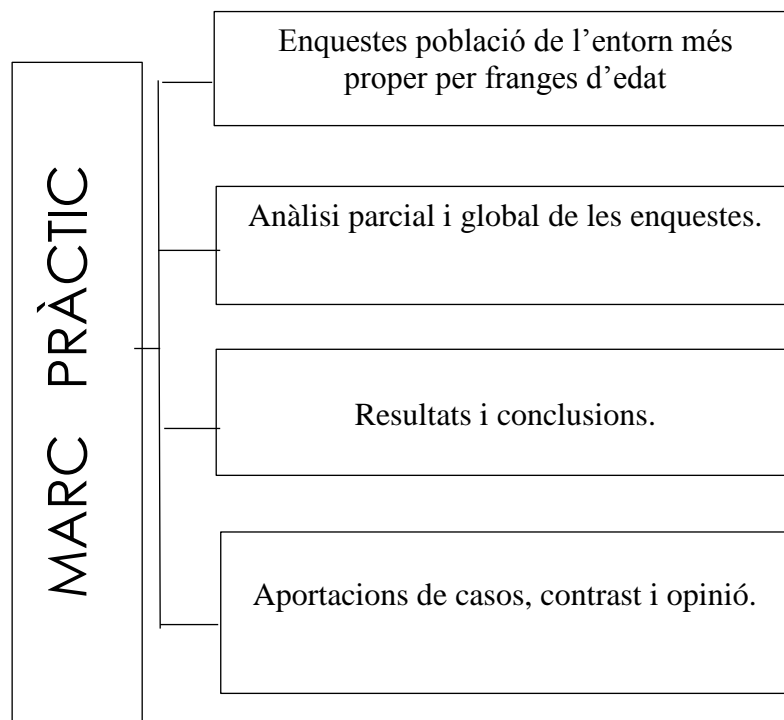
ESTRUCTURA DEL TREBALL

L'estructura del treball parteix dels següents mapes conceptuals per desenvolupar i organitzar els diferents nuclis d'investigació.

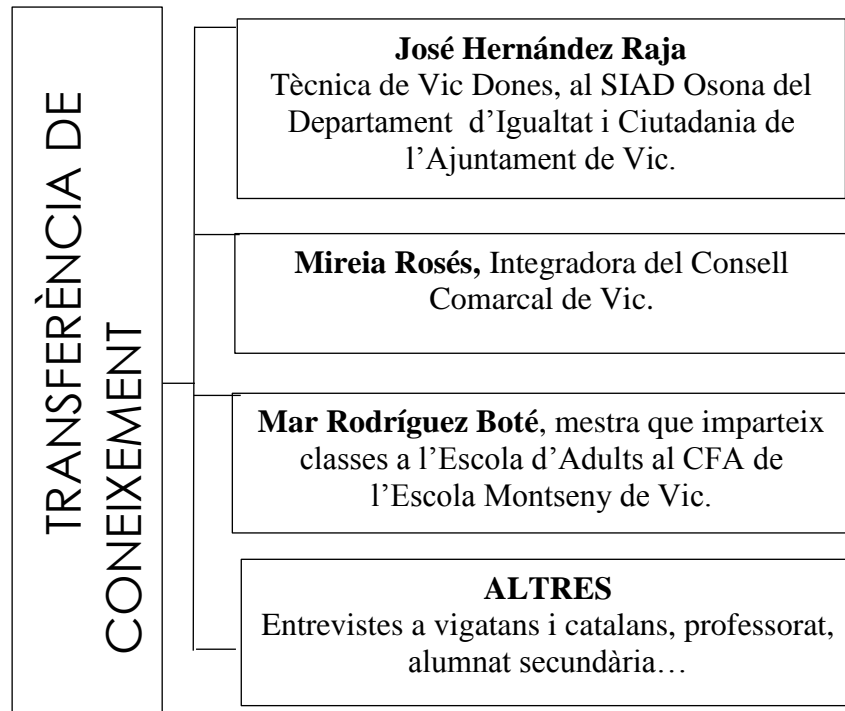
1. -

2. -

3. -

- **MARC TEÒRIC**

1.- CONTEXT GEOGRÀFIC, POLÍTIC I FAMILIAR DEL MARROC

1.2 Geografia i economia del Marroc

El Regne del Marroc (*al-Mamlaka al-Magribíya*) és un país sobirà situat geogràficament al nord del continent africà. Té una extensió de 458.730 km², sense comptar el Sàhara Occidental situat al sud-oest del Marroc amb una extensió de 8260.000 km², i una població de més de 30 milions d'habitants. Limita al nord amb el mar Mediterrani i l'Oceà Atlàntic, per l'estret de Gibraltar queda separat la península ibèrica per 14 km de longitud.

Al sud amb el Sàhara Occidental hi ha l'est amb Algèria i a l'oest amb l'Oceà Atlàntic. El relleu de Marroc és principalment muntanyós, les muntanyes algerianes de l'Atlas hi continuen amb diferents cadenes paral·leles:

- El Rif i el sistema de l'Atlas (l'Atlas Mitjà, el Gran Atlas i l'Anti-Atlas).

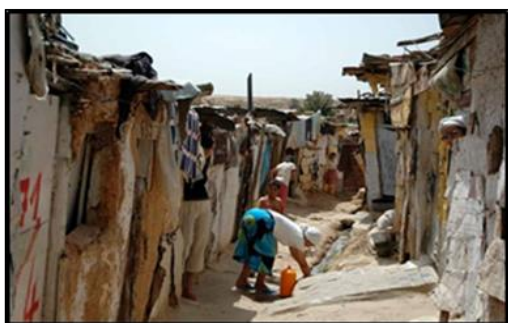
La capital del país és Rabat, però la capital amb més habitants és Casablanca, un dels centres industrials del país.¹

Els habitants de les zones del Rif (majoritàriament rurals, on el sector econòmic predominant és el primari, és a dir, l'agricultura i la ramaderia) són més conservadors des del punt de vista cultural i la dona té menys llibertat.

¹ CARBONELL, Francesc *L'Omar i l'Aixa. Socialització dels fills i filles de famílies marroquines.*

Els habitants de la part àrab, per altra banda, tot i tenir la mateixa concepció de la dona com a ésser inferior i submís a l'home, aquesta gaudeix de certes llibertats.

Cal esmentar, però, que avui dia, degut al desenvolupament econòmic, s'han produït importants èxodes del camp cap a la ciutat. Les zones urbanes del Rif, com de la resta del Marroc, han augmentat demogràficament, patint una ràpida urbanització. Normalment, aquestes immigracions internes augmenten i molt en èpoques de sequera, quan la pobresa del camp, sobretot la del Rif, obliga a migrar i es converteix en misèria urbana a les ciutats on neixen i creixen suburbis sencers d'infrahabitatges o de *bidonvilles*², com per exemple a Casablanca.

Morocco World News, Just a Spark:
Morocco's Unaddressed Social Ills.

(Casablanca) 22 d'Agost 2014

La VieÉco, Villes sans bidonvilles: le chemin
est encore long pour Casablanca.

18 d'Abril 2017

Aquesta part del treball l'anomenaré part àrab, la resta de territoris marroquins diferents al Rif, ja que, tot i no ser un concepte geogràfic, els marroquins l'utilitzen per diferenciar els rifenys dels de la resta del Marroc.

² Conegut també com a assentaments irregulars; és un lloc on s'estableix una persona o una comunitat que està fora del marge dels reglaments sobre les normes establertes per les autoritats encarregades de l'ordenament urbà. ANNEXOS pàg. 94, CARBONELL, Francesc *Socialització dels fills i filles de famílies marroquines*.

La llengua oficial del Marroc és l'àrab³. Els primers tenen com a llengua el rifeny, també conegut com a amazic, aquest és un idioma que en l'actualitat és cooficial en l'estat marroquí⁴.

1.3 Organització política i social al Marroc

El Marroc és una monarquia constitucional. Segons la Constitució de 1992, el govern és responsable davant del rei i el Parlament, el qual, sotmès a una reforma aprovada en referèndum el 1996, va passar a ser bicameral: la cambra de representants, amb 325 diputats elegits per sufragi universal cada cinc anys, i el senat, amb 270 membres elegits indirectament pels representants de les autoritats locals, les cambres professionals i els sindicats. Les dues cambres parlamentàries són bàsicament òrgans de debat, ja que el seu poder és molt limitat. El rei nomena el primer ministre i pot dissoldre la legislatura.

L'actual monarca del Marroc, Mohammed VI, s'ha fet seva la complicada estratègia d'intentar transmetre una imatge de progressiva democratització institucional alhora que manté un poder pràcticament absolut sobre la vida política del país. A més de desenvolupar la funció de líder temporal (rei), també és guia espiritual i moral (*emir al-Mu' minin*, o comandat dels fidels) com a conseqüència del suposat vincle directe del seu llinatge amb Hussein ibn Ali, nét del profeta Mahoma.

L'islam de branca sunnita és la religió dominant i oficial⁵, s'estima que el 99% de la població es considera musulmana, majoritàriament sunnita, mentre només l'1% professa altres religions minoritàries com el cristianisme, el judaisme o el bahanisme.

Cal destacar també que la societat marroquina és diversa i que els berbers representen el 40% de la població d'aquest país, repartits en tres dialectes que parlen: el rifeny, l'amazic (Atles Mitjà) i el shelha (Alt Atles i Antiatles).

³ *Constitució marroquina, article 5, 2011.*

⁴ *Ibidem 3, 2013.*

⁵ *Ibidem, 3, 2013.*

1.4 L'estructura familiar al Marroc

La dona, en la cultura berber, és la base de la unitat familiar, i encara que el patriarcat és el lema general, la gran tradició oral que tenen, els ha transmès lluitar contra la intolerància i l'abús de poder.

L'home és qui té el control ferri sobre els membres de la família; la dona, per la seva banda, controla els pilars de la moral i la vida privada de la família. Per tant, els seus rols es basen en el pudor, el respecte i la vergonya. En tots els casos, l'honor de la família dependrà de les nenes i de la guarda de la seva virginitat.

Les característiques principals de l'estructura familiar marroquina tradicional serien aquestes:

- ❖ La dona haurà d'obeir el "seu" home (pare, germà gran, marit, tiet...).
- ❖ L'home és l'únic cap de la família.
- ❖ La dona està considerada subjecte dependent sense identitat jurídica.
- ❖ El matrimoni és la destinació inevitable de la noia berber, sobretot, a molt primerenca edat.
- ❖ La representació dels homes com a transmissors dels béns (similar a la figura de l'hereu a Catalunya) i dels valors del grup familiar i la relegació de les dones als espais domèstics.

- ❖ L'establiment de la residència de les dones casades al grup familiar del marit, la qual cosa limita encara més l'autonomia femenina.
- ❖ La concertació dels matrimonis per part dels pares dels nuvis.
- ❖ La convivència de parents de diferent grau i generació en una mateixa llar (*família extensa*), la qual cosa permet recrear la solidaritat del grup familiar a través de la cooperació que s'estableix entre els seus membres, però també genera jerarquies, conflictes i rivalitats que acostumen a accentuar la vulnerabilitat de les dones marroquines.
- ❖ La possibilitat dels homes de casar-se amb més d'una dona, així com la possibilitat legal de repudiar l'esposa, o d'obtenir tractes més favorables en cas de divorci, del qual en surten sempre clarament perjudicades les dones.⁶

La dona marroquina que no és del Rif té gairebé el mateix paper, tant dins de l'àmbit familiar com en el jurídic i en la societat en general, però, a diferència de l'anterior, gaudeix de més llibertats, ja que té més facilitat de relació i comunicació amb el seu entorn.

També en ambdues cultures, els membres d'una família s'ordenen en una estructura patriarcal, és a dir, que el cap de família -l'home-, ja sigui l'avi o el pare, s'imposa sobre la resta de membres.

Després del cap de família, com podem veure al diagrama adjunt (pàg. 14), trobem els fills adults mascles, que posteriorment passaran a ocupar el lloc del pare. Aquests són els que van a treballar i mantenen econòmicament la família, ja que el pare o l'avi ja està jubilat o a punt d'estar-ho, o ha traspassat.

⁶ COMAS, Marta/ MOLINA, Encarna/ TOLSONAS, Mònica. *Identitats: Educació, immigració i construcció identitària*.

Seguidament tenim la dona del pare de família, i finalment, els nens més petits i les filles. Aquestes últimes es troben en un segon pla i representen “les criades”. A partir de la seva adolescència, o fins i tot abans, es fan càrrec de les tasques de la casa, fins al moment de casar-se i anar-se’n a viure amb el marit, on seguiran en un segon pla. En absència de lleis que regulin l’ajuda als més grans (pensions), són els fills els que assumeixen la responsabilitat del manteniment econòmic de la família.

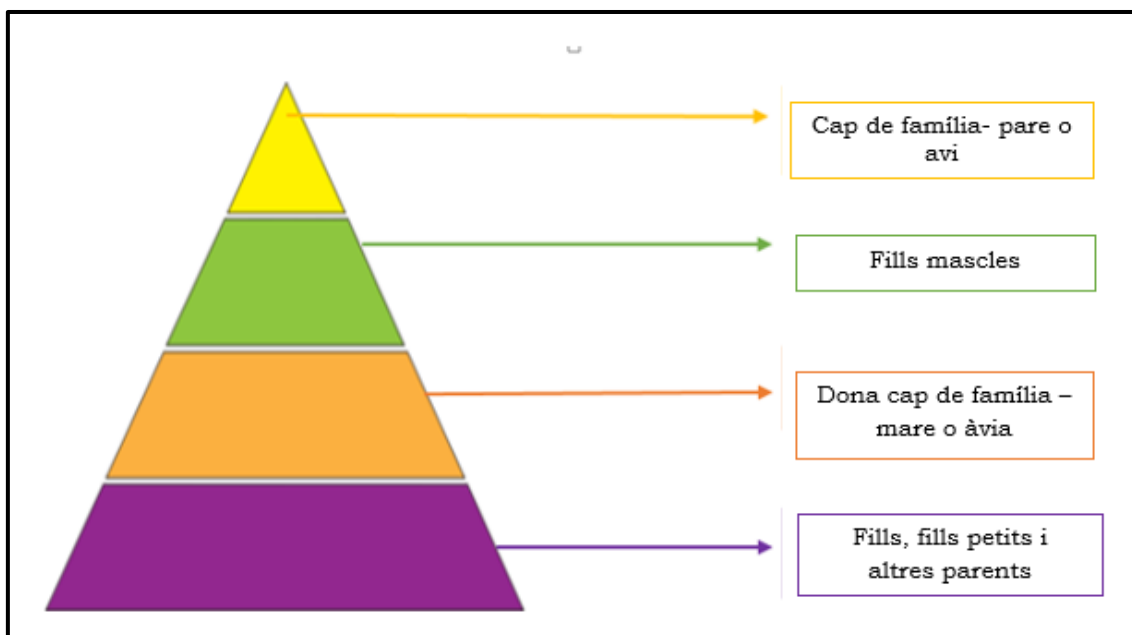

Diagrama representat per l’autora del treball, tot i que ha extret de la informació del llibre *Dones i migració a la Mediterrània occidental. Tradició cultural i canvi social, reptes de la dona magrebina*, treball dirigit per Maria Àngels Roque.

En emigrar del Marroc i establir-se en una societat occidental, en la qual els valors i les llibertats de la dona són molt diferents, no totes aconsegueixen integrar-se com la societat d’acolliment s’espera, ja que no poden deixar els valors dels quals procedeixen. Intenten preservar al màxim les seves creences i símbols alhora que s’adapten a les noves tradicions de la societat receptora. Tot i això, hi ha factors que impedeixen aquesta integració.

2. ISLAM I RELIGIÓ

La religió juga un paper fonamental en la vida de tot musulmà. Considerada, tant pels vigatans com per les mateixes marroquines, un element que dificulta la integració, ja que prohibeix moltes coses a les dones, he volgut esbrinar fins a quin punt era certa aquesta afirmació. De debò la religió és un mur que no deixa integrar-nos?

La religió prohibeix l'establiment en una societat no musulmana? Valora la dona com un ésser inferior que ha d'estar sotmès a les ordres de l'home i, per tant, no s'ha de preocupar ni relacionar amb el seu entorn?

2.1. El paper de les dones a l'Islam

Podem dividir la història de l'Islam en dues etapes: la primera, des dels seus inicis (segle VI de l'era cristiana) fins pràcticament el segle XIX, caracteritzada per un fort tradicionalisme en el qual les dones tenien un paper secundari, ja que és considerada i tractada com un sexe dèbil: la dona és emocional, irracional, irresponsable, incapaç de prendre decisions ni d'afrontar perills... per tant, és necessària una supervisió i protecció dels homes.

La segona etapa es produeix a partir del segle XIX i dura fins els nostres dies. La percepció de la dona segons l'Islam tradicionalista va començar a canviar quan el món musulmà va xocar amb el de l'Europa occidental, que ja tenia uns valors ben diferents als del món àrab. Això va provocar que aquests valors europeus relatius a l'educació, matrimoni i justícia- sobretot-, penetressin en el món islàmic. Segons l'Islam tradicionalista i/o conservador, la dona era un ésser dèbil que ha d'estar sota la vigilància i el control de l'home (primer del pare, durant la infància, i posteriorment del marit). La nova concepció de la dona segons l'Islam modern defensa (mitjançant una nova interpretació de l'*Alcorà*, posant com a proves els versos de l'*Alcorà*), la igualtat entre l'home i la dona en molts aspectes, ja que aquests dos es complementen.

“Elles són un vestit per a vosaltres i vosaltres sou un vestit per a elles”⁷.

En l'evolució històrica de l'Islam, les dones han anat adquirint cada vegada més drets, més valors i més llibertats, fet que li fa facilitar sortir més de l'àmbit privat i domèstic cap el públic i social, i relacionar-se més amb el món extern. Malauradament, aquesta emancipació no ha arribat a totes les dones. En molts països àrabs, els drets de la dona atorgats per la religió han quedat en simples drets teòrics ja que els que tenien o tenen el poder no els interessa que les dones adquireixin drets i llibertats. S'origina així una societat masclista, d'estructura totalment patriarcal, amb les dones sotmeses a aquestes estructures.

Les dones, segons l'*Alcorà*, el Llibre Sagrat de l'Islam, té uns drets civils, com la llibertat i el dret a escollir amb qui casar-se, o divorciar-se; drets socials, com el dret a l'educació, al treball i a la participació en les activitats socials (un exemple és que durant la vida del profeta Mahoma, les dones, incloent les seves, participaven d'una manera molt activa en la política i en tots els àmbits socials, sense ser discriminades ni menyspreades); el dret a la independència econòmica, etc. L'Islam atorga els mateixos drets a la dona que a l'home pel que fa a educació, que esdevé obligatòria pels dos sexes.

Però, en part, existeix una contradicció entre els continguts de l'*Alcorà* i la realitat d'alguns musulmans, la qual cosa fa que, en aquest cas la societat catalana, es basi en estereotips per definir a les dones musulmanes com a dones inferiors, oprimides, humiliades, sense llibertats ni drets, sotmesa i maltractada per l'home....

Aquests drets de les dones que es mostra a l'*Alcorà* no sempre són respectats, ni es practiquen, ni es reconeixen, ja que les cultures que prenen l'Islam com a religió però que no el respecten del tot, n'escullen els continguts que els interessa i en modifiquen o distorsionen els altres, deixant a les dones en un segon pla que en l'*Alcorà* no

⁷ *Alcorà* (2:187).

apareix, són les culpables que les dones es vegin privades dels seus drets. Unes dones que, com també les occidentals, desitgen i esperen viure d'una manera més digne i lliure.

L'aspecte que podria impedir la integració, tant en les dones com dels homes, és la relació amb les persones del sexe oposat, ja que l'Islam, per motius argumentats en l'*Alcorà*, dificulta, no de manera absoluta però sí relativa, la relació i contacte físic entre un home i una dona desconeguts i a l'inrevés, excepte si s'han de relacionar per interessos professionals o econòmics. Per tant, indirectament, recomana que les amistats es formen amb persones del mateix sexe, ja que les relacions mixtes podrien induir a cometre pecats greus (adulteri, per exemple).

3. EL PAPER DE LA DONA EN LA CULTURA MARROQUINA

Ja he esmentat abans que el Marroc és un país majoritàriament musulmà. Això significa que la cultura, les tradicions, les relacions socials i la vida diària de les persones estan determinades per les normes de l'Islam. Per tant, la legislació actual sobre la dona al Marroc té una influència molt religiosa de l'*Alcorà*, o millor dit, de la interpretació d'aquest feta pels homes. En la constitució marroquina es plantegen una sèrie de qüestions íntimament relacionades amb la igualtat de drets i oportunitats dels ciutadans, els quals hauran de facilitar una transformació de les relacions de gènere de cara a la igualtat d'oportunitats pels sexes, drets, presa de decisions, responsabilitat, exercici de poder, activitats prioritàries...⁸.

⁸ UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, INSTITUT UNIVERSITARI D'ESTUDIS DE LA DONA, *La realidad de la mujer marroquí*.

El Marroc ha sotmès recentment al Parlament l'aprovació d'una nova *Mudawwana*⁹, també anomenada Codi de Família o Codi de l'Estatut Personal i Successori, redactat per primer cop el 1957. Aquesta està integrada per certes lleis que alliberen la dona sense deixar de respectar l'esperit de la religió musulmana ni la cultura de la societat marroquina.

El rei Mohamed VI ha donat impuls i suport a aquesta iniciativa: en un dels seus primers discursos va prometre reformar i millorar l'estatut de la dona. Com pot esperar-se poder garantir pau i prosperitat a una societat mentre les dones, que constitueixen la meitat d'aquesta societat, veuen els seus drets trepitjats?, preguntava en veu alta el rei. Amb la nova *Mudawwana*, la dona deixarà d'estar sotmesa a l'aprovació del marit i gaudirà dels mateixos drets que l'home. Aquesta iniciativa té per objectiu canviar les estructures familiars per tal de modernitzar la societat. Actualment, es proposa als marroquins, aprendre a conviure amb el respecte cap a les dones perquè és d'aquesta manera és com s'evoluciona.

Malika Benradi, una sociòloga, diplomàtica i activista dels drets de les dones marroquines que ha passat molt de temps a França i el Marroc, parla així d'aquesta llei: *Cal destacar la Mudawwana, que és el codi de la família marroquina promulgat el 2004 i que es considera d'allò més avançat en comparació amb els països àrabs i musulmans. El més significatiu d'aquesta reforma és la reafirmació de la igualtat entre la dona i l'home...Però la lluita continua, convençudes com estem, que les lluites de les dones mai tenen fi, encara tenim molt camí que caminar.*¹⁰

⁹ ESTEBAN DE LA ROSA, Gloria/ OUHIDA, Jamilia/ OUALD, Karima/ SAHIR, Tijaniya. *La nueva Mudawwana marroquí: entre tradición y modernidad* (Traducción comentada del Código de familia de 2004). Col·lecció Materiales (5).

¹⁰ BENRADI, Malika "El dret de família al Marroc i el seu impacte sobre l'estatut jurídic de les dones".

Tal com ja apunta l'autora, el camí per aconseguir la emancipació de la majoria de les dones és un procés llarg que necessita col·laboració i suport, tant a nivell personal com estatal, per exemple amb polítiques que afavoreixin i incentivin el treball femení o l'escolarització del 100% de les noies, donat que segueix havent-hi un gran percentatge d'analfabetisme especialment en l'àmbit rural, el Rif.

Malika Benradi, que és també una experta a les Nacions Unides en temes relacionats amb l'educació, el gènere, el diàleg cultural i la immigració, parla sobre la situació de les dones al Marroc i fa una comparació amb les dones occidentals. Pel que fa a la violència de gènere, per exemple, diu que: *En relació a la violència de gènere i d'altres aspectes de la repressió patriarcal, crec que les dones en tota l'esfera del món pateixen per igual. La diferència és que les dones nord-africanes tenen menys oportunitats comparades amb les occidentals, perquè el sistema s'han estructurat conceptes que tendeixen a infravalorar les dones reduint les seves capacitats al paper reproductiu i de manteniment de llinatges.*¹¹

Actualment al Marroc coexisteixen dos tipus de família: la tradicional (patriarcal) i la moderna. La primera és la més àmplia, i s'estén per la gran majoria del territori, tant rural com urbà. Aquesta es regirà per la llei patriarcal i la *Mudawwana* també la protegeix.

La segona, la més moderna, és també més reduïda i la trobem sobretot en l'àmbit urbà. La trobem en l'ètnia àrab i la dona té més llibertat de moviments, per treballar fora de casa, per relacionar-se amb altra gent, per decidir si portar el hijab o no...

Malgrat que el Marroc és un estat on l'economia de mercat i els mitjans de comunicació potencien un creixement més ràpid i més obertura cap a l'exterior, l'evolució de tot allò que afecta socialment al paper de la dona és encara bastant lent.

¹¹ BENRADI, Malika "El dret de família al Marroc i el seu impacte sobre l'estatut jurídic de les dones".

4. L'EMIGRACIÓ MARROQUINA A CATALUNYA

L'emigració del Marroc vers Catalunya es va iniciar fa ja més de mig segle. Aquesta mobilitat humana, que va començar a finals de la dècada dels seixanta del segle passat i ha perdurat fins avui, ha construït un lligam estable entre ambdues societats.

L'emigració marroquina dels últims vint anys,
Teresa Losada.

Actualment, prop de tres-centes mil persones d'arrels marroquincatalanes i també d'origen Rifeny, procedents de zones rurals de les províncies de Nador, Alhoceima o Yebala, viuen a Catalunya, i una cinquena part d'elles ja han nascut en aquesta terra.

L'experiència migratòria ha configurat la memòria particular de moltes famílies d'origen marroquí, que han vist néixer i créixer aquí els seus fills, amb la qual cosa han transformat l'emigració en arrelament. Un arrelament que es troba en procés i que és resultat de la interacció i el contacte amb la societat catalana que, en major o menor grau, ha sabut oferir a aquest col·lectiu oportunitats per integrar-s'hi.

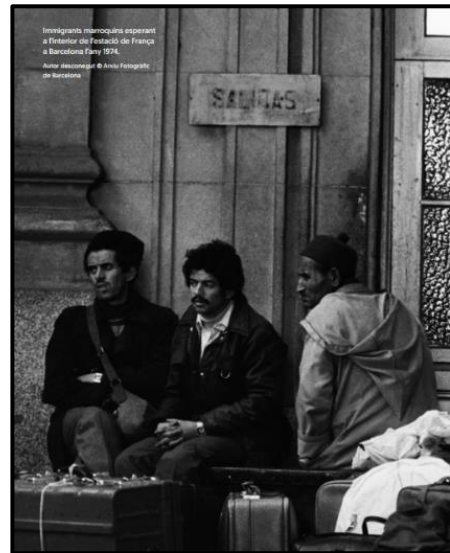
4.1 Causes de les migracions

L'emigració s'explica en un context global, que permet entendre les motivacions que van portar molts homes marroquins a marxar fora del seu país. Les oportunitats de treball que els va oferir Europa, després de la Segona Guerra Mundial, per tal de reconstruir els països es va esquarterar quan les fronteres europees es van començar a tancar a finals dels anys seixanta del segle passat. Això va provocar que molts marroquins s'instal·lessin provisionalment a Catalunya, a l'espera de poder reprendre el viatge vers la destinació europea triada.

La demanda de mà d'obra provocada pel creixement de l'economia catalana va fer que oblidessin la destinació final i es quedessin aquí.

Immigrants marroquins esperant a l'interior de l'estació de França a Barcelona l'any 1974. Autor desconegut.

Arxiu fotogràfic de Barcelona.

La cronologia que descriu les migracions marroquines a Catalunya s'inicia el 1967, segons un informe elaborat l'any 1972 pel Secretari de Coordinació pel desenvolupament de Justícia i Pau.

Aquell any es va produir una forta crisi laboral a Europa, que va provocar l'expulsió des de França d'emigrants marroquins amb la *lleï Pasqua*, que porta el nom de l'antic ministre de l'Interior; *França ja no pot ser una terra d'immigració*, va declarar Pasqua abans que els diputats votessin el seu projecte.¹²

¹² *El País*, Internacional, article aparegut el dissabte, 19 de Juny de 1993.

Amb l'excusa d'assegurar una integració real, un control de fluxos migratoris i una lluita contra l'emigració clandestina, es va instaurar un seguit de lleis que van complicar, i molt, l'emigració de marroquins a França.

4.2. El factor humà

A causa del tancament d'aquestes fronteres, la majoria de treballadors marroquins que van arribar a Barcelona, i que es van anar estenent per tot el territori català, procedien d'Europa i no del seu país d'origen.

Les primeres passes dels emigrants fora de la seva terra es troben plenes d'anhels i incerteses. No hi ha lloc per a l'enyorament. La seva decisió d'emigrar els situa dins d'una geografia confusa, que no els permet afirmar que són d'un lloc o d'un altre. El primer vehicle d'inserció serà la feina i els compatriotes arribats abans que ells.

No sempre es quedaran en el primer lloc al qual arriben, la recerca d'un lloc de treball estable els farà canviar d'emplaçament. Mentre comparteixen recursos, temps i vida amb d'altres compatriotes marroquins, el vincle amb la societat catalana vindrà per la feina i diverses entitats socials.

Mentre, envien estalvis a la família que s'ha quedat al país d'origen, al Marroc. La dependència econòmica reforça el vincle familiar en la distància i que s'acaba materialitzant en el retrobament final.

Sovint, però, no n'hi ha prou amb els diners que envia l'home des de Catalunya i, sobretot al Rif, les dones que no poden sobreviure amb els enviaments periòdics de diners, treballen en l'economia submergida.

Encara avui dia hi ha la trista realitat de les dones mules, que creuen la frontera entre Espanya i Marroc, ens ho recorda de manera molt trista. Dones que es guanyen la

vida transportant grans càrregues de mercaderies, des de Melilla per vendre-les al Marroc.

Fons del diari *Público*¹³, del dia 25 de Juliol de 2017 ens relata l'experiència de les "dones mules" de Melilla, així es coneixen a les marroquines que viuen al Rif, que transporten cada dia als seves esquenes al voltant entre 40 i 70 quilograms de materials a la frontera entre el Marroc i Espanya, des de l'enclavament de Melilla. El treball és aclaparador i ple de riscos. Algunes han mort a la mateixa frontera. El viatge és dur i el risc molt alt, per fer-ho guanyen al voltant d'uns set euros per viatge que fan.

Dones marroquines transporten mercaderia a la frontera de Melilla - *Youssef Boudlal*. Diari Público.

Melilla 25/08/2017 a les 16:53.

Un home ajudant a una de les dones en caure mentre transportava la mercaderia - *Youssef Boudlal*. Diari Público.

Melilla 25/08/2017 a les 17:00

Jema Laalaoua és una de les milers de dones que es guanya la vida d'aquesta manera: transportant grans càrregues de mercaderies des de Melilla fins a la província de Nador, al nord del Marroc.

Laalaoua transporta a l'esquena 50 quilograms, i cobra uns "70 dirhams" per viatge, 7.40 euros, però la majoria de dies ni tan sols saben quants viatges van a fer pel que no saben quant cobraran. Les mercaderies que transporten es comptabilitzen a la

¹³ <http://www.publico.es/sociedad/frontera-marruecos-espana-mujeres-mulas-cruzan-dia-frontera-espana-marruecos.html>

frontera com a equipatge personal pel que no graven, i així guanyen un petit marge s'envien i es venen tot el Marroc. Quant més viatges, més guanyaran, per la qual cosa no tenen temps per descansar. Poden creuar durant cinc hores al dia, quatre dies a la setmana.

Han de tenir cura de que la frontera no tanqui perquè no poden passar més d'un dia a l'enclavament espanyol. *"Resem les nostres oracions al matí i ens preparem per al dia, sense saber si sortirem vives o mortes"*, diu Laalaoua a la revista Público. S'aixeca la roba interior per mostrar blaus a la cama d'una porra de la Guàrdia Civil espanyola. I així milers de dones del Rif viuen en aquestes situacions per portar un tros de pa a casa seva.

4.4. Reagrupament familiar

La millora de les relacions laborals dels homes a Catalunya obre la porta al reagupament familiar. Aconseguir l'autorització després de complir els tràmits burocràtics, acreditar que hom disposa de mitjans econòmics per mantenir la família, trobar un nou pis i, finalment, poder retrobar-se amb els éssers estimats. A partir d'aquest moment, els pares han d'abordar noves realitats: escolaritzar els fills, disposar d'una atenció sanitària, aprendre el català, celebrar el naixement de nous fills. Són els fills els qui fan arrelar les famílies, deixant cada cop més enrere la societat d'origen, al qual ja només s'hi torna durant les vacances d'estiu.

Com a segon efecte d'aquest model d'emigració del progenitor —transformació del retorn al reagrupament—amb el cas de les famílies marroquines, ens trobem amb el que es produeix dins de la parella, la qual cosa també afecta el benestar dels fills i filles que han emigrat del Marroc.

D'aquesta manera, en determinats casos —especialment quan l'origen de la família és rural i els matrimonis acordats—, es dona la circumstància que el retrobament de la

parella al país d'emigració comporta un procés de devaluació del rol d'esposa i mare tradicional als ulls d'un marit que ja fa anys que viu a Catalunya i que coneix ara un tipus de dona més urbana.

De vegades, es genera la ruptura de la parella. Com a conseqüència de la devaluació del rol d'esposa i mare tradicional en el nou context social, aquestes dones pateixen una pèrdua de centralitat en el grup domèstic i la dissolució del context educatiu de referència que aquestes necessiten per poder educar els seus fills i filles, la qual cosa dóna lloc a algunes actituds de rebuig també per part dels fills i filles de tot allò que representa la mare en termes culturals. Frases com «la mare no sap res, la meua mare no sap llegir», «bé, la meua mare menja amb les mans, jo ja no». D'alguna manera, aquests nens i nenes s'avergonyeixen dels hàbits tradicionals de les seves mares.

El retorn és un element que sempre és present en tot tràmit migratori. Els vincles amb els fills (i els néts) reté molts pares a l'hora de tornar al seu lloc d'origen. Aquesta decisió, que es planteja després d'haver passat bona part de la vida lluny del país de naixement, és tan important o més que la que els van fer emprendre el camí de l'emigració. I si el retorn no es fa en vida, s'acostuma a fer una vegada que arriba la mort: més del noranta per cent dels difunts marroquins a Catalunya continuen sent repatriats al seu país d'origen.

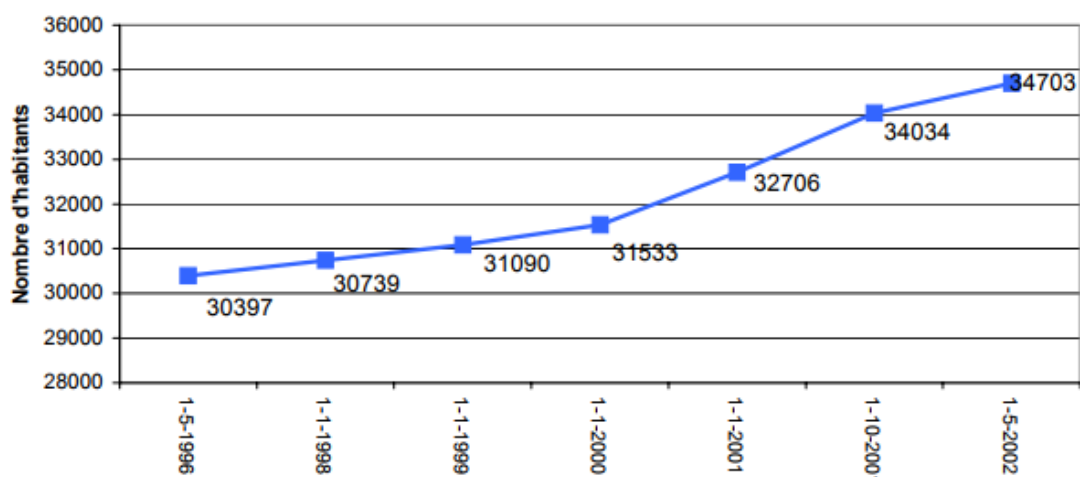
En el cas dels fills, cal destacar la convicció que, malgrat les dificultats, existeixen a Catalunya més oportunitats de futur per als fills i filles. Estudiar almenys uns anys i ser educats en un context occidental sembla representar en sí un valor que es vol fer accessible als fills i a tota la família.

La mirada de la societat catalana sobre la població marroquina a Catalunya, ha anat evolucionant a mesura que aquest col·lectiu s'ha anat establint a Vic. Si al principi van arribar homes sense la família, l'arribada d'aquesta posteriorment i el naixement de fills

a Catalunya, ha provocat una feminització progressiva de la societat marroquina immigrant amb més visibilitat pública que mai.

5. ESTADÍSTIQUES DE LA IMMIGRACIÓ MARROQUINA A VIC

El gener de 1996 Vic tenia una població total de 30.397 habitants. Entre aquesta data i el gener de 2000 el canvi demogràfic va ser creixent però gradual: dels 30.397 habitants de 1996 el municipi passa a 30.739 el 1-1-1998, 31.090 el 1-1-1999, 31.533 el 1-1-2000. A partir del període 1999-2000, però, es fa palesa una nova tendència. Així, al mes de desembre de 2000 hi havia al municipi un total de 32.706 habitants, i, per tant, respecte al gener del 1996 hi havia hagut un creixement d'uns 2.309 habitants. La mitjana mensual de creixement del 2.000 és d'uns 97'75 nous habitants per mes, i el creixement total al final de l'any se situa en uns 1.173 habitants. Aquestes dades, les més recents que utilitzarem en el nostre estudi sociodemogràfic, són significativament diferents de les de només mig any abans (octubre de 2000), i és previsible que segueixin canviant en un futur immediat.¹⁴

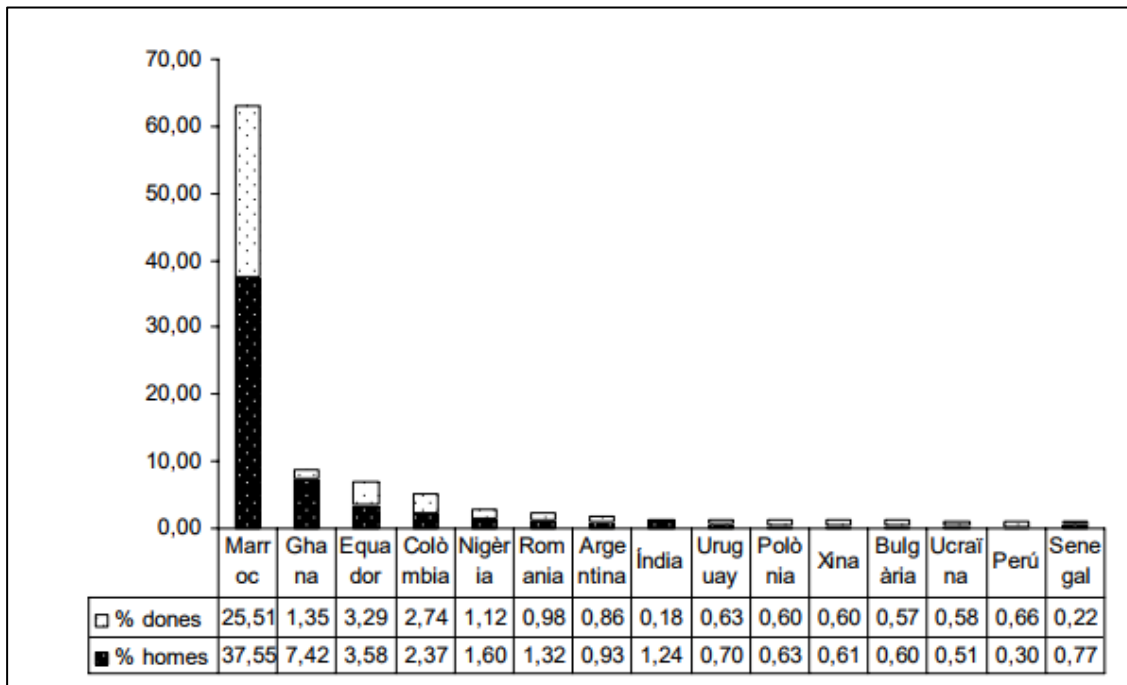
Evolució de població del municipi de Vic en valors absoluts durant el període 1996-2002

(Font: Institut Nacional Estadística)

¹⁴ Pla Comarcal d'Integració dels Immigrants d'Osona – Associació Antoni Soler i Trias.

Els magribins. (6.507 persones –73,31 per cent del total d'immigrants- el mes d'octubre de 2001). Constitueixen, amb diferència, el grup més nombrós d'immigrants de la comarca, però des de fa uns tres anys han deixat de ser l'únic grup per començar a ocupar una parcel·la determinada dintre d'un mosaic global caracteritzat per una multiplicitat de procedències. Tot i que parlem de magribins en general, es tracta fonamentalment de marroquins, majoritàriament de l'ètnia amazigh, procedent de la província de Nador o Alhoceimas, a les muntanyes del Rif. Són persones d'origen rural, amb unes característiques culturals diferenciades i que no tenen com a llengua pròpia l'àrab, sinó una de les llengües amazigh, que té un registre sobretot oral.

Les primeres persones d'aquesta procedència (fonamentalment homes sols) van començar a arribar a Osona, però ha estat fonamentalment durant els anys noranta i, sobretot, a partir de la segona meitat d'aquesta dècada, que l'afluència ha anat augmentant.

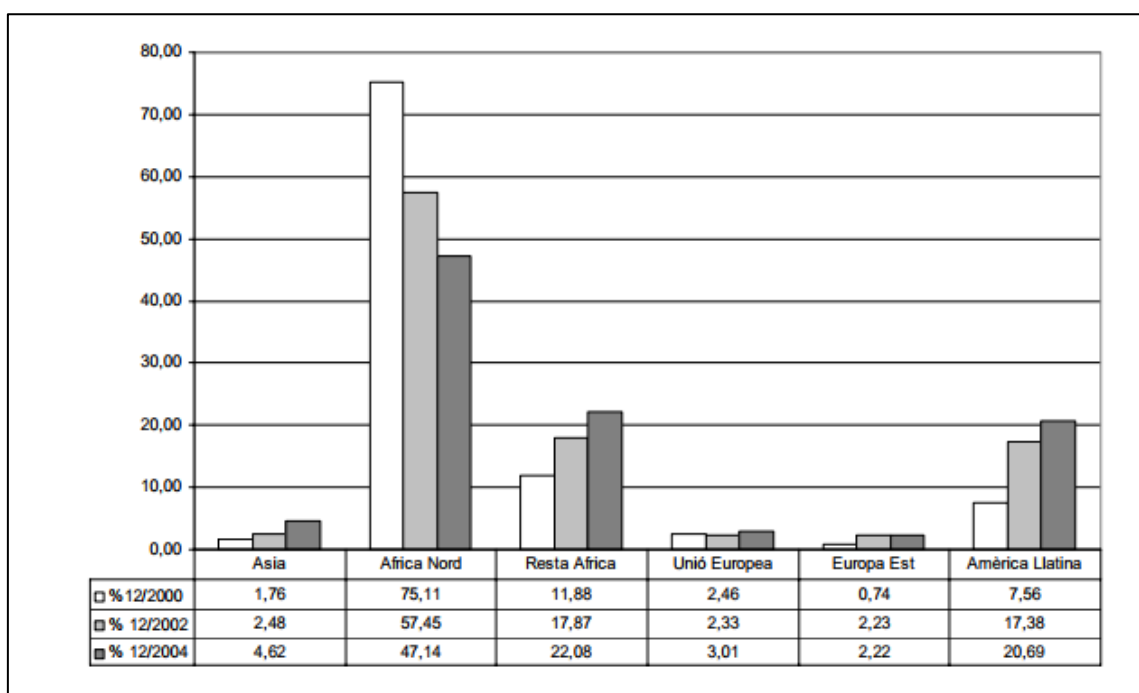

Evolució de població del municipi de Vic en valors absoluts durant el període 1996-2002

(Font: Institut Nacional Estadística)

Es tracta de la comunitat més assentada, i durant els darrers anys, en compliment de la Llei d'estrangeria, ha anat portant a terme un procés de reagrupament familiar, que ha comportat l'entrada d'alumnes d'aquesta procedència a les escoles de la comarca. Tot i aquest relatiu assentament, la pertinença a la religió i a la cultura islàmica és causa de reticències per part de la població "autòctona".

Les quinze principals nacionalitats d'estrangers a Osona al desembre de 2000¹⁵, són les representades a la gràfica. El principal país de procedència és Marroc amb un percentatge equivalent entre sexes, això ens mostra d'alguna forma com en mica en mica, les famílies es van anar fent el reagrupament familiar, fins a instal·lar-se avui dia tota la família a Osona.

Evolució del percentatge d'estrangers a Vic¹⁶ per àrees geogràfiques d'origen als anys 2000, 2002 i 2004.

¹⁵ Font: Xifres oficials de padrons municipals recollides pel Pla territorial de Ciutadania i immigració de la comarca d'Osona.

¹⁶ *Ibidem*

Vic mostra un mapa de procedències cada vegada més divers; la principal àrea geogràfica d'origen és l'Àfrica del Nord (Rif) però perd un 27,97% de representació amb quatre anys, i es situa al 47,14% de procedents de l'Àfrica del Nord sobre el total d'estrangers.

5.1. Les dones immigrades a Vic a la recerca d'una nova identitat

Les dones marroquines immigrades tenen arrels molt profundes als seus països d'origen. Hi han viscut, han adquirit la seva cultura, l'han integrada, l'han assimilada.

Però quan s'intenten adaptar al nou país que en aquest cas es Catalunya, es troben amb un nou estil de vida, un món diferent, una vida d'on les relacions són distintes. Apareix llavors el problema de la integració i de la salvaguarda de la identitat del país d'origen, en aquest cas el Marroc.

Així doncs, aquestes dones tenen una doble cultura que intenten mantenir. De vegades, una cultura domina l'altre. He observat que pel que fa a la immigració femenina es diferencia en tres categories.

En primer lloc, hi ha la primera generació, les dones que van arribar pel reagrupament familiar que actualment tenen més de cinquanta anys, la majoria. Sovint són dones analfabetes, que no han estat mai assalariades, i que tenen un paper molt important a l'hora de mantenir la cultura del país d'origen i transmetre-la als fills i a la mateixa vegada ho comparteixen amb la comunitat marroquina instal·lada en el seu entorn immediat.

Una altre categoria la formen les joves, de vint-i-cinc a trenta-cinc anys, que van arribar, de petites, amb moltes ganes de conèixer aquest país i integrar-se en ell. Volen aprendre, es volen integrar en el món català per aprofitar tot allò que els atorga més qualitat de vida: estudis, tecnologia,...

En tercer lloc, hi ha les joves nascudes ja a Catalunya, que han estat escolaritzades aquí i han compartit amb la canalla catalana la mateixa llengua i la mateixa cultura. Per a aquestes joves, el problema d'identitat resulta molt més greu perquè es troben amb dos mons, sovint oposats. El del dia a dia a l'escola, que és català, i el de la llar, que és fonamentalment, marroquí. Cal dir que la immigració també ha capgirat l'organització familiar. L'ha capgirat fins i tot abans que la família s'estableixi al país d'acollida, en el moment en què el marit emigra i deixa la dona al país d'origen.

Quan l'home va de visita al Marroc, que sol ser un cop a l'any, els lligams s'han afeblit, el marit esdevé un visitant i, per tant, cal ser amable, atabalar-lo poc amb problemes, recollir els diners que porta, i afalagar-lo durant el temps que dura la seva estança.

Però quan la dona es reuneix amb el marit en el marc del reagrupament familiar, es troba en una situació una mica crítica, ja que el veu cada dia, però ja no és el marit que ella coneixia al Marroc, és una persona diferent. Ella s'ha d'adaptar a ell, en poquíssimes ocasions, la dona torna al seu país d'origen. Aquest és un fenomen que és infreqüent, i que afecta sobretot a les dones berbers. La dona, quan arriba aquí, es tanca a casa, té cura de la família, fa el menjar i, al principi, si ha d'anar a comprar, mira que ho faci un altre de la família. No coneix la llengua i se sent perduda i horroritzada.

La vida esdevé dura per aquestes dones ja que, com que no treballen "fora de casa", esperen tot el dia que arribi el marit, o els fills, no parlen la llengua del país i no es poden comunicar amb l'exterior.

Aquestes dones pateixen desequilibris psicològics. Al Marroc hi ha una vida familiar molt desenvolupada, sempre estem amb membres de la família. Les dones provinents de l'àmbit rural sempre estan amb les dones del seu poble, parlant, comentant coses, intercanviant comentaris. En canvi, al país d'acollida es troben soles, esperant que el

marit vingui per parlar amb elles. No són situacions on les dones tinguin la possibilitat d'obrir-se al món exterior.

D'altra banda, l'emigració ha modificat el comportament demogràfic. Així, es constata una disminució del nombre de fills. Accedir al sistema sanitari i de l'assistència social, facilita que prenguin mesures anticonceptives.

Pel que fa al matrimoni s'observa que ha pujat l'edat de casar-se, especialment per la dona. El casament amb parents propers, és molt comú al Marroc, es troba en regressió. El matrimoni amb un estranger està tan mal vist que esdevé gairebé una prohibició. El matrimoni mixt pot provocar malentesos i situacions tenses, no només en la parella sinó, i sobretot, amb la família "nouvinguda".

L'arribada a un país més lliure i obert fa que molts pares no puguin controlar del tot els seus fills. La pobresa i l'aïllament social fa, també, que els joves s'iniciïn en el món de la delinqüència. Més els nois que les noies, perquè les noies estan més integrades a la família o, per dir-ho d'una altra manera, més sotmeses a l'autoritat dels pares.

L'home s'integra més fàcilment en el nou país que la dona. Però ell no ajuda a la dona i filles a fer-ho. Sovint, quan les filles, educades en el sistema educatiu català i en la societat catalana es fan grans, sovint, qüestionen l'autoritat del pare i això és una nova font de conflictes. De la mateixa manera que ho fan les dones, poques, que treballen fora de casa.

Entre els joves, la identificació amb el pare o/i la mare disminueix. El noi ja no es vol identificar amb el pare; el pare ja no representa el model ideal, i la mare tampoc. La mare sovint és considerada una dona ignorant, sense idees pròpies, sotmesa, rural,... El model de mare no respon a les aspiracions de la seva filla. La filla vol trobar altres models, la qual cosa provoca un conflicte entre mare i filla que sovint es resolt amagant el cap sota l'ala.

L'accés a les dues cultures que tenen les dones les ajuda, d'una banda, a obrir-se més al món i, de l'altre, a mantenir la seva identitat. Les noies escolaritzades ja aquí, desitgen trobar el seu lloc en la societat d'acollida. Aspiren a tenir els mateixos béns de la societat de consum, les mateixes comoditats, volen estudiar i tenir una carrera universitària.

També s'han anat xopant de la cultura, en aquest cas vigatana, de més justícia, llibertat i democràcia, tot i que de vegades es deceben molt, quan pensen que aquesta justícia, llibertat i democràcia, no és per a elles, sinó pels catalans. Per tot això, moltes, no volen tornar al seu país o al país d'origen dels seus pares d'una manera definitiva. Només accepten un retorn provisional, unes vacances, per a no trencar el cordó umbilical amb el país d'origen dels pares. Si algunes ho fan, de tornar, molt poques, ja no tenen possibilitats de ser autònomes. Al poble, en un àmbit rural, una ciutat petita, fins i tot, una ciutat gran, aquestes noies no s'integren fàcilment a la societat marroquina, pensen ja d'una altra manera, sovint vesteixen diferent, fins i tot riuen d'una altra manera..., tot això provoca, sovint, l'astorament i perplexitat de la gent marroquina.

6. QUÈ ENTENEM PER INTEGRACIÓ?

Definirem **integració** (o **acceptació**) **social** com el procés a través del qual es busca una igualtat real entre les persones que formen una societat, independentment de la seva ètnia, procedència, religió, cultura, pensament ... és a dir, desenvolupar una cultura tolerant i necessària perquè totes les cultures que la formen siguin respectades.

La integració no és un fet mecànic ni un fenomen de la naturalesa, sinó que és un procés social, és a dir, una suma d'accions i actituds de les persones d'un lloc. Però, qui són els o les protagonistes de la integració? La resposta no sembla clara. L'acció

d'integrar ha d'estar només en mans dels qui s'estableixen al país? La responsabilitat recau sobre les pròpies dones immigrades? És molt fàcil dir i pensar que, el problema és seu, que han escollit aquest país i per tant, son elles les que s'han d'obrir i adaptar-se.

Hi ha també qui creu que les dues poblacions hi han d'intervenir, que la integració, per vies diferents, és assumpte dels que acullen i dels que s'hi estableixen. També és evident que els homes immigrants no pensen en la integració en sí, ja que tenen altres maldecaps en el moment d'arribar al país que han escollit, com trobar feina, habitatge, estabilitat econòmica, per després portar a les seves dones amb fills o sense fills (reagrupament familiar).

Segons Norbert Bilbeny¹⁷, catedràtic d'ètica de la Universitat de Barcelona, aquesta integració requereix un esforç i una participació coordinada entre les persones autòctones d'un país, regió o societat i els nousvinguts, habitualment amb la intenció de buscar unes millores dins de les seves vides, tant a nivell personal, com familiar, social, laboral...

També és requereix una planificació i convivència pacífica entre tots els sectors que configuren la societat, formant un grup únic sense perdre la individualitat de cadascú, és a dir, la integració suposa igualtat, acceptació, respecte i empatia tant de les nousvingudes com de la societat d'acolliment.

Segons Nozha Sekik¹⁸ en parlar d'integració, a més, estem parlant d'un procés de doble via; la primera es basa en el respecte de les persones immigrades a la societat d'acolliment i la seva voluntat d'adaptar-s'hi. I la segona, en el respecte de la població d'acolliment (els anomenats *establerts*, membres de la societat receptora) a la diversitat i la seva voluntat d'acceptar-la. Per tant, són els establerts, primer, els qui integren a

¹⁷ BILBENY, Norbert. *Què vol dir integració? Nousvinguts i establerts a les nacions europees*. Editorial La Magrana Orígens. 2010

¹⁸ SEKIK, Nozha "El paper de les dones magrabines en les migracions", pàg. 43.

les dones nouvingudes, i no al revés. De totes maneres, aquestes últimes han de tenir voluntat per adaptar-se i establir-se en la societat.

Tot i així, és difícil descriure amb precisió el concepte *integració*. Tornem a , Norbert Bilbeny que defineix integració com a: (...) *La integració democràtica és el procés pel qual els individus o col·lectiu etnoculturals formen part, voluntàriament, d'una societat amb responsabilitats i càrrecs; en la qual participen dintre de la societat, en reciprocitat igual, d'una cultura pública comuna, i de la qual reben el coneixement i el suport de les seves demandes diferencials*¹⁹. És una definició llarga, però deixa clar que la integració és el procés per formar part d'una democràcia pluralista i de participar-hi activament.

És important destacar, segons diu Nozha Sekik que la integració és un *procés*²⁰. No és ni una institució, ni tampoc una realitat social que es pugui donar per acabada i complerta, és a dir, que no hi ha societats integrades sinó societats en procés d'integració. Recordem, també, que els subjectes de la integració són les persones o els col·lectius etnoculturals. És tracta d'un procés, doncs, en el qual les persones busquen *formar part*, no *ser una part*, d'una societat. Però amb el *formar part* no n'hi ha prou. Cal participar, interactuar en reciprocitat igualitària i equilibrada. La participació pot ser de molts nivells i de diferents formes, però necessàriament ha de voler dir *participar en una cultura pública comuna* que comprèn el respecte a la llei, el civisme, i un mínim comú moral intercultural. Integrar és una manera bàsica de fer una societat.

Tot seguint amb les idees de Nozha Sekik²¹, existeix una integració impossible: aquella en la qual no té en compte les diferències. En ocasions es parla d'una societat integrada on es demana a les dones nouvingudes ser una "*catalana de soca-rel*". És aleshores quan se subratllen els deures de les marroquines i s'enfoca la integració

¹⁹ *Ibidem*, 3, 2013.

²⁰ *Op. cit* SEKIK, Nozha, pàg. 55

²¹ *Ibidem* pàg. 60.

mateixa com un premi, no com un dret ni una responsabilitat que haurien de ser els normals en una democràcia.

Com a conclusió, la integració és problema i responsabilitat de tots, que també coincideix amb Norbert Bilbeny, tant les dones nouvingudes com, en aquest cas les catalanes, són les protagonistes de la integració. Integrar-se, per a les marroquines vol dir *incorporar-se* en una realitat nova; per a les catalanes, és afegir aquesta nova realitat. En tot cas, penso, és o ha de ser, sempre, un seguit de sumes on la resta no hi cap.

6.1. Fases de la integració

Segons Nozha Sekik en el llibre ja esmentat, la integració, és un procés conjunt i compartit que consta de diferents fases²²:

- La primera etapa, és la **instal·lació** al nou lloc, és clarament fruit d'una decisió que ha pres el marit de la dona per establir-se en un altre país per diferents motius, generalment, econòmics (cercar feina i millorar les condicions de vida). Per tant, els establerts i/o autòctons de la societat receptora, no influeixen ni intervenen en aquesta etapa.
- El segon període de la integració, el de la **inclusió al sistema legal i a la xarxa de serveis** del país d'acolliment, ja no depèn gaire de les dones nouvingudes, sinó de la societat receptora. Aquesta etapa requereix el respecte al sistema legal i de les normes i costums de la societat de recepció per part de les nouvingudes.

Una voluntarietat en aquest àmbit de l'adaptació cultural es posa de manifest en el fet d'aprendre la llengua del país d'adopció i d'interessar-se en la cultura històrica. Els establerts agraeixen aquest gest, i fa que les dones nouvingudes

²² *Op. cit.* SEKIK, Nozha, pàg. 68.

tinguin la necessitat d'aprendre la nova llengua perquè això les permetrà relacionar-se més i millor amb l'entorn.

Aquesta etapa sol ser la més llarga i complexa, ja que suposa sacrificis tant per la societat d'acolliment, com per, i més important, per les dones immigrades del Marroc durant el reagupament familiar.

- Una tercera fase és aquella en la que les dones han **assolit una completa acceptació com a part de la nova societat** sense deixar de banda les seves peculiaritats.

Algunes dones marroquines arriben a pensar i creure que elles i els seus fills ja són ciutadans de ple catalans, però tot i ser-ho, no podran aspirar a ocupar càrrecs i feines que elles consideren importants (veure annexos, entrevistes annexos III pàg 133). Aleshores conclouen que segueixen sent immigrants, que encara es troben a la *perifèria de la societat*. Per això, cal preguntar-se si la integració de les nouvingudes va acompanyada de totes les possibilitats d'autorealització personal, les mateixes que tenen les catalanes, perquè es pugui produir una integració socioeconòmica (igualtat d'oportunitats).

6.2. Factors que influeixen en la integració

La qüestió sobre la integració, segons Nozha Sekik²³, o al menys, la més important, no és el *què*, ni el *perquè* ni el *qui*, sinó el com: de quina manera i amb quins mitjans s'arriba a l'objectiu de constituir, entre establerts i nouvingudes, una sola societat. En altres paraules, saber quins són els factors o elements més pràctics que ens serveixen, alhora, d'indicadors del possible èxit d'aquesta integració.

El problema és que no hi ha un únic criteri a seguir a l'hora de prioritzar uns factors o uns altres. Alguns creuran i defensaran que el més important és el factor econòmic:

²³ *Op. cit.* SEKIK, Nozha, pàg. 70.

tenir feina significa relacionar-se amb l'entorn i contribuir amb l'activitat econòmica de Catalunya.

Altres es decantaran pel factor educatiu i la llengua, ja que sense aquesta seria impossible establir una comunicació i relació amb els catalans per part de les nouvingudes.

La mateixa autora, classifica diversos factors integradors que resumeixo aquí:

- **Factors polítics:** és obligatori, tant pels ciutadans ja establerts com pels nouvinguts, conèixer i respectar la llei i les normes cíviques de convivència, complir amb les obligacions tributàries, etc.
- **Factors legals:** residir en el país d'acolliment de forma legal, amb el permís de residència (i de treball pels majors d'edat) – NIE – , estar inscrit en la Seguretat Social... Disposar d'una llar (sostre) per poder-hi viure, ja sigui un pis, una casa unifamiliar, un apartament..., de forma legal. És a dir, ser reconegut legalment.
- **Factors socials:** pels nouvinguts, compartir la llengua del país i respectar les normes i costums d'aquest. I pels establerts, respectar la cultura dels altres i defensar la igualtat d'oportunitats per a tothom. La llengua és l'element que facilita o dificulta la relació amb els altres, amb la nova societat.
- **Factors educatius:** comprèn la inserció educativa ja que l'educació és integradora. Als centres educatius, no només adquireixen coneixement, sinó també actituds i competències que els ajuden a relacionar-se amb el nou entorn i sentir-s'hi part. És lloc de normes, costums, llengua, maneres i creences particulars. Per tant, l'educació té un efecte socialitzador que els i permetrà a les dones obrir-se dins de la nova societat.
- **Factors laborals:** tenir un treball, tant a temps parcial com a complert, suposa una independència econòmica que, en molts casos, va lligat a una llibertat

decisiva sobre el capital i béns propis de la dona. A més, facilita la comunicació i la relació amb l'entorn, sobretot amb els companys de treball.

- **Factors etnoculturals:** un altre factor clau de la integració de la dona immigrada és la adaptació a l'entorn cultural. Això no vol dir renunciar a la seva cultura, sinó el respecte als costums en general de la societat on ha passat a viure.

Com a conclusió, Nozha Sekik ²⁴ diu que, una bona integració, es produeix quan s'apliquen els factors anteriors, de forma equilibrada, ja que són els que faciliten la convivència i la unió social. Des d'aquest punt de vista, formar part d'una societat pot ser cosa de pocs anys, depenent de la voluntat d'adaptació de les dones i de l'acceptació de la societat. Però la plena incorporació en una nova societat no és immediata i dura el que cadascú vulgui.

És un fet que moltes dones immigrades del Marroc, no tenen encara la ciutadania del país d'adopció, no parlen la seva llengua, però disposades a fer coses per aquest país si el sentissin com a seu. També és un fet que altres dones marroquines, tenint els drets, oportunitats i coneixent la llengua, no tenen una actitud participativa ni cap sentiment especial, de pertinença envers a la seva nova societat. Quins dels dos grups estaria més integrat?

Com més integrada en la societat, hi ha més que reconeixement i respecte: hi ha més oportunitats reals i participació voluntària. Aquests són els factors definitius de la cohesió que, en gran mesura, no depenen del sistema, sinó de cada individu. Si l'economia, per a la integració és molt important, també ho són l'autopercepció i el benestar personals, sobretot entre les dones novingudes a Vic.

²⁴ *Op. cit.* SEKIK, Nozha, pàg. 80.

Aquestes nouvingudes van emigrar a Vic, tot seguint el seu marit que empaitava el somni d'una vida millor per a la seva família. Ens trobem, però, que el seu índex de benestar emocional acaba sent inferior al que esperaven.

Només quan recuperen l'autoestima i se senten valorades en condicions de poder sentir el seu país com a propi, podem dir que el procés d'integració s'ha completat.

6.3 Com aplicar el concepte d'integració en aquest treball?

Ja que la integració és un procés multifactorial, podem considerar que els factors que més influeixen en aquesta acceptació doble (tant per part de la dona marroquina-immigrant com per la societat vigatana (acolliment) són els següents:

- **El temps que fa que viuen a Catalunya:** és evident que, com més temps porti una persona immigrant al país, més possibilitats té d'integrar-se millor, d'aprendre la llengua, de trobar feina, de conèixer més gent d'aquí i de diverses nacionalitats.
- El coneixement de la **llengua** (català i també el castellà): la llengua és l'element essencial per a la comunicació i relació. L'escolarització rebuda en el país d'acolliment facilita molt aquest coneixement.
- **L'educació rebuda en el país receptor:** anteriorment hem establert que l'educació és l'element de socialització i integració, ja que no només transmet coneixements, sinó que ajuda a mantenir relacions amb la comunitat vigatana.
- L'accés al **treball:** és el factor que augmenta les relacions amb els vigatans. (En el cas de les dones que treballen).
- La **dependència econòmica** del marit en les dones casades, molt lligada a l'accés al treball d'aquestes.
- La motivació i **participació** activa en les **festivitats i esdeveniments de la ciutat** (Integració també requereix participació).

- El tipus de **relació** que les dones marroquines **mantenen amb la resta de marroquins, catalans i amb els seu entorn en general.**

En un segon pla, també caldrà destacar:

- L'ús i/o accés a les xarxes socials
- El nivell de pràctica religiosa.
- Existència de guetos dins del municipi vigatà.

- **MARC PRÀCTIC**

7. TREBALL DE CAMP

7.1. Introducció

El principal objectiu en fer la feina de camp, ha estat comprendre les circumstàncies en que viuen les adolescents i dones marroquines dins de la societat catalana, més concretament a Vic. Una ciutat situada a la comarca d'Osona, que des de l'any 2000 rep 75,11%²⁵ important de famílies vingudes del nord del Marroc.

La iniciativa va aparèixer perquè volia resoldre la incògnita de molts/es ciutadans/es de Vic, en la qual una bona part de la població declara que la majoria de dones marroquines, que fa més de 10 anys que viuen a Vic i no han fet el pas d'obrir-se i fer-se conèixer dins del seu entorn social més proper. D'entrada cal saber que les dones marroquines han fet front a un dur camí: han emigrat del Marroc per una decisió presa per la família, ja sigui pel pare o marit, amb fills o sense fills, per tal de gaudir d'un nivell de vida millor que el que tenien en el seu país de procedència, el Marroc. Aquesta reflexió em porta a qüestionar-me què han dut a terme durant tot aquest temps que porten a Vic? han tingut l'esforç i la valentia d'establir-se i "fer-se un lloc" en la nova societat? han col·laborat o han tingut un interès en fer-ho?.

Totes aquestes qüestions sobre la integració de les dones marroquines a Vic, són importants a la hora de conèixer el què opinen elles d'aquesta situació. Podem dir que aquestes dones del Marroc segueixen vivint aïllades de la societat vigatana?, són dones que no participen en la vida diària dels ciutadans del municipi vigatà?, s'involucren en la vida pública del municipi?

²⁵ *Font:* Xifres oficials de padrons municipals recollides pel Pla territorial de Ciutadania i immigració de la comarca d'Osona

Trobem dones majors de 45 que, tot i els anys que han viscut a Vic, encara no coneixen la llengua, ni la cultura, ni es relacionen gaire amb els vigatans, ni participen en les festivitats locals.

Quina és la causa o causes d'aquesta situació?, podem generalitzar i dir que totes les dones marroquines d'aquestes edats estan en aquesta situació?; Quines han estat les causes perquè les dones no es deixin conèixer als ciutadans de Vic?

Per altra banda, què passa amb les adolescents, amb les més joves? Algunes han nascut a Catalunya, i d'altres han vingut de petites i han estat escolaritzades automàticament en centres educatius catalans, per un temps, llarg o curt; allà han après la llengua, s'han familiaritzats amb els costums, han fet amistats catalanes... Però, participen de la cultura i festivitats dels vigatans? Quina relació estableixen amb les persones del seu entorn català? Podem generalitzar i crear estereotips?

Una dificultat per afegir en la integració de la dona marroquina a la societat catalana, vigatana, en aquest cas, ha estat l'esclat de la crisi econòmica que, des de l'any 2008, ha deixat a l'atur a gairebé la meitat dels homes marroquins. Això ha representat que, en moltes ocasions, les llibertats assolides per les noies marroquines s'hagi anat reduint fins el punt que, aquestes mateixes dones marroquines, perdin les ganes d'adquirir una segona identitat, sobretot per la forta pressió del seu entorn. Això es tradueix en un sentiment de "al que diran o pensaran" la gent del seu entorn més immediat.

Segons la comunitat marroquina resident a Vic, està molt mal vist que una dona marroquina imiti els models catalans (sortir de festa, participar en els esdeveniments culturals o festius del poble, tenir amistats amb nois...). Dels nois marroquins, però, no se'n parla gaire. A Vic, es produeix un fenomen molt poc corrent i molt exagerat, i és que, com les pròpies marroquines admeten, la gent està molt controlada i es malparla de tota aquella que fa qualsevol acte considerat "no normal" en la cultura marroquina.

És a dir, creiem que les dones marroquines estan renunciant a la seva llibertat per la por al què pensarà la “seva” gent. A l’hora de parlar d’integració, aquest fet esdevé un gran obstacle que impedeix a les dones buscar la seva segona identitat i integrar-se en la societat d’acollida, la catalana.

7.2. Preparació de les enquestes

En els resultats de les enquestes realitzades a noies i dones marroquines, he volgut esbrinar quines facilitats i dificultats tenen a l’hora de fer amistat amb la gent catalana, què significa per a elles ser marroquines i viure a Catalunya, el nivell de satisfacció que tenen sobre l’acollida rebuda.... Les preguntes adreçades a elles han estat sobre el tema educatiu, i sobre la seva situació social, laboral i personal. Han estat les següents:

Situació educativa

- Quantes han rebut estudis en el país d’origen (Marroc)?
- Quantes dones han estat matriculades a l’escola d’adults, anys que porten matriculades i evolució/progrés educatiu d’aquestes?
- Quantes segueixen rebent estudis a Vic?
- Quantes tenen els coneixements de la llengua, tant la catalana com la castellana, i quin nivell (alt /baix/ mitjà) tenen.
- Quantes noies han estat escolaritzades a l’ESO, Mòduls, Graus, Batxillerat, Universitat?

Situació Social

- Com és la relació que estableixen amb els vigatans?
- Com és la relació que estableixen amb els nois/noies marroquins de la ciutat de Vic?
- Com són els seus grups d’amistat?

- En quins barris es concentren? En quin tipus d'habitatges viuen (de protecció social, etc.)?
- Participen en les festivitats i altres esdeveniments del poble?
- Senten interès per la cultura i tradicions vigatanes?

Situació laboral

- Quantes dones adultes han treballat o treballen? De què? En quines condicions laborals?
- Quantes dones depenen econòmicament del seu marit?
- Quin ha estat l'impacte de la crisi sobre el seu procés d'integració?

Situació personal

- Se senten sotmeses al marit? Depenen molt d'aquest?
- La seva cultura els hi és un impediment per a poder relacionar-se amb el seu entorn?
- Se senten acceptades en la societat o discriminades per aquesta?
- Quin és el grau de satisfacció que tenen sobre l'acollida rebuda?
- Quin sentiment de proximitat tenen cap a Vic?
- Han viscut alguna experiència de xenofòbia o racisme?
- Com vivien al Marroc i com viuen a Vic.

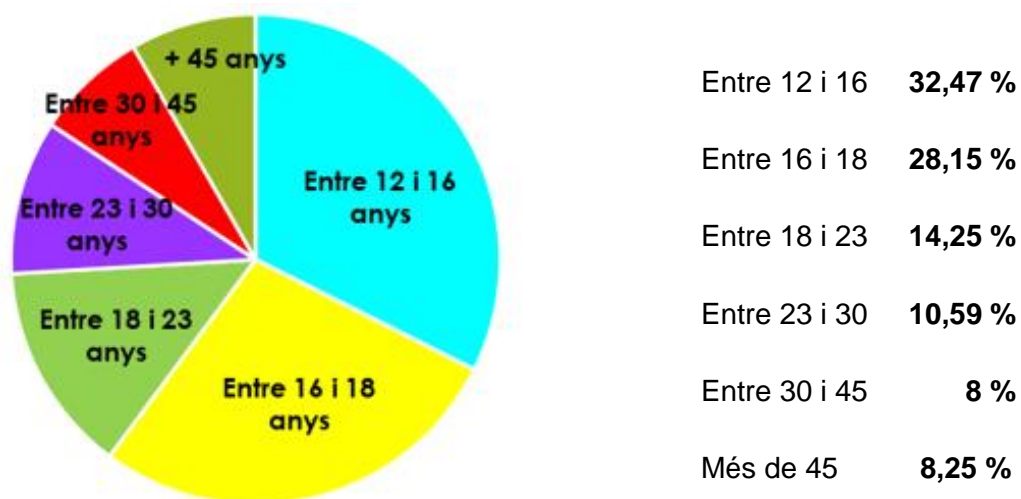
8. RESULTAT I ANÀLISI DE LES ENQUESTES REALITZADES A DONES MARROQUINES

8.1. A qui s'ha realitzat l'enquesta?

Per dur a terme la meua recerca, analitzaré algunes marroquines que visquin en el nucli de Vic. Per un millor anàlisi, les dividiré per grups d'edat i per procedència.

El total de dones entrevistades ha estat de 108, d'edats i origen diferent.

Dones marroquines a Vic segons la seva edat

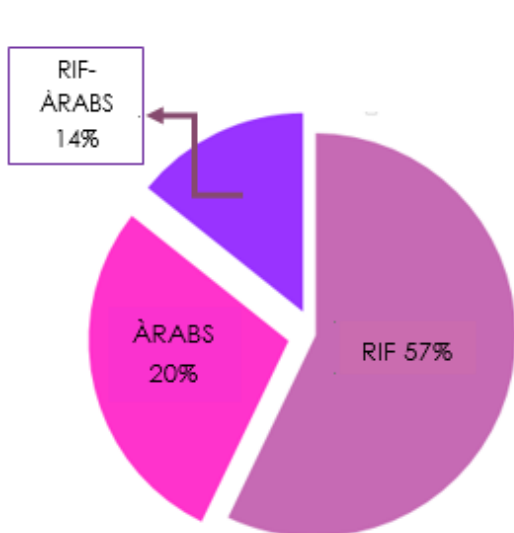

Alhora, podem dividir cada grup segons la procedència (Rif/Àrab)

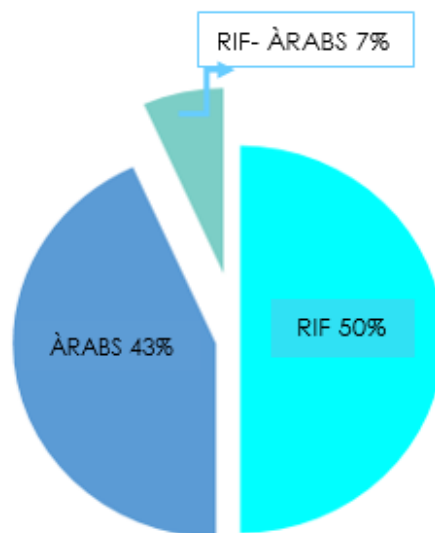
El primer grup, el de noies entre 12 i 16 anys, està format per 35 adolescents. Del qual 20 són amazics i 10 àrabs. Cal destacar, però que 5 són de pare/mare bereber i mare/pare àrab. Totes aquestes han nascut a Catalunya des de fa més de 12 anys.

El segon grup analitzat és el de noies entre 16 i 18 anys, que són un total de 30 joves, de les quals 15 són amazics i 13 àrabs. Cal destacar, però que 2 són de pare/mare amazic i mare/pare àrab. Algunes d'elles van venir o han nascut a Catalunya a edat molt petita, per tant, igual que el primer grup, s'han criat en la ciutat de Vic.

Noies entre 12 a 16 anys

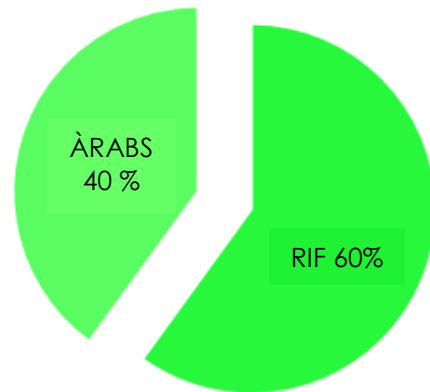

Noies entre 16 a 18 anys

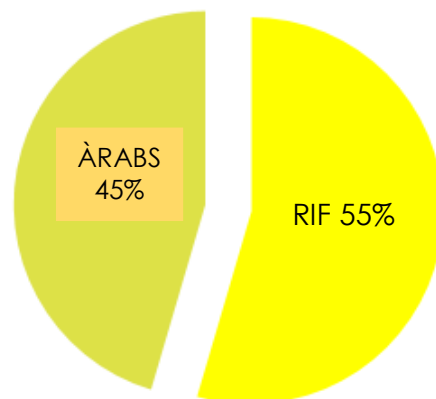
Noies entre 18 a 23 anys

El tercer grup, el de les noies entre 18 i 23 anys, compost per un total de 15 dones, del les quals 9 són amazics i 6 àrabs. Igual que el grup anterior, fa més de 10 anys que resideixen a Vic.

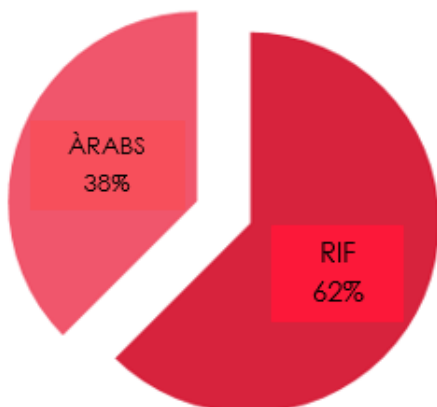

Noies entre 23 a 30 any

Seguidament, trobem les dones entre 23 i 30 anys. Al contrari dels grups anteriors, en aquest hi trobem dones que porten menys de deu anys, que han emigrat cap a Catalunya en la seva adolescència i no totes han tingut accés als estudis (aspectes que comentaré més endavant). Aquest grup el formen 11 dones, del qual 6 són amazics i 5 àrabs.

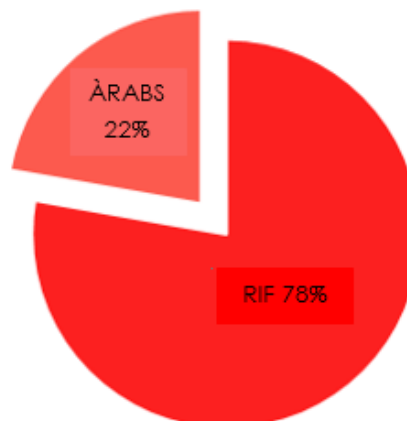

Dones entre 30 a 45 anys

El següent grup menys nombrós és de dones entre 30 i 45 anys, compost per 8 dones, 5 són amazics i 3 àrabs.

Dones majors de 45 anys

Finalment, la última divisió comprèn totes aquelles majors de 45 anys, un total de 9 dones, de les quals només 3 procedeixen de la part àrab i 7 del Rif.

Per analitzar el nivell de coneixements de la llengua que tenen les dones marroquines, establirem que un nivell alt de la llengua, ja sigui catalana o castellana, implica dominar la llengua tant de forma escrita com oral, és a dir, saber parlar, escriure i entendre i poder participar de forma activa en converses llargues i complexes. Un nivell mig serà aquell en que s'entén la llengua, s'escriu i es parla però no de forma completa, utilitza un llenguatge bàsic que no sempre és l'estàndard, amb frases i oracions curtes i simples. Les dones que escriguin en català o castellà (que comparteixen alfabet amb el francès) però que no parlen i l'entenen poc, tindran un nivell baix. Finalment, aquelles que no escriguin, ni parlin i entenguin el català o castellà, tenen coneixements nuls de la llengua.

De la mateixa manera, establiré la freqüència en què assisteixen o participen de les festivitats locals en: *habitualment* (si participen de totes les festes importants i ho fan

de forma activa), *ocasionalment* (si només participen de vegades), *rarament* (alguna vegada ocasional) i *mai*.

La resta d'aspectes, com el nombre de dones que es troben estudiant o que han estudiat, quantes treballen, etc., els analitzaré mitjançant xifres o percentatges sobre el total de dones de cada franja.

En la segona part, la més subjectiva, tractaré la seva situació a nivell més personal: se senten integrades o acceptades en i per la societat de recepció? Què és el que els dificulta la relació amb les persones del seu entorn, participar en la vida pública del poble?

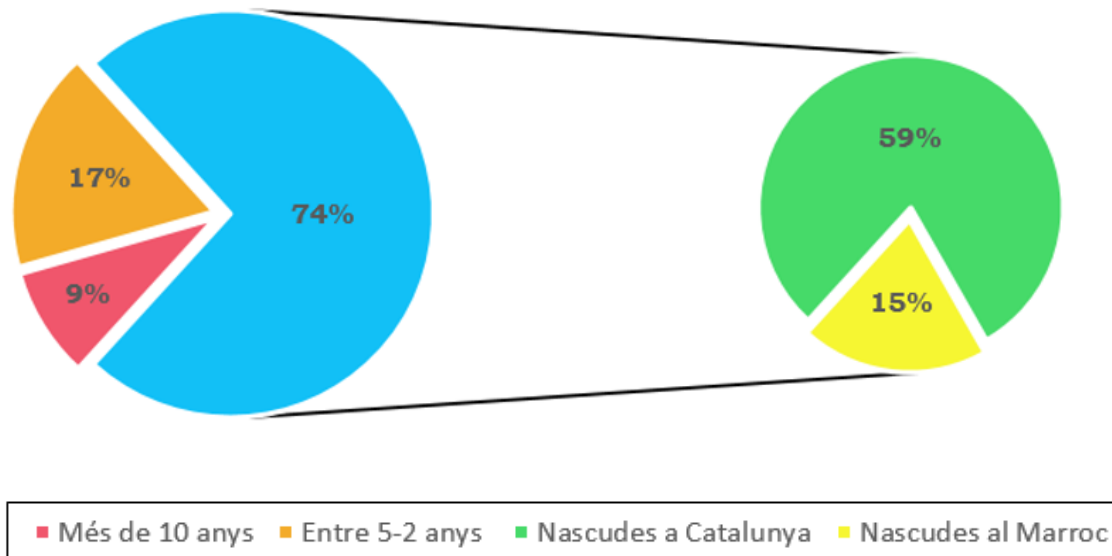
8.2 Anàlisi de la situació de les adolescents entre 12 i 16 anys

En aquest apartat analitzarem la situació de totes les dones entre 12 i 16 anys residents a Vic. Aquestes són 35 noies i representen el 32,47% del total de marroquines enquestades. Alhora, les podem dividir per diversos criteris –com per exemple, segons la procedència o l'origen-, i trobem que:

- 20 noies són de pares procedents del Rif.
- 10 tenen un origen en la part àrab del Marroc (majoritàriament sud de Marroc).
- 5 amb pares del Rif i mare àrab o viceversa.

Totes aquestes han nascut a Catalunya. Per tant, les que han nascut aquí com les que han vingut de petites han estat influenciades pels valors occidentals i pel model de vida catalana des del seu inici, tot i que cal recordar que cada noia ha estat educada segons els valors de la tradició de la qual procedeixen (berber/àrab), ja que els respectius pares han volgut que les seves filles segueixin sent, culturalment parlant, marroquines, tot i no haver nascut al Marroc.

Anys de residència a Vic

Aquestes han cursat la primària en centres catalans i actualment es troben en l'ensenyament secundar obligatori (ESO), dada que ens indica que totes les noies d'aquesta franja estan escolaritzades i reben l'educació en català. Gràcies a aquesta escolarització, han adquirit bon nivell de coneixement de la llengua, tant catalana com castellana, i fins i tot trobem molts casos en què aquestes noies dominen millor el català que el amazic i l'àrab. Això es deu a que no van estudiar al Marroc, i un cop a Catalunya, les classes rebudes en la seva llengua materna, generalment a la mesquita, són gairebé insignificants. És a dir, per a moltes d'aquestes noies (pràcticament la majoria), l'àrab i l'amazic han esdevingut una segona llengua, després del català i del castellà: que ha esdevingut una segona llengua després del català.

La meitat de les marroquines d'aquesta franja d'estat, 13, porten el mocador (l'hijab). Moltes de les més petites (entre 12 i 15 anys) no el porten, i no el porta cap de les noies que procedeix de la part àrab.

Tot i això, algunes de les noies més grans, les que sí es vesteixen amb el vel, reconeixen que aquest, a vegades, és un element que els dificulta la seva relació amb els catalans en general, ja que alguns dels occidentals veuen el hijab com una barrera.

Tot i això, esmenten que ha estat decisió seva dur-lo, excepte en casos molt concrets: pares de noies que no duïen el mocador, en veure que la resta de les marroquines sí el duïa i per evitar que la comunitat marroquina no parli malament de la seva filla, li suggereixen que se'l posi. Aquesta suggerència, però, arriba a transformar-se en alguns casos en obligació.

En general, pel que fa el nivell de pràctica religiosa, reconeixen que intenten practicar un Islam tolerant i “modern”, adaptat als canvis i a la societat occidental, però per “culpa” de la família i la comunitat marroquina establerta a Vic, es veuen “obligades” a seguir els models tradicionals que se'ls imposa.

Pel que fa a la relació que estableixen amb les noies, tant marroquines com catalanes, podem dir que no els suposa cap problema relacionar-s'hi: no hi ha obstacles a l'hora de fer amigues catalanes, i hi tenen força amistat per la facilitat de comunicació i relació. La majoria d'elles té més amistats amb noies marroquines que catalanes, ja que s'ajunten amb aquelles que tenen els mateixos interessos i amb qui tenen més coses en comú, els mateixos punts de vista, o semblants. Com elles diuen, *“tal i com les catalanes formen grups d'amistat amb les catalanes, les marroquines fem el mateix”*²⁶. Tot i així, trobem que també tenen moltes amistats amb les vigatanes/catalanes.

Segons les entrevistes, només 8 noies (de 35) es relacionen més amb les catalanes que amb les marroquines. Aquestes 8 procedeixen de la part àrab del Marroc, (nascudes, però, a Catalunya) i, com que a Vic hi resideix una minoria de marroquines

²⁶ Annexos III, pàg 133.

de la part àrab, han preferit que les seves amistats siguin marroquines tot i que també tenen amigues catalanes.

Per altra banda, la seva relació amb els nois, tant per les del Rif com les àrabs, és molt diferent, i segueixen els mateixos rols. Amb els nois marroquins de Vic no estableixen cap relació que no sigui la de companys de classe (podem veure com fins i tot en la mateixa classe un noi i una noia marroquins no es parlen gairebé a fora el carrer, mentre que a l'escola i/o institut la relació és molt bona, sense prejudicis).

En algunes entrevistes, les noies de 15 i 17 anys han esmentat que es relacionen amb marroquines d'altres municipis: *“ No em relaciono gens amb els marroquins de Vic. Són molt diferents. Si una noia marroquina parla amb un noi marroquí, encara que fos sobre els deures, per exemple, aquest noi es malpena moltes coses i dificulta que s'hi pugui establir una relació d'amistat”*²⁷.

Hem demanat a alguns nois marroquins què en pensen d'aquesta afirmació i resulta que no pensen de la mateixa manera, és a dir, no barregen amistat amb parella/xicoteta, que les noies estereotipen molt la relació i, quan veuen que un noi marroquí s'interessa més que per elles, ni que sigui per ser només amics, elles els posen a tots en el mateix sac.

Podem dir que, la pèssima relació que tenen amb els nois marroquins es deu a que, tant aquests com elles mateixes saben que per la seva cultura i religió no està permesa la relació amb el sexe oposat, i, per tant, s'allunyen i intenten allunyar-se. Tot i així, entre ells hi ha cordialitat. Des de petits se'ls ha criat per que no es puguin ajuntar en res més que no sigui una relació de família o conjugal.

La relació amb els nois catalans és un tipus de relació que fa de pont entre les amistats que tenen amb els nois i provoca l'abandonament dels amics marroquins, és

²⁷ Annexos III, pàg. 133

a dir, la seva relació amb els nois catalans és molt més bona que la que tenen amb el marroquins.

Elles ho argumenten tot dient que, en general, els vigatans –a diferència dels propis marroquins– s’acosten i s’interessen més per conèixer a les marroquines: *“és més fàcil establir una comunicació amb un català que amb un marroquí”* ²⁸. Tot i així, també existeixen excepcions de nois catalans que les rebutgen, i de marroquins amb els quals hi tenen amistat.

Les adolescents d’aquesta franja d’edat són les que fa pocs anys jugaven al parc o al carrer amb nois tant marroquins com catalans, sense fer ni cas del sexe.

Però quan aquestes arriben a la pubertat (que en molts casos es produeix durant el primer curs de l’ESO, a l’institut), per influència dels pares –especialment per part de les mare-, es van allunyant dels nois, i deixen de sortir amb ells en grups d’amics: el canvi és radical. Els familiars i tota la comunitat marroquina en general els obliga a separar-se, ja que, segons els valors de la cultura marroquina, una noia, quan deixa de ser nena, ha d’allunyar-se dels nois, i aquests han de fer el mateix. Tot i això, els pares estan més pendents de les filles, ja que són la imatge de la família i de l’educació que aquesta els dóna. I, representen, sobretot “l’honor” familiar.

Dit això, tal com reconeixen aquestes noies mateixes i com es pot comprovar, gairebé totes les marroquines amazics s’agrupen amb la seva ètnia, o amb l’àrab. Els vigatans i les vigatanes veuen això com *“una esfera tancada en la qual estan les marroquines juntes, donant-se suport. El problema és que aquesta esfera les allunya i les aïlla de la resta de la societat, dificulta que noves persones puguin establir-hi gaire relació. Està bé que s’ajuntin entre elles, però han de obrir-se més a l’exterior”* ²⁹.

²⁸ Annexos III, pàg. 133

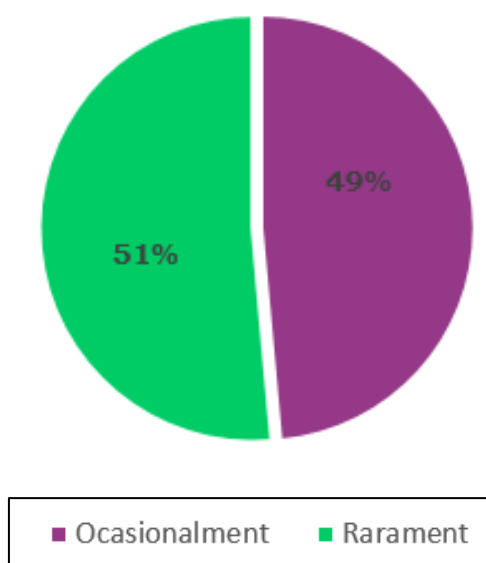
²⁹ Annexos III, pàg. 133

Referint-nos a l'ús que fan dels medis de comunicació de masses, 24 d'aquestes noies escolten la ràdio ocasionalment, tant en català com en castellà, i la resta 11, rarament.

Pel que fa a la televisió, tot i que podrien veure televisió marroquina per tenir l'antena parabòlica, miren més programes en català i castellà que en marroquí. Totes elles utilitzen les xarxes socials (*WhatsApp* és la més utilitzada, seguida del *Facebook*), per relacionar-se amb tothom: la xarxa és dels pocs lloc (tot i ser de forma virtual) en què es relacionen amb els catalans.

Un altre aspecte analitzat és el de la participació en les festivitats del poble. La majoria tenen curiositat per saber i conèixer millor la cultura catalana, però no totes hi participen. 18 d'aquestes noies van a veure els balls de Festa Major de manera ocasional. La resta, hi va rarament, molt de tant en tant. Els pares d'aquestes no estan gaire d'acord amb què les seves filles participin en les festes del poble, i la participació en altres festivitats és pràcticament nul·la.

Freqüència de participació en les festes de la ciutat de Vic

○ **Conclusions**

Les noies d'aquesta franja d'edat són marroquines joves que porten gairebé tota la seva vida a Vic, o que fins i tot han nascut aquí. Per tant, les podem considerar com la última generació de marroquines, filles de les segones o terceres generacions immigrades a Catalunya.

Basant-nos en els factors que determinen una bona integració, podem afirmar que, en general, les adolescents d'aquesta franja d'edat són de les que estan millor integrades ja que la seva educació des del principi ha estat a l'escola catalana. Coneixen la llengua, i amb aquesta, la cultura i la manera de pensar catalana, fet que les fa situar-se entre dues cultures ben diferents: la marroquina, dels pares, i la catalana, de la societat en general: de l'escola, els companys, etc. Mantenen molt bona relació amb els vigatans, hi tenen facilitat de comunicació, però fan les seves amistats només amb noies i utilitzen molt els medis de comunicació en català i castellà (més que en amazic o àrab). Això es deu a que, en no rebre la educació del Marroc, els seus coneixements de la llengua marroquina són limitats. Poques noies berbers entenen i parlen l'àrab i cap noia de la part àrab parla ni entén l'amazic.

Les mares d'aquestes noies, especialment les amazics i degut a les influències culturals ancestrals, creuen que les noies a partir del moment en què arriben a la pubertat –a part d'allunyar-se dels nois-, han de posar-se el vel i “madurar” quant a pensament: se'ls ensenya a cuinar, a fer el pa i a netejar. Aquesta fet s'explica de la següent manera: *“Una noia, encara que estudiï i/o treballi, sempre s'haurà de fer càrrec de la seva casa (un cop casada), per tant, ha d'aprendre a cuinar i a netejar. Si no aprèn aquestes tasques, és difícil que es casi, i si ho fa (casar-se), el marit es voldrà divorciar perquè no sap fer res”*³⁰.

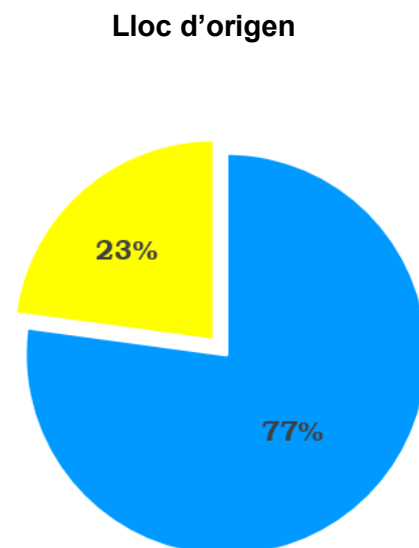
³⁰ Annexos III, pàg. 133

Per tant, aprendre aquestes tasques (cuinar i netejar) ha de ser, segons la comunitat de marroquines resident a Vic, obligatòria per a totes les noies. Dels nois no se'n parla, ja que pressuposen que aquests només s'encarregaran de treballar. Malauradament, aquest pensament és majoritari en moltes famílies (especialment en els primers immigrants) que a poc a poc i "inconscientment" van transmetent als fills i filles.

És a dir, els immigrants marroquins que van emigrar del país d'origen una vegada ja adults, mantenen la forma de pensar que hi havia en la societat en què vivien abans d'emigrar, i encara que aquí coneguin una altra realitat, ells segueixen amb els mateixos costums del seu país d'origen.

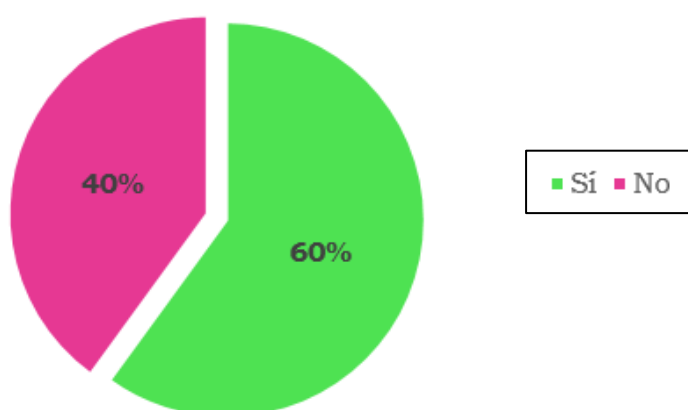
8.3 Anàlisi de l'educació, cultura i integració de les noies entre 16 i 18 anys

En aquesta franja d'edat hem entrevistat 30 adolescents, 2 de les quals són d'origen àrab, una amb un pare berber i mare àrab, i la resta, del Rif. Del total, 27 són nascudes a Catalunya, les altres van arribar durant quan tenien entre 10 i 16 anys, excepte tres, d'origen berber, que van cursar la primària al Marroc. Amb això, podem dir que, la gran majoria de noies marroquines entre 16 i 18 anys han cursat part de la primària i tota la secundària obligatòria a Vic, fet que les fa tenir un bon coneixement de la llengua catalana, de la cultura i dels costums occidentals.

Pel que fa a la pràctica religiosa, igual que en el primer grup (noies entre 12 i 16 anys), aquestes practiquen la religió musulmana en la vessant més tolerant. De les 30 joves, 13 no porten el hijab (3 són berbers i 10 àrabs són àrabs).

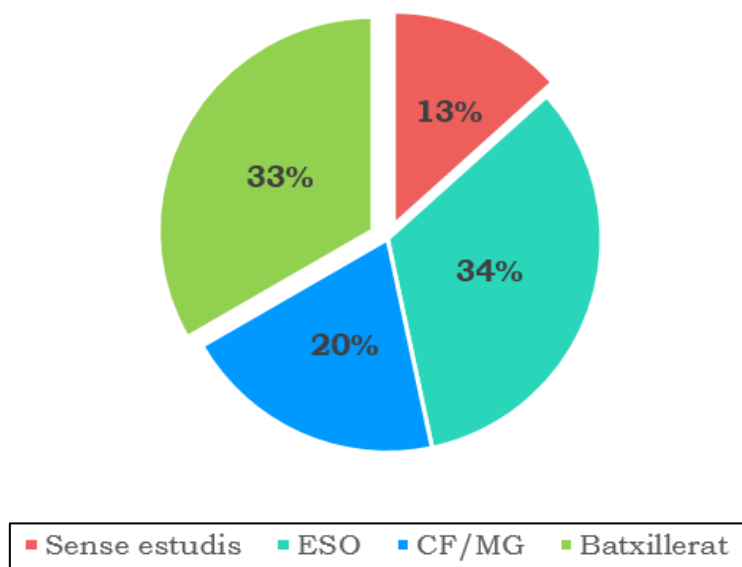
Hijab (vel musulmà)

Més de la meitat porten el vel, sobretot perquè se senten pressionades per la família, encara que algunes diguin que ho fan perquè volen. És una contradicció en la seva vida, volen i dolen.

Actualment, la majoria segueixen estudiant (secundària post-obligatòria), excepte 4: una ha deixat els estudis perquè es casarà (fet molt típic en la societat marroquina), i emigrarà cap el nord d'Europa i tres d'aquestes tres d'aquestes estan esperant obtenir plaça per estudiar algun grau professional.

Situació educativa

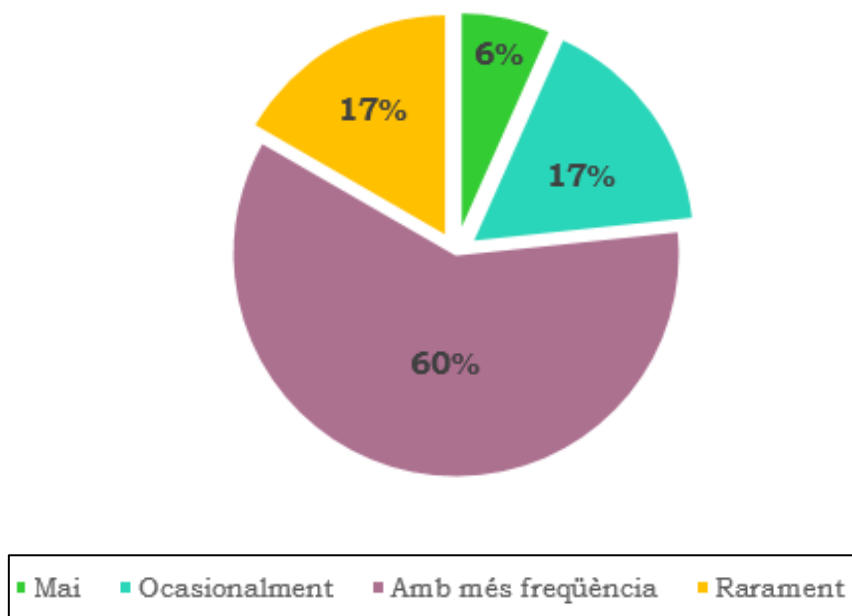
Totes escolten la ràdio en ambdues llengües –català i castellà -, unes més que altres, miren la televisió, majoritàriament en castellà però sense descartar-la en català. Utilitzen les xarxes socials i es relacionen amb tothom (no només amb les marroquines) a través d'aquestes.

Amb les noies, tant catalanes com marroquines, hi estableixen més relació, però només mantenen amistat amb marroquines. A diferència del primer grup analitzat, les noies d'aquesta franja tendeixen a tancar-se encara més en grups ètnics.

Si observem les hores del pati en els instituts, trobem que les marroquines estan juntes, en un grup nombrós, on rarament hi trobem una catalana.

Amb els nois marroquins de Vic hi tenen una relació nul·la: només són companys de classe amb qui poques vegades hi parlen a fora el carrer. Amb els catalans, tot i no fer-se'n gaire amics, s'hi comuniquen millor, amb més facilitat. Amb aquests tenen una relació de companyonia, i amb alguns són "amics", però només a l'institut, dins de l'àmbit educatiu.

Assistència a festes del poble

Gran part d'aquestes noies s'interessen per la cultura i tradicions catalanes/vigatanes, tenen ganes de participar-hi però, per pressió dels pares, s'inhibeixen i poc o gens hi participen..

A mesura que es fan grans, l'assistència i participació en les festivitats i esdeveniments de la ciutat de Vic, va disminuint. Aquestes noies són, cada cop més, controlades pels pares, ja que aquests volen garantir la seva "bona reputació" com a bons musulmans que tenen control sobre els seus fills.

D'altra banda, però, no fan el mateix amb els nois. Gairebé mai van a veure la cavalcada de Reis, ni participen en el Carnestoltes ni en la Castanyada. Tot i que en les activitats de la Festa Major, hi participen, però mínimament.

- **Conclusió**

Vista la situació d'aquestes noies, podem concloure que es tracte de joves que pertanyen a la segona generació, filles dels primers immigrants, però que no comparteixen els mateixos punts de vista que els pares (d'ideologia tradicionalista). Estan influenciades per les dues cultures (marroquina i catalana) i el que busquen és trobar un punt mig, ser vigatanes alhora que practiquen la seva religió i mantenen les tradicions marroquines.

Són noies que coneixen la llengua del país i la parlen a diari (reconeixen que es relacionen més amb el català i castellà que no pas amb l'àrab o l'amazic). Saber la llengua les ajuda a conèixer la cultura i a compartir els seus punts de vista amb els vigatans. Es relacionen i comuniquen amb els catalans, però només estableixen amistat amb les noies. El fet que la noia estigui tan controlada a casa, dificulta que es pugui relacionar amb facilitat amb el seu entorn.

Les diferències que les separen d'una noia catalana són la religió i la cultura, que impliquen una manera determinada de vestir, de comportar-se i de relacionar-se amb els nois. Per a elles el hijab no és una barrera per poder relacionar-se amb els altres, però majoritàriament creuen que els vigatans no ho veuen com elles, és a dir, a aquests els costa apropar-se a una noia que porti el vel. En el carrer s'han sentit discriminades, almenys algun cop, pel fet de ser marroquines i/o portar el mocador, aquests discriminacions, generalment, són comentaris desagradables xenòfobs.

El fet de portar a Vic molts anys, les fa sentir-se vigatanes, s'interessen per la cultura catalana però tenen dificultats per a participar-hi (degut a les prohibicions dels pares).

Neguen que el seu grup d'amigues sigui tancat, però alhora reconeixen que, si sempre estan reunides en grupets en els quals només hi ha marroquines, es fa molt difícil que una nova persona, catalana, espanyola o d'una altra nacionalitat, entri en aquest en aquest grup.

Tant aquestes noies com la resta de joves i dones marroquines, si seguissin els pensaments de la comunitat marroquina, no podrien estar en un bar, ni amb un noi al carrer (fora de l'àmbit educatiu), ni podrien participar en les festes de Vic..., esdevindrien objectes de rumors en la comunitat marroquina, i la reputació dels pares es perdria o es malmetria. Per aquest fet, moltes noies, per por, eviten anar a bars, sortir amb nois o anar de festa. Tot i això, hi ha noies que intenten trencar amb aquestes regles i demostrar als propis marroquins i als vigatans que es pot participar de la cultura vigatana sense perdre la cultura marroquina.

Estan satisfetes amb l'acollida que han rebut algunes un cop establertes a Vic, principalment a l'escola, que és on van establir les primeres relacions amb vigatans.

Defensen que no tindrien dificultats per acabar els seus estudis, tot i que les mares s'estimen més que les seves filles estudiïn a la mateixa ciutat, es qüestionarien poder deixar a la seva filla de 18 anys o menys anar a estudiar a Barcelona, per exemple.

Se'ls ha preguntat per si tindrien dificultats per acabar els seus estudis (fer batxillerat, cicles fora del municipi). La majoria, han respost que no.

Si fem la mateixa pregunta a les respectives mares, trobem que, tot i no prohibir a les seves filles que vagin a estudiar fora de Vic, prefereixen que aquestes busquin un tipus d'estudis que s'imparteixi a la mateixa ciutat, és a dir, els hi costaria molt deixar que les seves filles vagin a estudiar fora de Vic. Aquestes mares ho justifiquen de la següent manera: *"Si la meva filla vol estudiar, jo no li prohibeixo que ho faci, però prefereixo que segueixi estudiant prop de casa. Anar lluny implica viatjar cada dia, i per a una noia jove, això té molts inconvenients: la gent malparlarà d'ella, i encara que jo (com a mare) sàpiga on es troba la meva filla, no em sentiria tranquil·la, és una noia i li poden passar moltes coses... Els nois, al contrari, es poden espavilar sols ³¹".*

³¹ Annexos III, pàg. 133

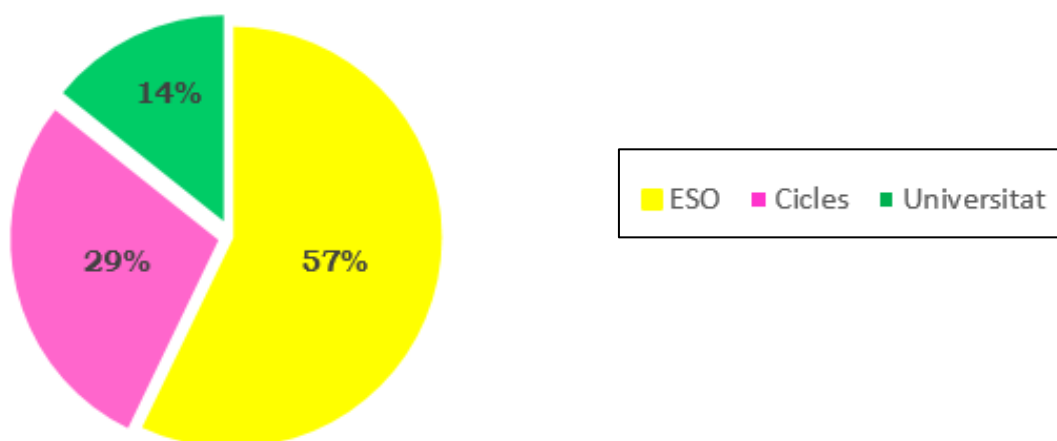
Són noies que voldrien canviar la mentalitat dels marroquins pel que fa a la participació en la societat vigatana, però, com que el “camí resulta ser molt llarg i dur”, prefereixen no lluitar i seguir amb els mateixos valors que la cultura marroquina atorga a les noies: “propietat del pare fins que es casi”.

8.4 Anàlisi de l'educació, cultura i integració de les noies entre 18 i 23 anys

Principalment, he decidit dividir les marroquines en una d'aquestes franges per poder veure quantes, després del batxillerat o formació professional dels CF/GM han seguit amb els seus estudis.

En aquest grup hi trobem 15 noies, de les quals 6 són àrabs (són les úniques d'aquest grup que no porten vel). Totes fa més de 10 anys que són aquí, fins i tot algunes ja han nascut a Catalunya. Tenen un bon coneixement de la llengua catalana i castellana, ja que han cursat l'ESO a Catalunya. De les 15 noies, 8 després de l'ESO i des cicles formatius/mòduls o batxillerat han decidit no seguir amb els seus estudis, mentre que 4 encara segueixen fent cicles formatius i 2 estudien a la universitat.

Situació educativa actual

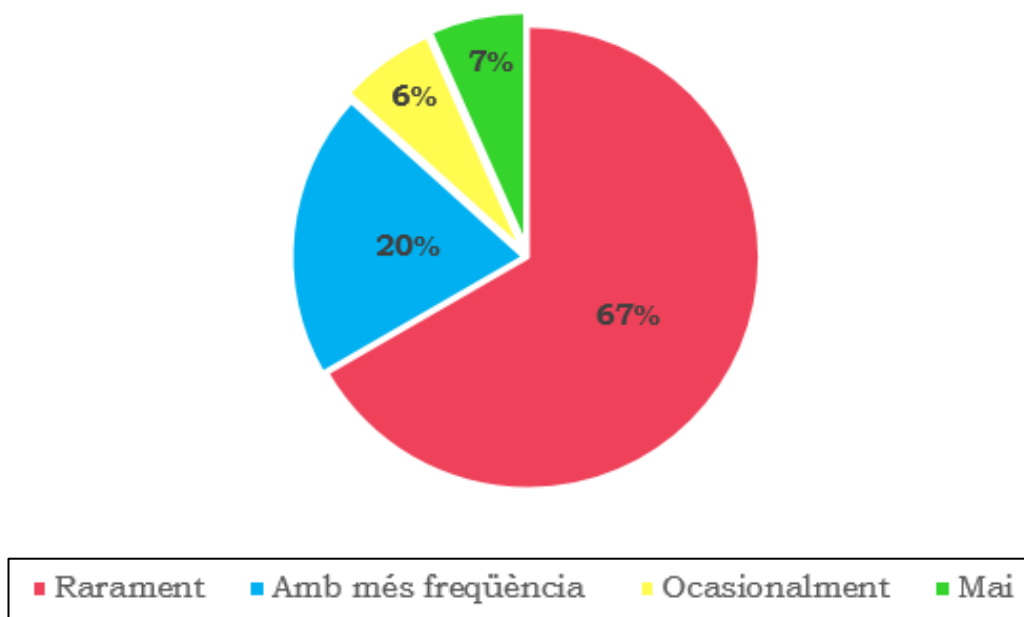

La seva relació amb les noies catalanes és bastant bona, però majoritàriament tenen amistats amb les marroquines. Amb els nois marroquins de Vic mantenen una relació de respecte i companyonia, igual passa amb els nois catalans. Per tant, els seus grups d'amistat estan formats únicament per noies, que en tots casos són marroquines. De les 15 noies, només 8 no estan estudiant, i d'aquestes, només dos estan treballat, les altres no fan res.

Molt ocasionalment escolten la ràdio i rarament miren la televisió en català, sinó que acostumen a veure televisions en castellà. També utilitzen la parabòlica per veure programes en marroquí. Totes elles utilitzen les xarxes socials per relacionar-se amb les altres noies i amb els familiars i coneguts, la seva comunicació amb els nois també és limitada a través d'aquestes xarxes.

La seva participació en els esdeveniments i festes del poble és encara més limitada que les noies més joves.

Participació en les festivitats de la ciutat

La meitat d'aquestes joves no mostren interès per la cultura del municipi, dos en mostren ben poca, i només una (procedent del Rif) afirma que se sent més catalana que marroquina, que s'interessa més per la cultura de Vic que per la del país d'origen degut a que ha crescut i s'ha educat a Catalunya, i sent més proximitat cap a Catalunya que cap el Marroc.

- **Conclusió**

Segons els factors de la integració esmentats en la introducció, podem concloure que:

Les noies entre 18 i 23 anys són joves que han emigrat amb les seves mares sent molt petites, que han estat escolaritzades en la primària i en tota l'ESO, coneixen la llengua i els costums de Vic (o de Catalunya en general), però no es relacionen gaire amb els vigatans, ni participen de les festivitats del poble, ni s'interessen per la seva cultura, és a dir, se senten marroquines que viuen a Catalunya.

Creuen que la religió és la principal diferència entre marroquines i catalanes, amb tot el que això implica, les que porten el hijab creuen que no és un element que prohibeixi la relació amb els altres, sempre que no sigui amb els homes. Les que no el porten, opinen el contrari, que si elles comencessin a portar el vel, perdrien més de la meitat dels amics i amigues que tenen, que la religió sí dificulta la relació amb l'exterior perquè prohibeix moltes coses a la dona.

És relacionen més amb el castellà que amb l'àrab o l'amazic i el català. Tot i no sentir-se vigatanes, estan acostumades a viure a Vic i no podrien deixar el poble. Pel que fa a la llibertat de moure's per la ciutat, se senten molt limitades: no poden estar en un bar, amb un noi o no poden anar de festa. Això no implica que ho facin en altres municipis. Com les altres noies, també han viscut alguna experiència de racisme, comentaris de la gent, especialment pel carrer, que critiquen la seva manera de vestir i ser, en general.

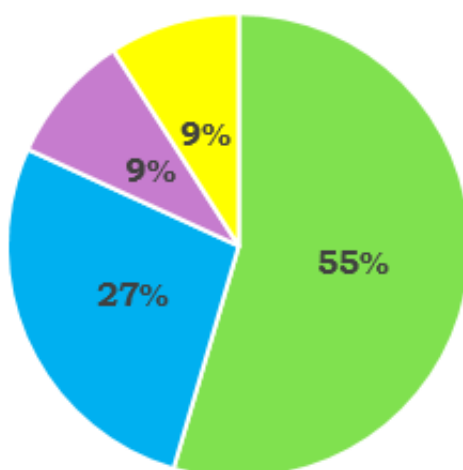
En aquesta franja veiem clarament que, només dues joves estan estudiant fora del municipi de Vic (una procedeix del Rif i l'altre de la part àrab). De la resta, quatre estan fent cicles formatius, i les vuit que resten han deixat d'estudiar.

Pel que fa a l'educació, es troben plenament integrades ja que dominen la llengua, però els manquen els factors culturals (es troben pressionades per seguir amb els costums marroquins), socials (la relació amb els vigatans és molt limitada) aquesta integració no es completa.

8.5 Anàlisi de l'educació, cultura i integració de les joves-adultes entre 23 i 30 anys

Hem entrevistat 11 noies adultes, de les quals només 5 pertanyen a l'ètnia àrab. Dins d'aquest grup trobem 6 dones que han rebut estudis en el país d'origen, les altres, o bé no han tingut oportunitat d'escolaritzar-se, o bé han emigrat de petites.

Temps de residència a Catalunya

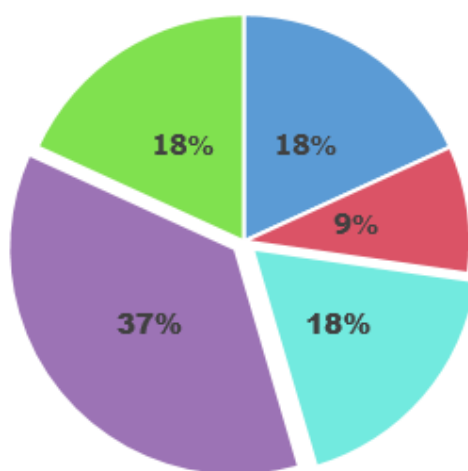

■ Més de 10 anys	■ Entre 5 i 10 anys
■ Entre 3 i 5 anys	■ Entre 1 i 3 anys

Després d'haver arribat a Catalunya, algunes dones, tot i haver vingut de joves, no han acabat els seus estudis, poques han cursat l'ESO (3), però no han seguit amb un cicle ni batxillerat (excepte dues dones, una d'origen Rif, i l'altre àrab, han cursat un grau a la universitat). Cal dir, també, que hi ha hagut noies que han començat un cicle i que, per diversos motius, no l'han acabat ni superat, han preferit casar-se o quedar-se a casa dels pares. Dues d'aquestes han assistit a l'escola d'adults.

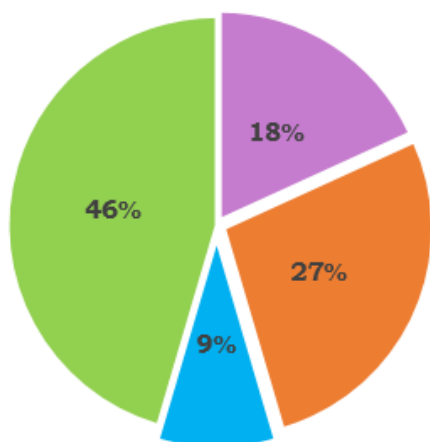
És evident que, les dones que han vingut a Catalunya de més joves han estat escolaritzades, per tant tenen coneixements del català i del castellà. La resta, excepte si han estat escolaritzades aquí o hagin anat a l'escola d'adults, encara que hagi estat per poc temps, tenen uns coneixements més febles de la llengua del país.

Estudis a Catalunya

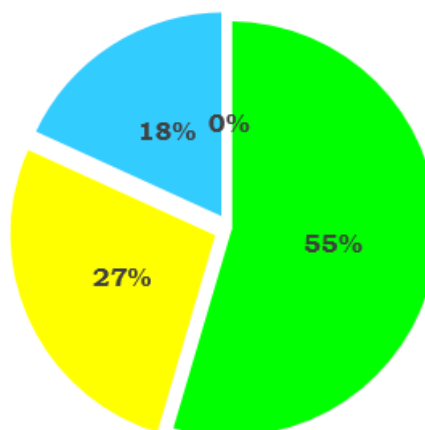

■ Sense estudis ■ ESO ■ Cicles ■ Escola d'Adults ■ Estudis Universitaris

Coneixement del català

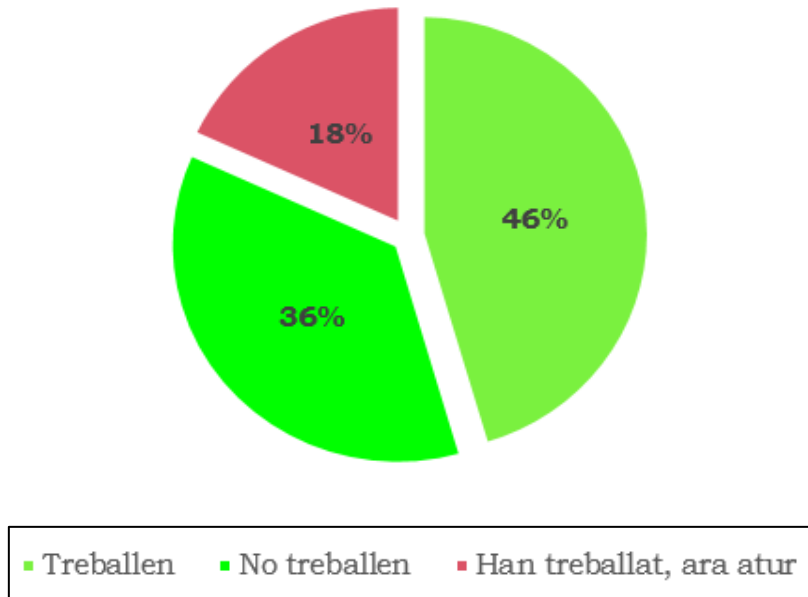
Coneixement del castellà

Totes aquestes dones porten l'hijab, excepte una, procedent de la part àrab. Per influències dels pares, mantenen una pràctica religiosa bastant forta.

Pel que fa a la inserció laboral, d'11 dones, només 5 treballen, 4 de les quals en serveis de neteja, la resta –amb estudis universitaris- es troba en un sector més ben pagat (sector financer), el qual requereix de coneixement, formació i experiència. Per tant, les que no estan treballant, depenen econòmicament del marit (en algun cas del pare, si parlem d'una minoria de dones adultes que no estan casades).

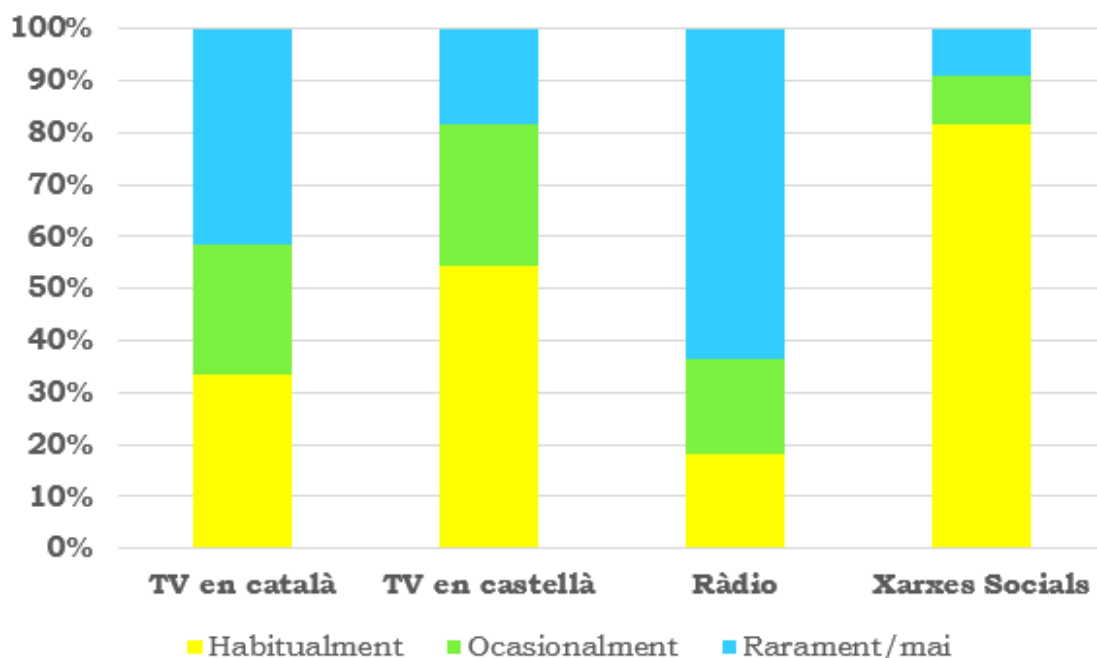
Situació laboral

Respecten els homes marroquins, però la relació amb ells és nul·la. Amb els catalans (homes) hi tenen millor relació, tot i que aquesta es limita a una relació social bàsica: els mestres o professors dels fills (si tenen mainada), botiguers, metges i altres professionals. Amb les dones, per altra banda, hi estableixen molta més relació, les seves amigues són majoritàriament marroquines (excepte en casos concrets que tenen millors amigues catalanes o d'altres ètnies no marroquines). En conèixer millor la llengua, es relacionen més i amb més vigatans. Per tant, els seus grups d'amistat són considerats oberts, sempre i quan només hi hagin dones.

Rarament escolten la ràdio o miren la televisió en català, acostumen a veure programes en castellà o en àrab. Les que han cursat l'ESO i estudis post-obligatoris utilitzen les xarxes socials, majoritàriament, i a diferència de les més joves, per comunicar-se amb familiars i amigues, és a dir, tampoc es relacionen gaire amb els homes a través de les xarxes socials.

Pel que fa a la participació en esdeveniments i festivitats del poble, segons elles mateixes i com es pot comprovar, poques dones d'aquesta franja assisteixen a les festes vigatanes i/o catalanes, com és la Festa Major, la cavalcada de reis...

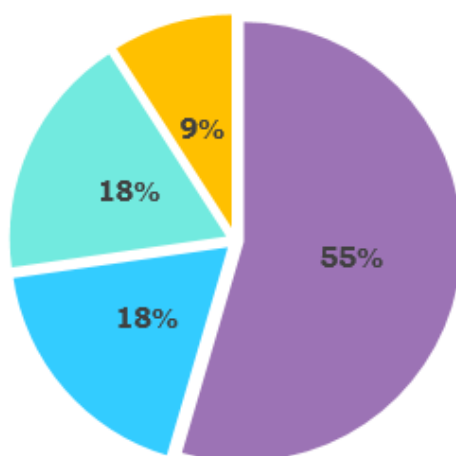

○ **Conclusions**

Aquesta franja d'edat està composta tant per dones amb estudis en el país d'origen com sense, dones que han estat escolaritzades un cop arribades a Vic, i joves que, tot i no estar casades, han deixat els seus estudis.

Per influència cultural i religiosa no es relacionen amb els homes, ja siguin catalans o marroquins. A diferència de les més grans, les dones d'aquesta franja d'edat utilitzen més els mitjans de comunicació de masses, ja sigui la televisió o les xarxes socials en català o castellà, però això, evidentment, només s'aplica a dones amb coneixements de la llengua. Rarament participen en els esdeveniments del poble. Una petita part treballa, mentre les altres, o bé estan casades i les manté el marit o bé viuen encara amb els pares. Elles no treballen, tot i conèixer la llengua i saber comunicar-se.

Temps de residència a Catalunya

■ Més de 10 anys ■ Entre 5 i 10 anys ■ Entre 3 i 5 anys ■ Entre 1 i 3 anys

Com hem vist més amunt, només dues han arribat a cursar estudis universitaris. Això indica que la resta, en acabar l'ensenyament obligatori, o fins i tot abandonar els estudis abans, no s'han molestat en seguir, ni tant sols un cicle professional. Tot i això, hi ha dones que, en arribar a Catalunya, amb fills o ja casades, han preferit matricular-se a l'escola d'adults, fent l'esforç d'aprendre la llengua.

Per influència dels pares, practiquen un Islam bastant conservador i, segueixen les "pautes o normes" de la cultura, específicament del Rif. La tendència ha estat casar-se poc després d'haver acabat l'ESO.

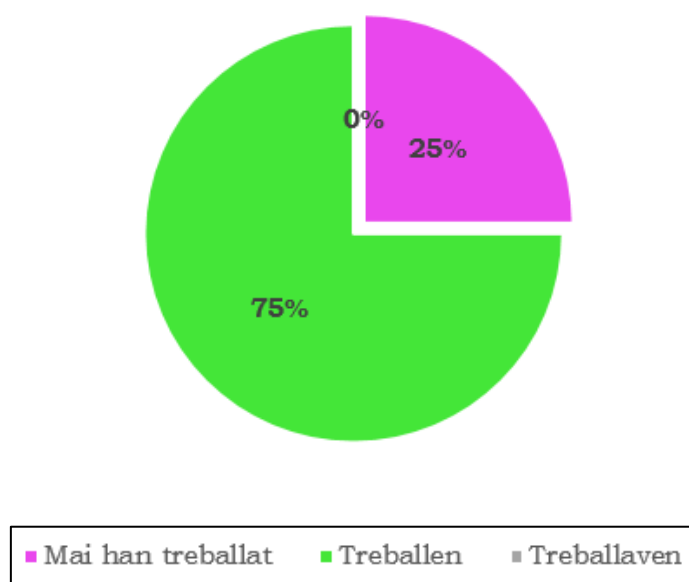
Per tant, i encara que coneguin la llengua, hagin estudiat a Catalunya, coneguin a vigatans i portin molts anys vivint en el municipi, la nul·la participació en els esdeveniments de la ciutat, i la manca de relació amb els vigatans en general, fa que la seva integració sigui molt escassa. Aquest fet és similar a les dones de la franja anterior.

8.6 Anàlisi de l'educació, cultura i integració de les dones entre 30 i 45 anys

En aquest grup he entrevistat vuit dones marroquines: 5 són amazics del Rif i 3 àrabs.

En primer lloc, cal esmentar que totes aquestes dones porten el vel islàmic excepte dues: una del Rif i una àrab, i, segons les enquestes, el seu nivell de pràctica religiosa en general és mig-alt per influència de les més grans.

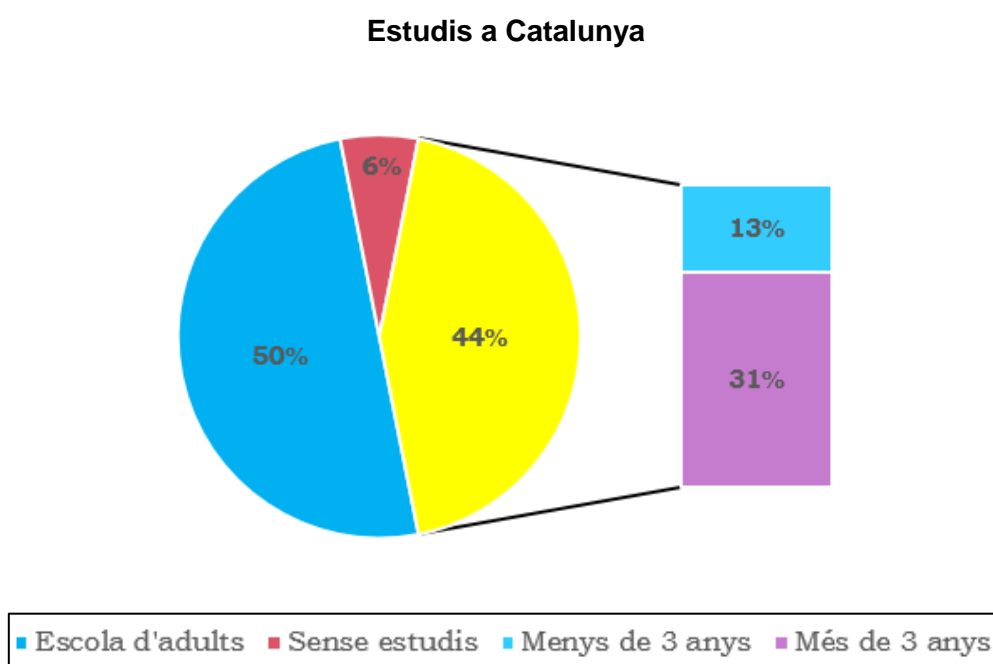
Situació laboral

D'aquestes, 6 dones no han anat a escola mentre vivien al Marroc, per tant, no tenen coneixements sobre la llengua escrita, quatre tenen coneixements bàsics de l'àrab, i la resta, tres, sí que han cursat part de la primària en el país d'origen.

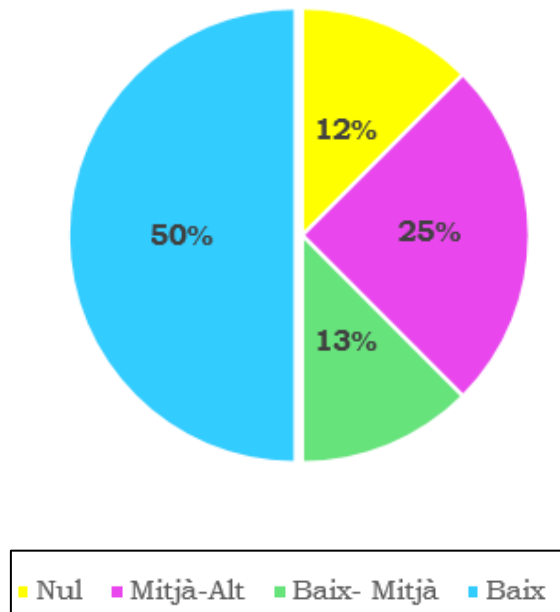
Un cop a Catalunya i havent deixat passar uns quants anys, la majoria s'han matriculat a l'escola d'adults. Una minoria, tres d'aquestes dones –que no havien anat a escola al país d'origen-, tampoc han assistit a l'escola d'adults de Vic ni han rebut cap mena d'estudis, i per tant tenen un alt nivell d'analfabetisme.

Tot i que assisteixen a l'escola d'adults, en la qual les classes s'imparteixen en català, els seus coneixements de la llengua catalana són pràcticament nuls. Només aquelles dones que han estat entre 4 i 7 anys assistint a les classes tenen un nivell mig-baix de català: es tracta de 5 dones, 2 de la part àrab i 3 del Rif. Per altra banda, però, trobem que s'entenen millor en castellà que en català.

Pel que fa a la seva situació laboral, trobem que només el 60 % treballen, principalment en el sector de la neteja. Es tracta de feines no qualificades per les quals no necessiten estudis ni formació professional. Les dones que actualment estan treballant és perquè el marit es troba a l'atur. Tot i així, hi ha dones, el marit de les quals també està sense feina, que no estan treballant. En la introducció havíem establert que l'accés al treball és un factor que també influeix en una bona integració, ja que implica la relació amb els vigatans, que són els que demanen assistents de la neteja; per tant, aquestes dones que tenen feina, d'una manera o altra, es relacionen millor que una dona que no treballi.

Coneixement de la llengua castellana

Dit això, les dones que tenen feina no són econòmicament dependents del marit. Trobem, però, el cas de dues dones que tot i tenir feina a temps parcial, també depenen del marit, ja que el seu sou és molt baix.

Com hem vist amb les altres dones, aquestes tampoc tenen gaire interès per la vida política i cultural de Catalunya, ja que només estan interessades en les polítiques que les afecten directament, tant econòmiques com socials i culturals. Aquestes mai escolten la ràdio, ni en català, ni en castellà, ni en àrab. La televisió en català la veuen de vegades, amb els fills. Les notícies o sèries televisives les miren normalment en àrab, però també en castellà. No utilitzen les xarxes socials: *“No saben utilitzar-les ni hi estan interessades”*³².

Mantenen una bona relació amb les dones catalanes, però formen les seves amistats amb les marroquines. Per tant, el seu grup d'amistat està format per dones de la mateixa nacionalitat que elles.

³² Annexos III, pàg. 133

Amb els homes marroquins no hi tenen relació, i amb els catalans o espanyols just la necessària, a nivell professional (mestres, metges, ajuntaments, etc).

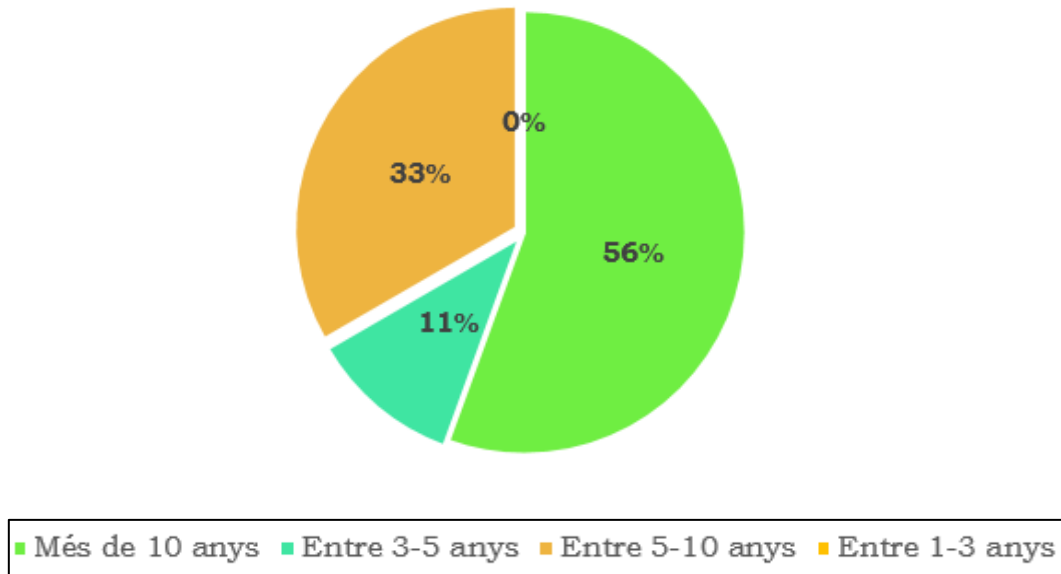
- **Conclusió**

Aquesta franja d'edat presenta característiques semblants a l'anterior pel que fa a la relació amb les persones del seu entorn, a la participació en les festivitats de Vic, a la pràctica religiosa, a la dependència econòmica per part del marit de les dones que no treballen, etc. Tot i això, les dones d'aquesta franja, en haver emigrat cap a Catalunya més grans que les anteriors, els ha costat més adaptar-se en el sistema educatiu (escola d'adults), en el món laboral i en la societat en general. D'altra banda, però, trobem que aquesta és la franja en la que hi ha més dones que assisteixen a l'escola d'adults. El motiu és molt simple: en estar pressionades pels serveis socials perquè s'incorporin en els estudis (cal esmentar que aquest grup de dones, junt amb les majors de 45 anys, són les que es troben més lligades als serveis socials, tant per manca de feina o una situació econòmica desfavorable, principalment, com per diversos altres motius), o perquè, en no tenir feina, poden "omplir" algunes tardes amb activitats de profit.

8.7 Anàlisi de l'educació, cultura i integració de les dones majors de 45 anys

He entrevistat un total de 9 dones de més de 45 anys d'edat. Tres d'elles procedeixen de la part àrab i set són de la part del Rif. Totes han vingut a Catalunya per reagrupament familiar, Totes han arribat ja casades i amb fills que, posteriorment, han estat escolaritzats en el sistema català.

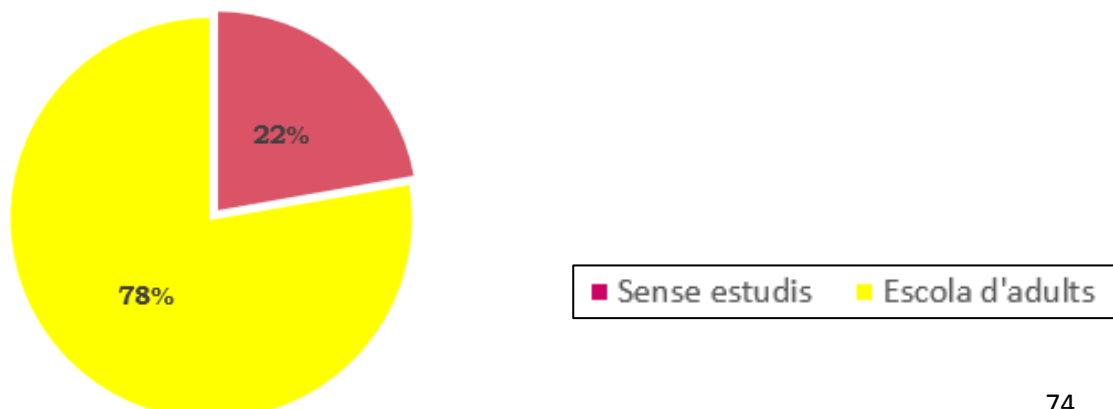
Temps de residència a Vic

Siguin del Rif o de la part àrab, totes porten el vel islàmic i admeten que tenen un nivell de pràctica religiosa força alta (o mig-alt), és a dir, practiquen un Islam tradicionalista, i no accepten altres visions sobre la religió. En la pràctica, rebutgen l'Islam tolerant.

Tot i els anys que porten residint a la ciutat de Vic, només 6 han assistit a classes a l'escola d'adults. D'aquestes, la majoria porten entre 3 o 4 anys en el curs d'Instrumental –curs d'iniciació a l'escriptura. Les altres 3 no han cursat cap mena d'estudis un cop instal·lades a Vic.

Estudis en el país d'acollida

Segons les dones que no han rebut estudis en el país d'acolliment, no han pogut ja que el marit és qui va a treballar i porta els diners a casa (ell manté econòmicament la família), mentre que elles es dediquen a portar els nens a l'escola, a preparar el menjar, a netejar la casa i realitzar altres tasques de la llar. És a dir, no han sentit la necessitat d'estudiar i aprendre la llengua, ja que només es relacionen amb dones marroquines, i ho fan amb la seva llengua materna; dels altres aspectes més formals, com les entrevistes, les reunions o qualsevol altre tràmit se'n fa càrrec l'home.

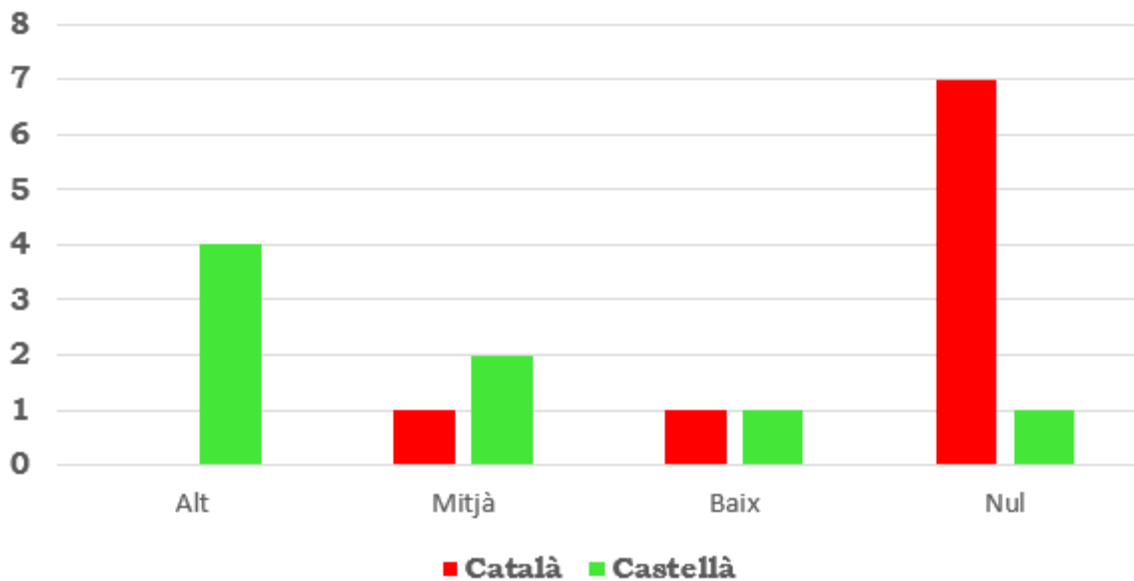
Tot i així, les dones que assisteixen a l'escola d'adults, i especialment les que hi porten més anys, no mostren resultats eficients d'aquestes classes, ja que segueixen amb un nivell gairebé nul, tant de català com de castellà.

Cal destacar també que poques dones d'aquesta franja d'edat han estudiat en el seu país d'origen. Hi ha dones, tant del Rif com de la part àrab, que en el país d'origen, eren filles de pagesos i no van tenir accés a l'ensenyament (només tres d'aquestes nou marroquines han cursat estudis primaris).

Això ens diu que la majoria d'aquestes dones estan en una situació d'analfabetisme greu, ja que tenen pocs coneixements de la seva llengua escrita (no saben escriure l'àrab) i tampoc han après a llegir ni escriure, i sovint ni a parlar, en català o castellà.

L'explicació que en donen algunes és que si no han pogut estudiar de petites, quan la memòria "funcionava millor" i era "més jove", resulta molt difícil fer-ho en la seva edat.

Nivell de coneixement de la llengua catalana i castellana de les dones majors de 45 anys

Cal esmentar que moltes d'aquestes, o gairebé totes, entenen el castellà, però no el parlen. Només s'han quedat amb les paraules i/o frases d'emergència, com *hola qué tal, cómo estás...*, per exemple. Serien incapaces de mantenir una conversa molt complexa.

Per tant, pel que fa a la situació educativa, podem establir que tot i portar molts anys a Vic, aquestes dones no han pogut aprendre la llengua.

Han posat com a excusa "l'avançada edat" i que el seu paper primordial és el de tenir cura dels fills, del marit i de la llar (influència de la societat masclista de la que procedeixen), que no tenen temps ni ocasió per matricular-se i assistir a l'escola d'adults, però que intenten aprendre la llengua amb els seus fills.

No tenir coneixements de la llengua implica no tenir coneixements de la realitat de Catalunya, o tenir-ne molt pocs.

No saber la llengua dificulta la relació amb la societat, viure aïllades, ja que no saben utilitzar, ni hi estan interessades, les xarxes socials.

Tampoc escolten la radio ni miren la televisió en català, sinó que rarament posen les notícies o alguna telenovel·la en castellà; tenen l'antena parabòlica i miren canals del Marroc.

Totes elles presenten molt poc interès per la política del país. El que busquen és un estat del benestar; que el marit no es quedi a l'atur i elles poder seguir amb la rutina de sempre. Si al marit se li acaba la feina o l'ajut, canviaran de país (a la recerca de benestar, com tothom) o se'n tornaran al seu. Tot i això, afirmen que els resultaria molt difícil deixar Catalunya i Vic ja que se'n senten part: hi estan acostumades.

Això també implica que si no saben la llengua no poden ser independents, ja que sempre necessitaran d'un traductor, d'un intermediari que conegui les dues llengües (tant el català com el Rif o l'àrab). Aquest és un fet que es produeix molt en la ciutat, ja que totes aquests dones que no saben parlar el català es veuen incapaces d'assistir a les entrevistes amb els/les mestres dels seus fills, al metge, als treballadors socials i a l'Administració en general. És a dir, que sempre necessitaran algú que els tradueixi i les ajudi, i aquest algú, en la gran majoria de casos, es tracta de noies adolescents que, en molts casos, falten a les seves classes per tal d'acompanyar a la mare, a algun familiar o conegut a totes parts, per fer de traductora.

Tot i que per a elles no sigui un fet molt exagerat, que una noia hagi de fer de traductora a una dona analfabeta, implica dos inconvenients o problemes: la noia perd classes i la dona a la que acompanya no haurà de fer l'esforç per comunicar-se amb l'Administració; per tant, es fa encara més difícil que aquestes dones aprenguin a parlar el català o castellà.

En relació a la seva situació laboral, trobem que només una d'aquestes dones està treballant (en el sector de la neteja), i procedeix de la part àrab. Les altres, que no han treballat mentre vivien al Marroc, tampoc han accedit al món laboral a Catalunya.

Aquest fet s'explica perquè ambdues cultures estan acostumades a que l'home vagi a treballar. La dona només treballaria en el cas que el marit o el pare es trobés a l'atur.

Tot i això, actualment, a causa de crisi, els marits de moltes d'aquestes dones no estan treballant, i les seves dones segueixen sense buscar feina per contribuir a l'economia familiar.

Les dones que no treballen ni han treballat mai, depenen econòmicament del marit. Entre aquestes dones, però, trobem una excepció: es tracta d'una vídua que actualment viu amb una de les seves filles, la qual la manté. Si el marit és qui treballa, elles tindran menys oportunitats per relacionar-se en àmbits més amplis.

Pel que fa a les relacions que estableixen amb altres persones del seu entorn, podem dir que:

- Només es relacionen amb **dones marroquines**, ja que en comparteixen la llengua, manera de pensar, costums, etc., i s'entenen molt millor entre elles. Formen les seves amistats amb aquestes.
- Amb les **dones catalanes** també hi tenen relació, però aquesta és molt limitada. Es comuniquen (o intenten comunicar-se) amb les mares dels companys dels seus fills a l'escola, on parlen sobre aquests i poc més; amb les veïnes, amb les mestres... No hi tenen amistats fortes, però sí confiança. Qualsevol dubte o problema que tinguin, intenten explicar-lo.
- Totes aquestes dones reconeixen que estaria bé tenir amistats amb catalanes, mentre es respectin les cultures i les maneres de pensar de cadascuna, perquè podrien arribar a compartir moltes coses, però la llengua els hi fa de barrera.
- Tant les dones que procedeixen del Rif com les àrabs només es relacionen amb els **homes marroquins** de la seva família. Amb la resta hi ha respecte i cordialitat. Tant la religió com la cultura ha influenciat sobre aquest tema. Per sexes, s'han dividit: els homes tenen amics homes, i les dones, dones.

- Amb els **homes catalans** no hi tenen cap relació excepte l'essencial: amb els botiguers, metges, professors... Tot i això, creuen que els seria més fàcil relacionar-se/comunicar-se amb un home català que amb un marroquí, ja que consideren els primers més sociables i oberts.

Alhora, però, diuen que depèn de cada persona, és a dir, que hi ha catalans "racistes" que es negarien a relacionar-se amb dones marroquines.

Per tant, i vist això, podem deduir que els seus grups d'amistat són formats només per dones marroquines. Això les fa ser tancades, ja que no es relacionen gaire amb les altres dones vigatanes.

No assisteixen ni participen en les festivitats ni esdeveniments del poble. Anar a veure els balls de Festa Major, per exemple, és un acte molt mal vist, ja que defensen que si hi participes (encara que només sigui com a espectador), ets un d'ells. *"Nosaltres tenim els nostres costums, la nostra religió i les nostres festes, i ells (espanyols i catalans) tenen les seves"*³³. Cal remarcar que participar en les festes del poble està prohibit només per a les dones i les noies, ja que en molts casos, mentre els fills i el marit es troben al carrer un dia de Festa Major, el sexe femení resta a casa.

- **Perfil que presenten les dones marroquines majors de 45 anys**

Un cop comentada i analitzada la seva situació en diferents àmbits, agosserem crear un perfil d'aquestes: dona que porta vivint a Vic des de fa més de 10 anys, ha emigrat amb els seus fills i filles, sent aquests molts petits, per reagrupament familiar. És una dona que s'ha endut amb ella tots els costums del país d'origen, el seu coneixement de la religió -adquirit principalment de forma oral per part de la mare-, no ha anat a escola, però en ocasions algú li ha ensenyat a llegir i escriure (fet, però, que no passa amb totes les dones).

³³ Annexos III, pàg. 133

Al Marroc vivia en zones rurals que s'han començat a urbanitzar ràpidament, en una casa en la que hi havia els cunyats, les dones d'aquests, els sogres i tota la resta de la família del marit; per tant, amb estructura patriarcal. En arribar a Catalunya i ser només ella, el seu marit i els fills, disposa de més llibertat. Trenca l'estructura patriarcal de la que procedeix, i en la qual no podia decidir, i comença a prendre decisions amb el marit.

Passa d'estar controlada pels familiars del seu home a controlar la seva llar, l'educació dels seus fills i els assumptes familiars.

Un cop arribada a Catalunya, sense conèixer a ningú, busca acolliment en la seva mateixa comunitat ètnica, és a dir, busca les dones marroquines o rifenyes, segons d'on procedeixi, i amb aquestes estableix la seva primera relació. Com que els seus fills estan escolaritzats, també és relaciona amb algunes mares de l'escola, però com que no coneix la llengua, no es poden dir gaire cosa i aquesta relació és lenta i triga a fer efecte. Es matricula a l'escola d'adults, a la qual assisteix unes dues o tres hores per setmana, però tot i passar els anys, no aconsegueix "progressar adequadament": segueix sense conèixer la llengua, ni llegir ni escriure. El seu marit és qui va a treballar (normalment en sectors no qualificats, com la construcció o la jardineria) i ella es dedica a la llar i a portar i recollir els fills de l'escola. Les seves amigues segueixen sent marroquines, amb les que es reuneix a casa o al parc, on hi porta els seus fills. Segueix sense relacionar-se amb els homes, siguin catalans o marroquins, i els intenta evitar perquè la seva religió no li permet acostar-s'hi.

Tot i tenir fills, no assisteix a les entrevistes de l'escola, ni a les festivitats de la ciutat, ni per ensenyar als fills la cultura catalana o vigatana.

Prefereix que les seves filles es quedin a casa per estar "més protegides", és a dir, perquè la comunitat de marroquins no parli d'elles, però en canvi, no fa el mateix amb els fills mascles. Tot i això, no creu que les noies siguin inferiors, sinó diferents.

- **Conclusió**

Tot i que no hem de basar-nos en estereotips, les dones d'aquest grup d'edat presenten característiques molt semblants. Algunes assisteixen a l'escola d'adults però tenen moltes dificultats per adquirir nous coneixements i aprendre la llengua. La majoria d'elles són analfabetes perquè no han estat escolaritzades. Totes procedeixen del món rural i reconeixen que aquella societat (la del món rural) és força masculista, però no han fet res per reivindicar les seves llibertats.

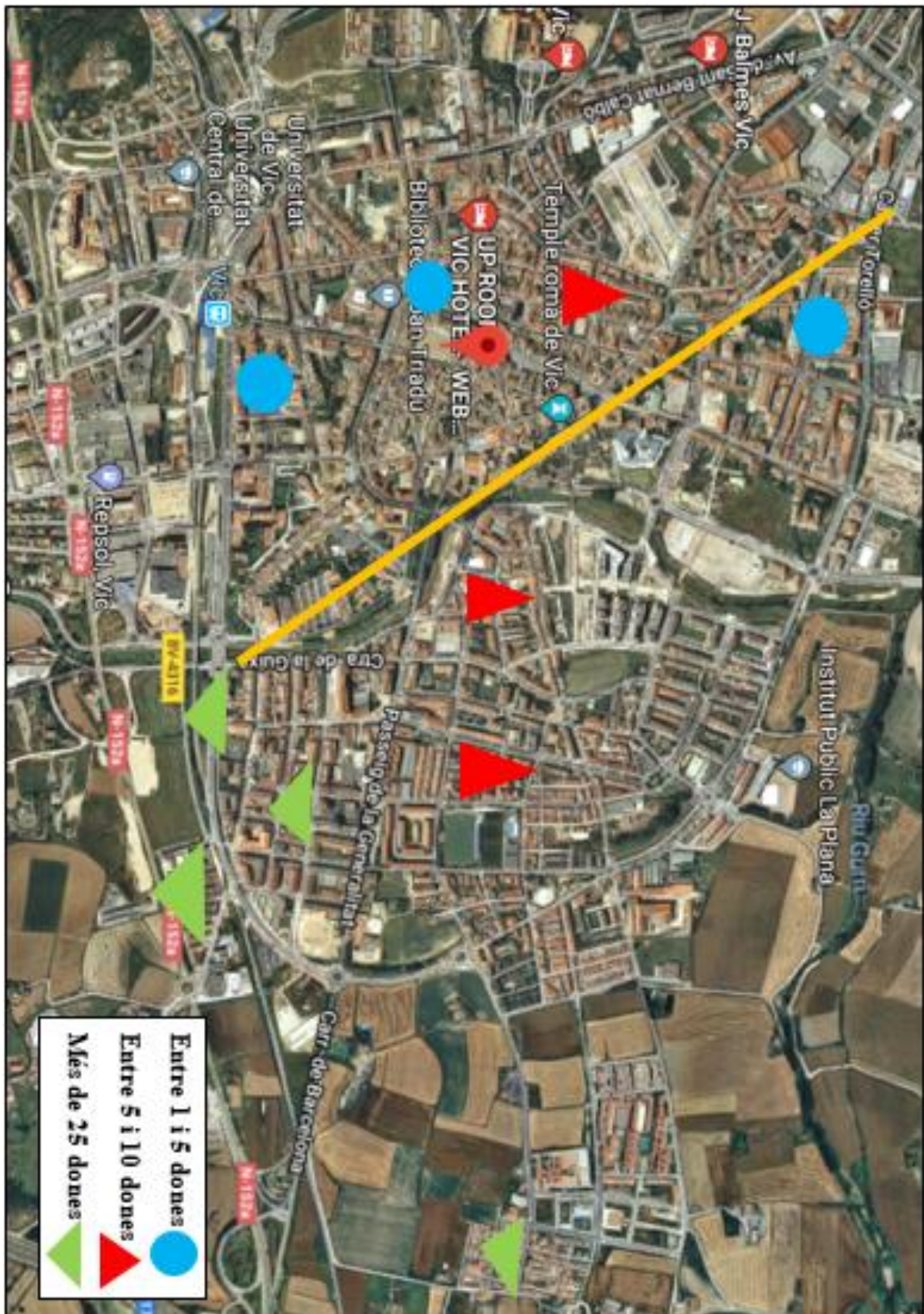
Són dones que es troben poc integrades en la societat occidental. Bàsicament, perquè creuen que és molt diferent a la societat de la qual procedeixen. Tot i portar aquí més de deu anys, tenen dificultats per relacionar-se amb els catalans. La relació amb aquests (amb els catalans/espanyols) és molt feble i es limita només a una relació professional, necessària.

Es troben a gust a Catalunya perquè és un Estat del benestar, tot i que amb la crisi s'han retallat molts ajuts socials. Moltes no abandonarien el país perquè hi estan acostumades, però en cas d'un empitjorament econòmic, es veurien obligades a emigrar cap a un altre país o a retornar al Marroc, com qualsevol altra persona que es trobés en les mateixes circumstàncies.

Fan una vida apartada de la població vigatana, viuen segons els costums marroquins. No participen ni s'interessen gaire per la cultura catalana, però la respecten. Tampoc participen de les festivitats de la ciutat; ho consideren un fet no gaire honorable. Per tant, tot i viure en una societat en la qual es produeixen tot tipus de relacions i on seria fàcil comunicar-se, elles segueixen allunyades, en un racó, formant grups on només hi ha marroquines.

No coneixen la llengua, com ja he esmentat abans, no treballen, no s'interessen per la cultura ni els costums vigatanes, no utilitzen els medis de comunicació de masses en català, ja que totes tenen instal·lada la parabòlica per poder disposar dels canals marroquins, no es relacionen gaire amb la resta de vigatans... llavors, ¿de què serveix viure en un poble o ciutat, si es fa de manera aïllada? És evident que, basant-nos en els factors que determinen si una persona està ben integrada o no, podríem afirmar que aquestes dones tenen un llarg camí per a poder integrar-se i adaptar-se al model de vida occidental. Una altra qüestió és la voluntat que tenen per fer-ho, ja que no es pot obligar a ningú a integrar-se, i pel que es veu, elles ja estan bé tal i com estan ara per ara. No els preocupa viure "aïllades".

9 ALTRES FACTORS ANALITZATS

A part de la situació educativa, laboral, social i personal de totes les noies i dones marroquines que resideixen en el municipi de Vic (durant el curs 2016-2017), també podem fer referència als guetos que hi ha al municipi.

Si agafem un mapa de Vic i prenem com a referència el carrer de la Guixa, i dividim la ciutat en dues zones, i hi indiquem en quina zona del municipi viu cada noia i/o dona marroquina enquestada i entrevistada major de 12 anys, podem veure que tendeixen a situar-se en una sola meitat del municipi: aquella que es troba entre el carrer de la Guixa i el Passeig de la Generalitat (Remei) i Plaça Osona.

Els municipis presenten diverses formes d'urbanització. Trobem zones en les quals s'alternen cases unifamiliars amb blocs de pisos, com és el cas de les zones properes al carrer de la Guixa, pisos d'hipoteca i pisos de protecció oficial...

Una altra zona de Vic, situat a la part alta de l'Horta Vermella, però, està caracteritzada principalment per cases unifamiliars, per a persones millor acomodades. Per tant, els marroquins tendeixen a situar-se en aquelles zones on el preu dels habitatges és assequible a les seves rendes (generalment baixes, ja que treballen en sectors pocs qualificats o en el sector primari). Tot i que gran part que viu a Catalunya es planteja establir-s'hi de forma definitiva, està vivint de lloguer. Tot i això trobem una molt petita minoria que es troba en pisos d'hipoteca.

Concretant encara més, trobem que hi ha una concentració importat de marroquins als blocs de pisos situats a la plaça Osona o al Remei, de protecció oficial, destinades a aquelles famílies amb pocs recursos econòmics. Al voltant d'aquests blocs de pisos es formen òrbites en les quals també hi trobem nombroses marroquines. Per tant, les dones es troben repartides pel municipi de forma desequilibrada, tot i que la gran majoria resideix en pisos i no en cases unifamiliars.

Tot i això, no podem anomenar-lo directament *guetos*. És cert que la població marroquina es troba en una zona concreta si dividim el poble en dos però alhora, tant en els pisos de protecció oficial com en la resta, hi conviuen tant marroquins com vigatans en general.

Un altre fenomen que podríem comentar és que al llarg del temps (no podríem establir des de quan va començar a produir-se), diferents llocs de Vic s'han anat configurant segons corresponguin als homes o a les dones, és a dir, diversos espais públics del municipi, per la comunitat de marroquins residents a la ciutat, han quedat dividits en aptes o no aptes per a dones. Els millors exemples són:

- Als cafès només hi poden anar els homes, ells no es poden reunir en aquest lloc. En el cas de torbar-hi una noia o dona (marroquina), començarien a malparlar d'aquesta/es, i elles, per aquesta "por o preocupació al que diran", eviten torbar-se en cafès.
- Les places principals (Plaça Martin, Plaça de l'Amusic), són espais reservats només per al sexe masculí. Mai, o gairebé mai, trobarem a una dona/es o noia/es en llocs com aquests passant l'estona, si no volen que tothom parli malament d'elles. Els respectius pares tampoc permetrien a les seves filles passejar-se tranquil·lament pel municipi.
- Després trobem llocs només per a les dones, sobretot en èpoques càlides com és la primavera i l'estiu. Aquests solen ser els parcs infantils, on aquestes porten els seus fills (el parc de Santa Anna o el parc de l'Aranya són uns bons exemples). Esdevindrien com uns espais en el quals es reuneixen gran part de les dones marroquines.

Per tant, com que tant els homes com les dones marroquines tenen molt clar en quins llocs (espais públics) poden estar o no estar: si un home vol portar els seus fills al parc, se n'ha de buscar un on no hi hagin dones.

I per l'altra banda, si una dona es trobés en un bar o en una d'aquestes places seria molt mal vista, ja que els marroquins pensarien que va en busca d'homes (i és pecat).

Dit això, podem dir que la comunitat de marroquins, en general, ha creat una segregació del espai, dividint i repartint els llocs públics entre dones i homes de nacionalitat marroquina.

10. ENTREVISTA ALS VIGATANS NO MARROQUINS

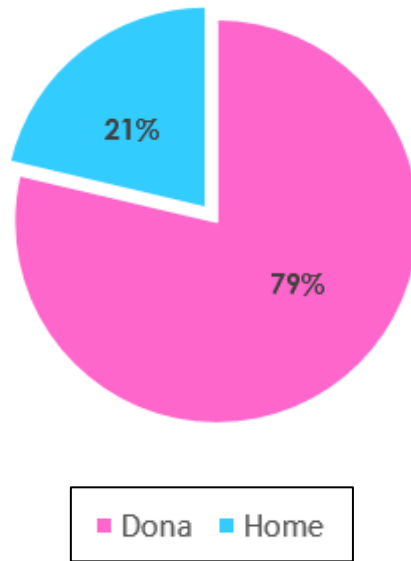
10.1 Com, a qui i amb quina finalitat s'ha realitzat les enquestes?

Com que el procés d'integració implica també una participació de la societat receptora – tant per part de professionals com integradors socials, mestres, professors, assistents socials, etc..., com per la resta d'habitants de la societat, petits i grans; estudiants, treballadors o aturats –he realitzat entrevistes a professionals i a professors d'alfabetització i a gent vigatana en general per saber quina visió tenen sobre la situació de les marroquines, quina mena de relació estableixen amb aquestes i el respecte que tenen enfront a la cultura d'aquestes immigrants.

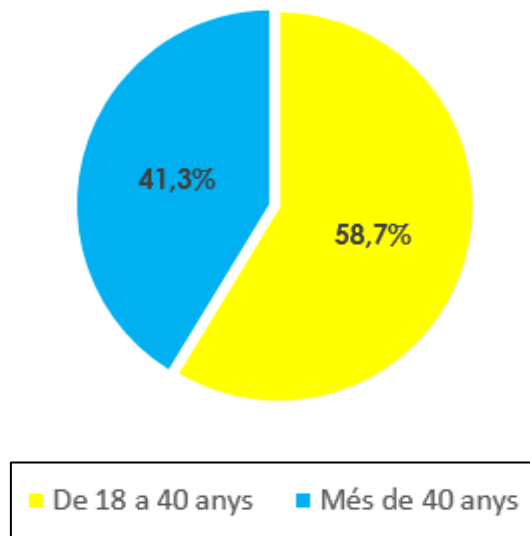
He enquestat a 109 vigatans i catalans que no són de la comarca d'Osona, realitzant unes series de preguntes³⁴, amb els resultats següents:

Dels vigatans/es i catalans/es que m'han respost l'enquesta, el grup més nombrós està format per les dones amb un 79 %, mentre que el grup minoritari són els dels homes amb un 21%.

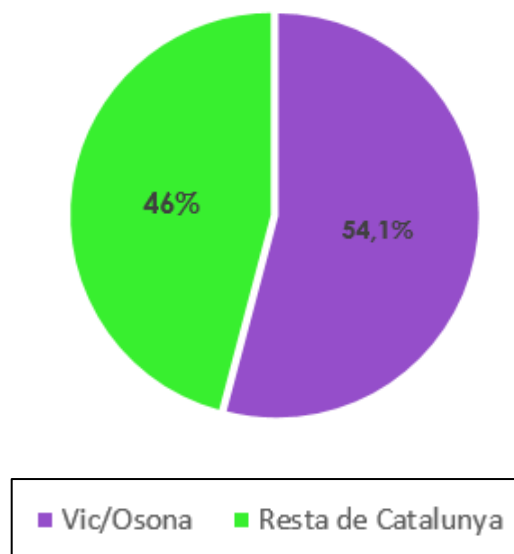
³⁴ *Annexos III*, pàg. 133

La edat dels enquestats amb 58,7% l'edat ronda als 18 a 40 anys, mentre que el 41,3% tenen una edat dels més de 40 anys.

Per que fa el lloc de residència, un 54,1 % viu a la comarca d'Osona, mentre que el 46% és d'altres part de Catalunya.

El vel, en un 56% considera que és un impediment, creuen que és un símbol que no es volen integrar, com un estigma, com un senyal clar de no integració. També al·leguen que els catalans desconeixen la seva cultura i religió i els veuen com a diferents, estrangers. I molts ho veuen com un prejudici, que afecte tant a uns com a altres.

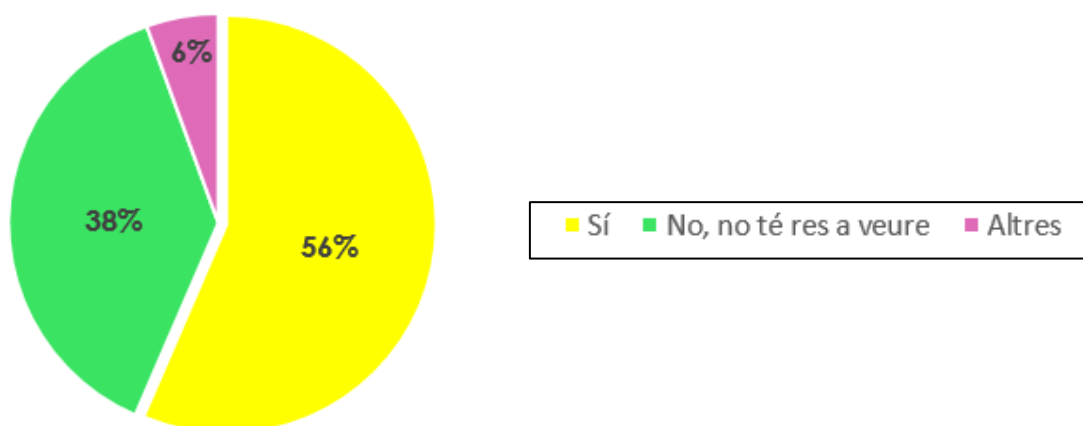
Pels que creuen que no és cap impediment 38%, tot i que molts creuen que és un imperatiu religiós, ho raonen tot dient que el problema rau en la mentalitat de la gent que considera el vel com un obstacle, com un símbol de discriminació. Llavors la gent els rebutja ja només per aquest element distintiu.

També afirmen que, si per a elles, és necessari o volen portar-lo, que no hi veuen cap problema. Tot i així, la majoria dels enquestats, diuen que cadascú és lliure de portar-lo o no.

En l'apartat dels altres 6%, he inclòs aquelles persones que no responen sí o no però proven de justificar el perquè porten vel. Per a alguns, el vel serveix als vigatans (en aquest cas són persones vigatanes les que han respost d'aquesta manera) xenòfobs a no relacionar-s'hi.

Diuen que hi ha monges a Vic que van també amb el cap tapat i no tenen problemes d'integració per aquest aspecte. El problema no és el vel, sinó la desaprovació de la resta a que se'n faci ús d'ell.

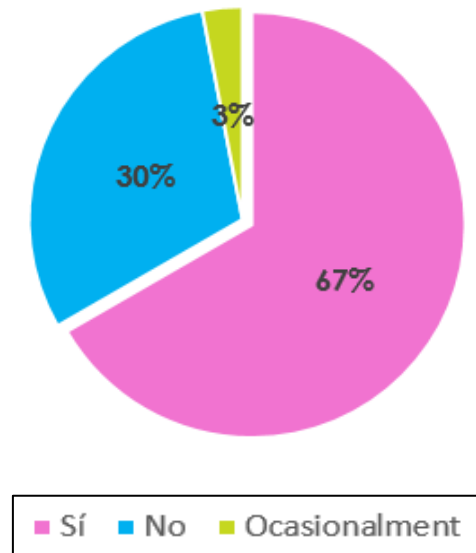
També es qüestionen el perquè durant molts anys no el portaven i ara sembla que en els darrers anys hagi augmentat molt l'ús, com si hi hagués hagut una involució. Molts creuen que no hauria de ser discriminatori però que és una "marca" d'identitat mal interpretada per molta gent. En tot cas, creuen també que, si és imposat per la família no és bo, però que si el porten de manera voluntària, no ha de dificultar ni afectar en res.

ALTRES

- Perquè hi ha persones que ho veuen diferent a les persones que no porten vel que no pas amb una persona que no en porti.
- En tot cas, serveix d'excusa perquè els vigatà racista no s'hi relacionin. Hi ha monges a Vic que van també amb el cap tapat i no tenen problemes d'integració per aquest aspecte. altres
- El problema no és el vel, sinó la desaprovació de la resta a que se'n faci ús.

- Perquè durant molts anys no el portaven i ara sembla que els darrers anys s'hagi anat enrere.
- No hauria de ser així, però crec que és una marca d'identitat interceptada per molts.
- Si és imposat per la família sí, voluntàriament no ha de dificultar res.

OCASIONALMENT

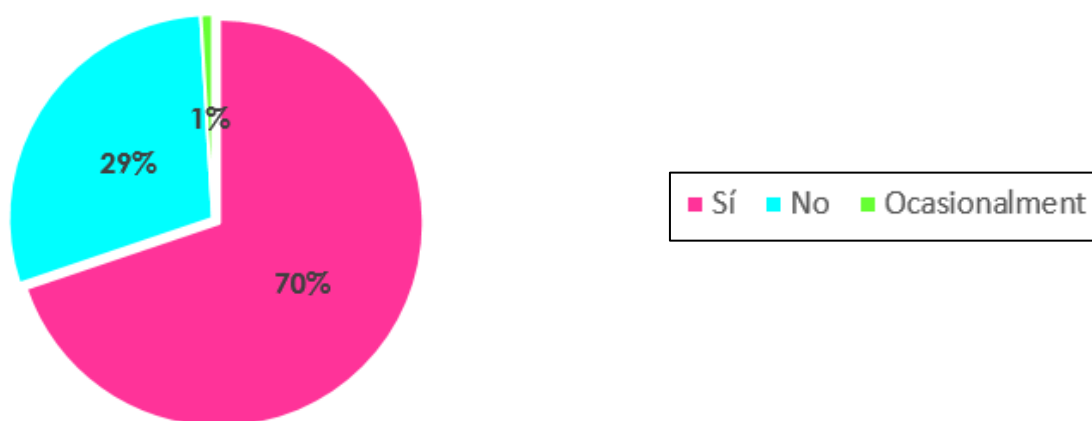
- A vegades perquè tinc una botiga.
- Ocasionalment.
- Hi ha dones marroquines a les que conec però tenim contacte esporàdicament.

En un 67%, la seva relació amb noies o dones d'origen marroquí és molt escassa, algunes són companyes de feina, i amb d'altres (veïnes o conegudes) s'hi relacionen cordialment. Però tots estarien disposats a fer amistats amb marroquines, sempre i quan tinguin es mateixos punts de vista o es respectin mútuament. Algú també respon que sí, que fins i tot hi ha anat a dinar algunes vegades, però que, si són soles, es mostren molt sociables, però si hi ha altres dones marroquines no.

Amb els nois marroquins passa una cosa semblant: pocs esmenten que tenen bons amics marroquins, però la resta, la majoria, hi té una relació de respecte

El 30% afirmen que no, que és molt difícil establir relació amb elles perquè són molt tancades. També perquè els costa parlar el català o castellà. De tota manera, diuen que no els importaria relacionar-se amb elles.

Un 3% afirma que hi tenen relació molt esporàdica, en alguns casos perquè tenen botiga i hi van a comprar.

OCASIONALMENT

- Depèn de la persona, si aquesta fa que la dona es tanqui, sí.

Un 70% de catalans de la comarca d'Osona i de les afores, creuen que la religió i la cultura (costums i manera de vestir, principalment) són les úniques diferències entre marroquines i catalanes. Defensen també que, per estar ben integrat, cal que tant les noies i dones marroquines com els vigatans en general han de cooperar, comunicar-se, participar els uns amb els altres per a poder establir diverses relacions. Perquè això sigui possible, ambdues parts han de tenir interès i respectar altres maneres de pensar i de fer.

La comunitat musulmana té molt arrelada la religió a la cultura i a la vida quotidiana i creuen que, per aquest motiu, en la seva forma de viure el dia a dia, es fa complicat adaptar-se a un altre ritme de vida. Alguns també creuen que hi ha casos individual que “trenquen” la norma i que la religió i la cultura no les exclou d’integrar-se en la societat vigatana. Quan la religió és un pilar molt important, sovint dificulta la diversitat en les relacions personals perquè la gent acostuma a relacionar-se amb gent que tingui les mateixes creences i costums. Alguns tornen al vel i diuen que podrien ser igual de fidels a la religió sense necessitat de portar el vel.

ALTRES

- Crec que depèn molt del grau d’integració que vulguin elles.
- Depèn de com es consideri ella. Jo no sóc qui ha de decidir-ho.
- Legalment sí, però a la pràctica no, ja que no es comuniquen amb els catalans, no hi ha cap relació.
- Ho ha de considera ellar, no jo.
- Depèn. No per viure a un lloc t’has de considerar del lloc on vius.
- Sempre em pregunto què se sent ella. Moltes, fa 20 anys que viuen aquí i no s’hi consideren.
- Depèn d’elles. Ser d’un lloc és sentir-se bé i voler-ho arrelar i fer-hi plans de futur.

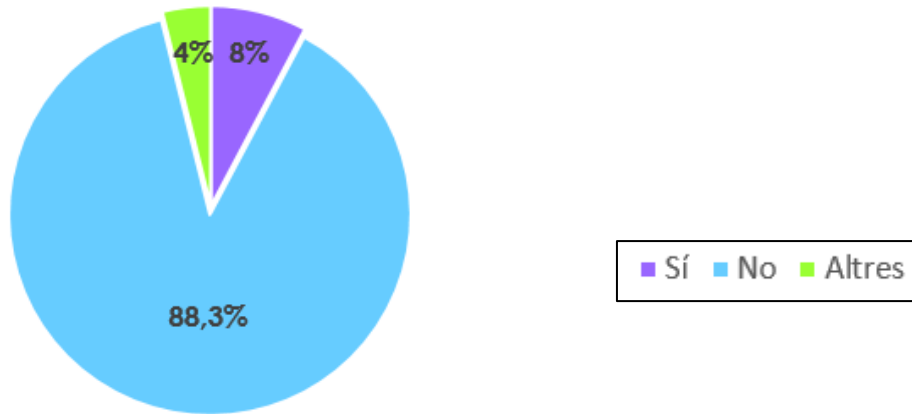
- S'hi ha de considerar ella, no sempre els hi posem fàcil.
- Depèn de si ella s'hi considera.
- S'ha d'haver integrat juntament amb la família a la cultura i manera de fer del país, almenys de portes en fora de casa seva.
- Depèn de si ella se'n sent.
- Ho hauríem de fer (Drets Humans), sempre hi ha gent molt més propera que altre, però per això no deixen de ser menys catalans.
- Depèn de la seva participació a la societat catalana.

Un 53% consideren catalana a una noia o dona marroquina que porti a Vic o a Catalunya més de 10 anys, sempre i quan aquestes hagin après la llengua, per a poder relacionar-se, la cultura i costums del poble i que també participin de la vida de la ciutat. Una altra resposta ha estat que consideren català tota persona que viu, treballa i fa vida sociocomunitària a Catalunya. Si ella se'n sent, sí és catalana.

El 34 % considera que les dones marroquines no les consideren catalanes pel fet de que hi ha poca comunicació amb la societat catalana, que no hi ha *feedback*³⁵ tant per les dones marroquines com pels vigatans "autòctons".

En l'apartat d'altres, un 13% són aquelles persones que no es situen en cap bàndol, ja que creuen que no són ningú per determinar i decidir si considerar una noia o dona marroquina ser catalana i que tot depèn d'elles si se'n senten o no, alguns d'ells ens arriben a dir que és un Dret Humà, però que sempre ens trobarem dones marroquines més properes que altres, i les altres que són menys properes.

³⁵ Comunicació de dues direccions, la "relació" entre els dos subjectes flueix, de manera que els rols d'emissor i receptor s'intercanvien, sent el receptor qui genera el feedback i l'emissor qui rep el missatge, el qual ha de saber acceptar-ho i gestionar.

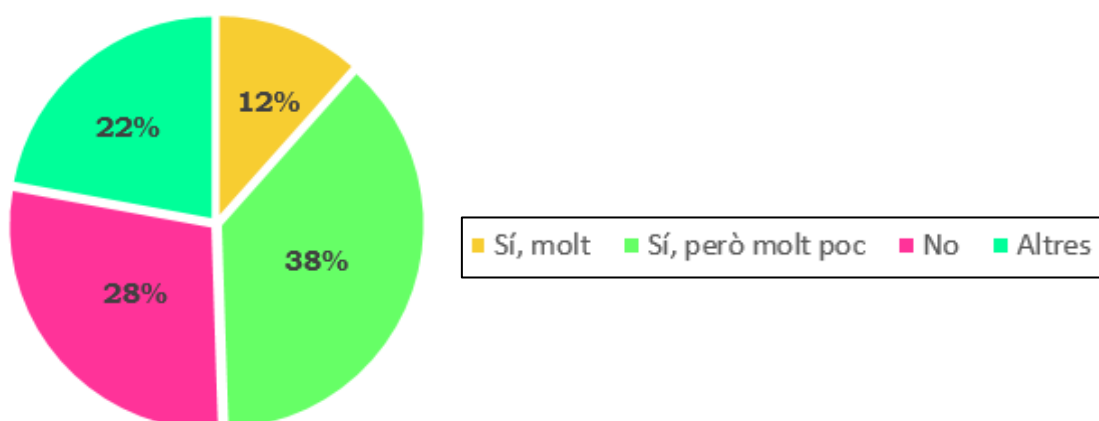
ALTRES

- Depèn de la família musulmana.
- Depèn com siguin.

Un 88.3% declara que no li faria res que els seus fills tinguessin amics o amigues d'origen marroquí, ja que defensen que la diversitat entre diferents cultures és una font de riquesa per als seus fills, a més a més hi ha un sector que explica que, en el cas que tingués fills, li agradaria que els seus fills establissin relació amb tothom independentment de l'origen familiar.

El 8% afirma que sí que li molestaria que els seus fills tinguessin amics d'origen musulmà, perquè potser desconeixen la cultura del possible noi o dona marroquina, i només es basen en estereotipis.

Un 4% no es situen ni en el sí ni en el no, ja que opinen que depèn de les circumstàncies i depèn de com sigui la família musulmana.

ALTRES

- Depèn de la dona i les seves circumstàncies i entorn de veïns, etc. Tinc amigues musulmanes i amb mi s'han obert. També depèn de la societat d'acollida. És un procés que ha de ser mutu. Volem que s'integrin, doncs nosaltres també ho hem de facilitar.
- En general no, però sempre hi ha l'excepció.
- Però sempre n'hi ha que sí.
- Són molt poques les que ho fan.
- Depèn, algunes dones sí però algunes dones no.
- No es pot mesurar l'esforç. Considero que tenen més facilitats les generacions de joves.
- És difícil d'entendre, potser la majoria no, però integrem al nostre país tota la gent que tingui ganes de formar part de la nostra cultura.
- Penso que cada cas és un món, i com a conseqüència hi ha de tot.
- Cada dona és diferent. Influenciarà també com la rep la societat catalana.
- Depèn del que s'entengui per integració. Qui ha d'integrar a qui i on?
- Depèn de la noia.
- N'hi ha que sí i n'hi ha que no. Moltes dones que parlen la llengua i no surten de casa seva sense el seu home.
- No ho sé perquè no les conec gaire,
- Sí, pel simple fet de venir a Catalunya a viure i treballar.
- Hi ha persones de tot.
- Sí, però els hi costa molt. Sobretot les dones que provenen de poblats poc desenvolupats.
- Crec que s'hi esforcen més que els homes marroquins però, també els és més difícil.

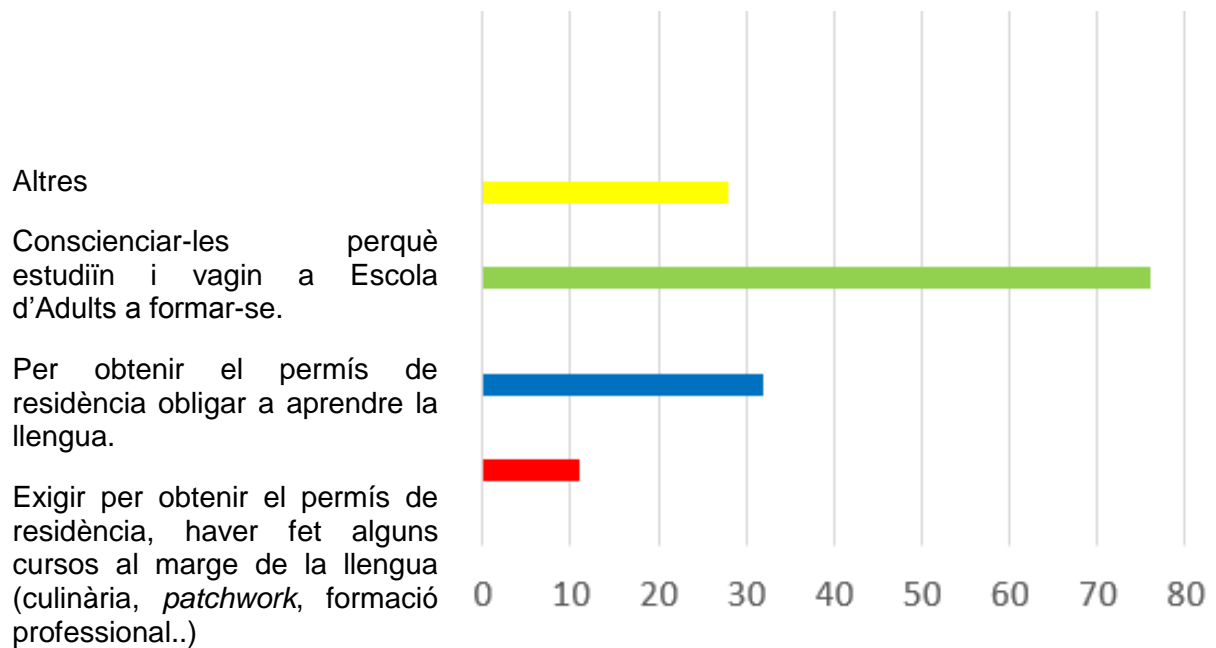
- No ho sé, suposo que depèn de la persona.
- Ni més ni menys que la resta de cultures.
- Depèn del lligam amb les seves arrels (influeix molt el nivell cultural).
- Si la segona generació.

Pel que fa als vigatans i catalans d'arreu de Catalunya els hi preguntem per com veuen l'esforç que fan les dones marroquines perquè s'integrin un 12% opina que si que les marroquines s'esforcen molt per integrar-se dintre d'aquesta societat vigatana com catalana, ja que consideren que són ciutadanes de Catalunya i que no tot depèn d'elles sinó de com la societat d'acollida les rep.

Amb un 38% afirmen que les dones marroquines sí que s'esforça però encara els hi queda molt per poder aconseguir una millor integració, les opinions que ens exposen es que hi ha moltes dones marroquines provenen de poblats rurals del Marroc i tenen forts lligams arrelats a la seva cultura cap a una de nova.

En tercer lloc, un 28% creu que les dones marroquines no fan ningun esforç per integrar-se, ja que pensen que aquestes dones els i es molt difícil poder-se integrar, ja que viuen amb una forta pressió del patriarcal al que estan sotmeses aquestes dones, tot això el que ocasiona es que no es puguin obrir a una nova societat catalana i vigatana, ja que només viuen per estar a casa i cuidar dels fills i el marit.

Finalment, el 22% no es situa ni en ningun bàndol, ja que crec que l'esforç no es pot mesurar, a més a més, alguns afegixen i diuen que no només es tenen que esforçar elles a integrar-se, sinó que també la societat receptora te que posar de la seva part, un exemple un o una enquestat es que el procés a de ser mutu, que els dos bàndols que hi ha d'haver una bona comunicació.

Els vigatans i catalans de Catalunya se'ls hi va demanar que aportessin algunes propostes si creien que encara faltava poder millorar la integració de les dones marroquines en la societat catalana, més concretament a Vic.

Un 78% creu que una millor forma per integrar a les dones marroquines és conscienciar-les perquè estudiïn i vagin a l'Escola d'Adults. En un segon terme, ens trobem amb un 33% que postula que abans d'obtenir el permís de residència obligar-les a aprendre la llengua.

Un 11% afirma que una bona forma per integrar a les dones marroquines és exigir per obtenir el permís de residència haver fet alguns cursos al marge de la llengua (culinària, patchwork, formació professional...), ja que això els permetrà una millor obertura i socialització amb l'entorn.

Finalment, hi ha un 29% que aporta altres opinions, que són les següents:

- Tractar-les simplement com a persones; ni com a estrangeres.
- Per de tot entendre quin és el seu ritme de vida i fer-les participants de la comunitat, animar-les a perdre la por i donar-les confiança.

- Adaptar-se a la cultura i les normes de convivència occidentals.
- Que s'integrin al món laboral, això obrirà moltes portes.
- I culturitzar als homes marroquins, que són ells qui les controlen.
- I també molts homes marroquins igualment haurien d'anar a l'escola d'adults.
- La societat catalana també té els deures d'acollir-les per així fer-les sentir que Catalunya també és casa seva.
- Intercanvis culturals.
- Fer que agafin ganes d'aprendre la nostra cultura i la nostra manera de fer.
- Que la fent d'aquí les volgués integrar de debò i elles volguessin integrar-se de debò.
- Ser més respectuosos amb la seva cultura i mirar de sumar amb la nostra.
- Que ella ho vegi important.
- Que els seus marits les deixessin.
- Que participin en activitats i que vegin que hi ha un món més enllà de casa seva i que es pot ser creient però amb un ment més oberta. Hi ha certes parts de les religions que estan desfasades. Jo les respecto, tot i que no sóc creient.
- El compromís i la obligació de fer cursos crec que és necessari si volen viure aquí amb tot el què implica per elles i la seva família (els seus fills bé estan obligats a anar a escola).
- Canviar la legislació perquè puguin tindre ràpidament el permís de treball.
- No tancar-se a la seva comunitat, zona de confort. És important que s'obrin i que la gent d'aquí també les acceptem sense prejudicis.
- És la pregunta del milió. No és tant el què, sinó el com. Aprendre la llengua és molt important, però s'ha de fer de tal manera que estenguin que és per als seus fills/es i, sobretot, per a elles mateixes. I això és difícil per moltes insercions socials. Obligar i exigir no sol donar bons resultats a mitjà i llarg termini perquè és una imposició.

- Crec que no es tracta de que “s’integrin” en el sentit d’adoptar la cultura i costums d’aquí per a deixar de banda les seves. Crec que el que s’ha de plantejar és quins mecanismes adoptem per aconseguir tenir una societat més inclusiva en la que gent amb diverses cultures se sent còmode. Això, per tant, no només implica pensar què poden fer les dones marroquines per adaptar-se, sinó què podem fer tots plegats per viure en una diversitat enriquidora.
- Qualsevol cosa que es faci sortir de casa i tractar amb no-musulmans, com fan els homes.
- Les decisions les prenen els homes. Sí la dona està casada, ella farà el que digui ell. De poc servirà el que estudiï.
- Conscienciar les dones, les seves famílies i la població d’acollida que tots formem part d’un col·lectiu divers i ric. Obrir portes i oportunitats de relació.
- Participar en activitats de la família-fills.
- Apoderament (han de ser les dones marroquines qui lluitin per la seva llibertat).
- Oferir famílies acompanyants (simbiosis famílies autòctones i marroquines), espais d’intercanvi d’experiències, més coneixement de la cultura marroquina per part dels autòctons,...
- No sé si imposant s’aconsegueix res.
- Que puguin aspirar en igualtat de condicions a tot, com els nacionals.
- Integrar-se en el mercat laboral de manera real i amb el suport de l’administració.

- **TRANSFERÈNCIA DE CONEIXEMENTS**

Les respostes d'aquestes enquestes són bastant diverses però totes aporten noves i diferents visions de la dona o noia marroquina, a la qual també anomenem musulmana ja que defensa que la seva cultura no es diferencia de la religió, l'Islam és un model de vida i tot la tradició està basada en els fonaments d'aquest. D'altra banda, però, en moltes ocasions, les famílies marroquines no han pogut lliurar-se de les tradicions pre-islàmiques i, a l'hora d'adoptar l'Islam com a religió, ho han fet mantenint encara les seves tradicions, en molts casos de caire masclista.

11. CONCLUSIÓ DE LA VISIÓ DELS VIGATANS I CATALANS

Molts vigatans i catalans de la comarca d'Osona creuen que la religió i la cultura (costums i manera de vestir, principalment) són les úniques diferències entre marroquines i vigatanes o catalanes. Defensen també que, per estar ben integrat, cal que tant les noies i dones marroquines com els vigatans en general han de cooperar, comunicar-se, participar els uns amb els altres per poder establir diverses relacions. Per a que això es digui a terme, ambdues parts han de tenir interès i respectar altres maneres de pensar i de fer.

Defensen que la integració, ja sigui d'una dona marroquina com de qualsevol altre persona procedent de l'estranger, és força complicat, ja que depèn de cada individu i de les ganes que tingui de ser acollit. Esmenten també que un dels obstacles que es troben aquestes dones és la influència cultural i la pressió familiar, que les limiten molt a l'hora de ser amics, sortir de festa, vestir-se de forma més "occidental", etc.

Per altra banda, però, diuen que clarament les més joves estan millor integrades perquè des de petites han estat rodejades d'altres persones de diferents cultures, s'han pogut comunicar millor amb aquest i això ha fet que s'hi relacionin millor.

Per tant, la majoria defensa que els homes no estan millor integrats que les dones, perquè aquest fet depèn de cadascú i de l'esforç que hi dediqui a aprendre la llengua, relacionar-se amb els vigatans, participar dels esdeveniments o fer ús dels serveis que ofereixen, si bé la comunitat de marroquins encara té pensaments masculistes que, d'una manera o una altra, influeixen sobre les llibertats i l'estatus de les dones.

El vel no és un impediment. El problema rau en la mentalitat dels que veuen aquesta forma de vestir com a obstacle, com a símbol de discriminació: aquest els rebutgen i rebutgen les persones que el porten. Però cadascú és lliure de dur-lo o no, pensa una gran majoria dels enquestats.

La seva relació amb noies o dones d'origen marroquí és molt feble. Alguns en coneixen de marroquines, però no hi tenen cap relació, altres en tenen de companys de feina, altres hi tenen una relació de cordialitat. Però tots estrien disposats a fer amistats amb aquestes, sempre i quan tinguin es mateixos punts de vista o es respectin mútuament.

Amb els nois marroquins passa una cosa semblant: pocs esmenten que tenen bons amics marroquins, però la resta, la majoria, hi té una relació de respecte.

També esmenten que en els pobles s'hi produeix més rebuig cap als immigrants, i en especial cap als marroquins, que serien la comunitat estrangera més nombrosa del municipi. No consideren que només les dones marroquines siguin tancades i formin amistats només amb elles mateixes, ja que igual passa amb els marroquins i amb la majoria dels vigatans: cadascú s'ajunta amb aquell amb qui comparteix més coses i s'hi comunica millor.

Tots considerarien catalana a una noia o dona marroquina que portes a Vic més de 10 anys, sempre i quan aquestes hagin après alguna cosa, com l'idioma per poder relacionar-se, la cultura i costums del poble i la participació en aquesta...

12. VISIÓ DELS DOCENTS³⁶

Tots els professors estan d'acord en que la cultura i la religió són els aspectes en què es diferencien les noies i dones marroquines de les vigatanes. Aquestes diferències impliquen, alhora una manera de pensar i de vestir-se diferents, i uns valors i una relació amb el sexe oposat gairebé contraposats.

Tots ells i elles comparteixen la "definició d'integració; *fenomen en què les persones immigrants assoleixen una bona acceptació doble, tant per de la societat receptora, en la qual comparteixen serveis diversos, com per les pròpies immigrants.* I el que es necessari per arribar a assolir una bona integració des de el punt de vista de tots ells és: *el respecte mutu, tant per les immigrants com per la societat vers l'immigrant, de la cultura, de la llengua i les tradicions i la participació en aquesta nova societat per part de les dones, anar fent pròpies aquestes costums utilitzades en la vida quotidiana. Tot i això, sense perdre les arrels.*

En general, els professors de secundària esmenten que les noies joves estan millor integrades que les adultes, ja que s'han incorporat en el sistema educatiu des de molt petites i això fa facilitar l'aprenentatge de la llengua, la participació i relació millor amb l'entorn i companys... les que estan escolaritzades tenen més facilitat per relacionar-se donat que el seu entorn esta replet de persones de diferents ètnies, tant dins del centre educatiu com a fora del institut.

Per a aquest sector de vigatans i vigatanes (o de professors que treballen en el municipi vigatà), el vel musulmà no és un símbol de repressió. Només aquelles persones que no volen acceptar la diversitat ho troben un obstacle.

Una part d'aquests considera que les dona està menys integrada que els homes. En aquest cas es refereixen a les dones mantingudes pel marit, ja que si ell és qui

³⁶ Annexos VII, pàg. 165

treballa, es relaciona molt més amb els vigatans o catalans en general de Catalunya. Tot i això, cada vegada les dones i noies estan millorant la seva integració.

L'altre part opina i argumenta que tant els marroquins com les marroquines, estan poc integrades (fent referència als joves adults). Els homes no accepten que les seves filles i dones es relacionin gaire amb els homes vigatans, ja que podrien abandonar les seves costums per tornar-se "catalanes".

Gran part dels entrevistats tenen una percepció de la dona musulmana com a submissa, obedient i tancada, suportant el pes de la família, la tradició i la religió que la delimita en tots els aspectes. Aquesta visió, segons els vigatans, es veu molt clar en les dones més grans, i a mida que anem disminuint d'edats, aquestes denominacions es van difuminant fins arribar a les més joves: les adolescents que, tot i seguir, en la majoria dels casos, els consells dels pares, intenten trencar o canviar la dolenta imatge.

En quant a relació que estableixen amb les marroquines, aquesta es limita a professional: professor/a o alumna. Però hi ha petits casos en què, amb els veïns o pares d'alumnes, arriben a mantenir diverses converses. Alguns professors (masculins) tenen algun amic marroquí, però no amb marroquines.

(...) No és un problema de la fe del Islam, sinó de la religió entesa com una arma de subjugació i control dels poderosos vers els febles, en aquest cas el masclisme es un bon exemple en quant al control cap a el sexe femení, que condemna a les dones a ser enfront a la societat, uns ignorants amb la nova cultura, a no treballar ni relacionar-se amb altre gent fora de la seva llar i cultura, a no vestir-se com els hi ve de gust, no relacionar-se amb nois d'altres ètnies d'una forma natural. I el més greu és que moltes mares, sense adonar-se'n, també transmeten a les seves filles tots aquests valors tant perjudicials per a elles, ja que van en contra de la seva llibertat i creixement com a

*persones. I ho fan inconscientment, col·laborant a perpetuar aquesta situació injusta, que tant les perjudica com a dones.*³⁷”

*(...) “Les noies no s’ajunten en grups de la seva mateixa ètnia per ser tancades, ni per la religió, sinó perquè al principi d’arribar a un nou país busquen la comoditat de relacionar-se amb persones més afins o amb les quals tenen més punts en comú per la cultura. Això se supera amb el temps, quan comencen a relacionar-se amb més gent en la feina...”*³⁸”.

13. VISIÓ DELS ESTUDIANTS DE SECUNDÀRIA

Les respostes d’aquest sector també són bastant semblants a les anteriors: defensen que la cultura i la religió són les principals diferències entre dones catalanes i marroquines. A més, alguns afegeixen la manera de comportar-se davant de casa situació (diferents maneres de veure les coses), i també trobem algú que comenta que les marroquines són més tancades que les vigatanes, tot parlant en general.

Creuen que no es pot parlar de la integració de les dones en general, que totes són molt diferents, i depèn de casa una d’aquestes i de les ganexes que tinguin de ser acceptada i de participar en una nova cultura, és a dir, d’adaptar-se a aquesta nova societat.

Les diferències entre les dues cultures (marroquina i catalana) originen molts problemes, sobre tot el menyspreu d’alguns occidentals tenen vers a aquesta comunitat de dones marroquines.

Majoritàriament no creuen que els nois marroquins estiguin millor integrats que les noies, i donen exemples dels seus companys de classe d’origen magrebí; tant els nois com les noies catalanes estableixen millor relació i comunicació amb una noia marroquina que amb un noi marroquí. La noia s’implica més a l’hora d’establir

³⁷ Annexos VII, pàg. 165

³⁸ Annexos VII, pàg. 165

relacions, ja siguin d'amistat o de simples companys de classe. El noi, en canvi, tendeix a aïllar-se de la resta de companys. Però, si parlem en general, no només de les estudiants, creuen que les noies i dones estan molt discriminades, i que encara segueixen sent víctimes de la mentalitat masclista.

Defensen que el hijab no hauria de ser un element de repressió o que s'interposi en la socialització, ben al contrari, el tenen com un símbol d'identitat que hauria de ser orgull per a les noies que el porten i que alhora actuen amb els models i valors occidentals. D'altra banda, trobem una minoria que està en contra del vel i que sí el veu com un obstacle, que aquest (el vel) les manca de llibertat i les fa sotmetre's als pares o al sexe masculí en general. No veuen normal el fet que hi hagi noies tant joves que ja hagin d'anar ben tapades pel carrer, ho tenen com un element repulsiu. Es fa molt difícil apropar-se a una noia o dona que porti el vel i vagi tapada en ple estiu.

Troblem que hi ha bastants estudiants que tenen amistat amb noies marroquines. D'altres en coneixen de marroquines, però només són companys de classe i, finalment, trobem una petita minoria que no està interessada en relacionar-se amb noies marroquines.

- **Conclusions**

Com hem pogut veure, els tres grups entrevistats (professors, alumnes i població vigatana en general) tenen una visió semblant sobre les noies i dones marroquines. Comparteixen que les noies més joves són les que es troben millor integrades degut a la facilitat que poden tenir a l'estar escolaritzades i conèixer la llengua. Tot i això, esmenten que, en general, totes estan molt determinades i influenciades pels valors culturals i religiosos, fet que els hi prohibeix determinades coses per poder-se adaptar a la vida occidental com la roba, la relació amb el sexe oposat, etc. Reconeixen també que, en la societat vigatana, per tractar-se d'un poble en el qual el nombre de marroquins i marroquines és força elevat en relació a la resta d'immigrants, els

mateixos vigatans tendeixen a adoptar postures racistes, no només vers les dones adultes (que no coneixen la llengua catalana ni es relacionen amb els vigatans) sinó també cap a les més joves, tot i aquestes relacionar-se millor amb els catalans. Els estudiants són els que tenen més relació amb les noies marroquines, ja que les tenen com a companyes de classe però en molt pocs casos hi formen amistats.

Les segueixen veient com a víctimes de la seva pròpia comunitat (perquè els limita les llibertats) i alhora per la societat receptora, que en molts casos no s'obre per tal que aquestes noies puguin desenvolupar-se més com a ciutadanes vigatanes. Seguidament trobem algunes dones vigatanes que es relacionen molt bé amb algunes dones marroquines.

Però en general, hi ha molt poca relació entre les dones vigatanes amb les marroquines, i amb els homes vigatans és pràcticament nul·la, ja que només en casos molt concrets trobem que algun vigatà estableixi amistat amb una marroquina. Per tant, trobem que existeix poca relació i participació entre marroquines i vigatans.

Es pot justificar per a les dones adultes, les que desconeixen la llengua, ja que no es poden comunicar amb el seu entorn, però com justifiquem que les noies més joves, que han estat o segueixen estant escolaritzades en centres catalans, no estableixin gaire relació amb els vigatans? El problema el trobem en les dues parts: el rebuig de molts occidentals vers les marroquines, i l'aïllament que protagonitzen aquestes últimes a l'hora de relacionar-se. Tot i això, aquest problema no rau en tota la societat ni en totes les marroquines, ja que trobem molts sectors, de les dues parts, que s'interessen per conèixer gent nova.

14. ENTREVISTES A PROFESSIONALS DE LA INTEGRACIÓ

14.1. Entrevista a una mestra de l'Escola d'Adults

Entrevistada la Mar Rodríguez Boté, una de les mestres que imparteix classes en l'Escola d'Adults al CFA de l'Escola Montseny de Vic, on les marroquines adultes hi assisteixen dos dies per setmana, podem esmentar que:

Les marroquines es van matricular en l'Escola d'Adults deixats passar uns quants anys des de la seva arribada a Catalunya. Les primeres alumnes marroquines eren minoritàries, però progressivament, a mida que els fills d'aquestes dones anaven entrant a l'escola, el nombre de dones marroquines matriculades va anar augmentant. A l'escola, a part de marroquines –homes i dones –també hi assisteix una minoria d'altres estrangers, com sud-americans, africans, pakistanesos, etc.

Les classes estan separades per nivells, tenint així el primer curs, Instrumental o Inicial, en el qual s'ensenya a llegir i a escriure. La majoria de les dones marroquines procedents del Rif començaren per aquest curs, i a mida que anaven adquirint coneixements i progressant, (pugen de nivell segons el seu progrés) passen al segon nivell, B3, en el qual l'escriptura i la llengua es fa més complexa, i es té a oportunitat de fer castellà i matemàtiques (sumes, restes, multiplicacions i divisions molt senzilles). Per a aquelles dones que ja dominen l'escriptura en català i castellà també hi ha cursos d'informàtica i d'anglès. Segons la mestra, les dones marroquines mostren interès per aprendre la llengua, però per poder-la aprendre s'hi ha d'esforçar molt, i se'ls demana que repassin a casa, cosa que no totes fan. A vegades, quan es troben en la classe i algú ha d'intentar llegir i no en sap, la resta, en comptes de callar i respectar, dificulten més l'aprenentatge posant-se a riure d'aquesta. I moltes, per vergonya a que les altres se'n riguin, no fan l'esforç de millorar.

Actualment, i a diferència de les classes de fa dos anys, tant homes com dones es troben barrejats dins una mateixa classe (ja no són aules on només hi ha dones

marroquines). Aquest fet, en el primer any, va afectar al nombre de matriculats, ja que, tant els homes com les dones no estaven d'acord amb aquesta barreja, i molts van deixar d'anar-hi. Paral·lelament a la barreja dels alumnes en les classes, l'Ajuntament va establir que s'havia de pagar la matrícula –de 40 euros per alumne -, que abans era gratuïta. Això, com que moltes d'aquestes famílies es trobaven sense gaires recursos, van fer disminuir la quantitat d'alumnes. Per solucionar aquest problema i tornar a incentivar l'escolarització tant dels homes com de les dones marroquines, es va crear un fons de beques per tal de poder retornar els doner un cop pagats i matriculats. Amb això han aconseguit que gran part des homes aturats i sense estudis, i de les dones que mai han treballat, assisteixin a les classes per poder aprendre l'idioma.

El problema, però, es trobar en la manera d'ensenyar per a aquesta escola. En els primers cursos, a la gent analfabeta se'ls comença a ensenyar a escriure en lletra lligada, en còpies de l'abecedari de lletra de pal. Les classes consisteixen en repetir fitxes en les quals hi ha nou vocabulari en lletra lligada, que s'ha de copiar i repetir i en fer sumes i restes d'una o dues xifres com a màxim. D'aquesta manera, resulta difícil que una persona analfabeta aprengui, si només es limita a copiar i en part, a "memoritzar".

14.2. Entrevista a José Hernández Raja

És tècnica de Vic Dones, al SIAD Osona del Departament d'Igualtat i Ciutadania de l'Ajuntament de Vic).

L'extracte o les conclusions de l'entrevista van ser :

- Hi hauria d'haver un sistema que les diferents cultures reconeguessin les identitats culturals mútues, sense que això impliqués una amenaça a la desaparició d'alguna elles.
- La gent té por que la seva cultura es perdi, o que es contamini en contacte amb l'altre. Això implicaria una pèrdua d'identitat que s'agreuja quan ets tu qui

abandona la teva cultura d'origen. Marxes del teu país i te'n vas a un altre diferent, amb una altra llengua, religió, uns altres costums. L'immigrant sent que no pot formar part del grup d'acollida i per això és tanca per reafirmar-se en la seva identitat cultural. Si no ho fa, sent que pot desaparèixer com a persona.

- Què passa amb les noies joves o nenes que arriben i s'integren en un centre escolar i quan arriben a casa tot és diferent? Es senten obligades a seguir amb la tradició cultural i familiar, perquè la nova, la catalana, no és ben vista a casa. Senten el rebuig de la família.
- Les noies i nenes entren en una constant contradicció. Per un costat se senten bé en la societat d'acollida, per l'altre, se senten pressionades per la família, no la volen "trair".
- Fins els 16 anys, aquestes noies i nenes es relacionen molt amb la societat d'acollida, gràcies a l'escola. Però després, la família considera que l'educació, cultura i coneixement que ha rebut a l'escola no és un valor per a ells, quan s'acaba l'educació obligatòria, la noia es veu obligada a seguir els criteris culturals i religiosos de la família: quedar-se a casa o casar-se, tenir fills, tenir cura del marit.
- L'entorn que les ha acollit fins a aquesta edat, es disgrega tant que gairebé desapareix. O desapareix del tot si els referents són de companyes catalanes.
- Al final, es rendeixen, i "s'integren" en el món cultural i familiar que les envolta. Segueixen el patró de la mare i passen a relacionar-se només amb noies i dones marroquines, que es queden a casa i compleixen amb el rol prèviament establert.
- Com fer per no arribar a aquest punt? L'educació a l'escola és el punt fonamental per iniciar i arribar a la integració de tota la comunitat en totes les comunitats. Crear una convivència i, en aquest punt, l'escola ha de ser un factor decisiu i importantíssim.

- La paraula integració, no sempre s'entén bé. Hi ha gent que creu que, als nouvinguts se'ls ha d'alliçonar i fer que canviïn els seus valors. Si t'alliçonen, et fan sentir ignorant. I aquest és un mal punt de partida per a parlar d'integració.
- Integració és compartir, comprendre i entendre les altres cultures. Mai hem de minimitzar o devaluar la cultura de l'altre, si ho fem, vol dir que ens fa por l'altra cultura. La por al desconeixement fa que la societat d'acollida, vulgui que l'altre sigui com ell.
- No s'ha de buscar culpables sinó solucions a les dificultats que s'han d'afrontar. Buscar estratègies per a sortir-se'n. Uns i altres, la seva cultura els dona identitat. En la cultura magrebí, a més, hi entra el factor religiós. La religió és intocable.
- Quan parlem del control ferri que hi ha dins d'una casa marroquina i que, quan les noies, surten al carrer, i es voldria saltar algunes normes, si ho fan, són molt controlades per la comunitat musulmana i això impedeix que elles decideixin què fer, on i amb qui anar.
- La societat marroquina és molt patriarcal. L'home és el dominador, i la dona, la dominada. Ell pot sortir al carrer i fer la vida que vulgui. En canvi, la dona, no. Aquest sistema es veu agreujat perquè la cultura d'acollida, la catalana, és també, bàsicament, molt patriarcal. Especialment en les estructures de poder polític, administratiu i empresarial. Si ens fixem en la religió catòlica, que predomina en la societat d'acollida, és també una religió masclista, la dona sotmesa a l'home que és qui sosté les estructures de poder.
- Ens hem de *culturitzar*, no perquè hi hagi només una igualtat entre homes i dones, si no que ningú estigui per sota de ningú. El principi del dret és que tots som iguals. I això hauria de ser efectiu en tots els àmbits.
- Repeteix, per últim, que el canvi social és a l'escola. Que la veritable transformació social la trobem allà. L'escola hauria de procurar que les diferents comunitats s'integressin. Creu que en l'escola actual no es treballa

prou en aquesta integració. Considera que el pla d'estudis és pràcticament el mateix que el de fa quaranta anys. No han sabut transmetre els nous, ràpids i constants canvis de la societat.

- Ignora com s'han de fer aquests canvis però sé de gent que hi treballa i que, d'una manera molt senzilla, ha aconseguit canvis per a fer una escola més oberta.
- Les dones marroquines no es relacionen amb l'exterior perquè se senten més còmodes amb la seva comunitat. Els codis de relació són els mateixos, la llengua, la religió... És on se senten segures, i no volen deixar aquesta zona de confort.
- Tampoc, els grups diferents d'immigrants, llatinoamericans, ghanesos, subsaharians..., interaccionen entre ells. Formen comunitats tancades, són com regnes de taifes. I això tampoc afavoreix la integració de cap d'aquests grups. Hi ha convivència, però no hi ha comunicació.
- El poble acollidor (català) té algunes iniciatives, parcials, per tal de vèncer aquestes situacions, perquè es puguin conèixer entre ells, perquè hi hagi una aproximació entre les cultures diferents, però no se'n surt, perquè el procés integrador real, és i ha de ser a l'escola.

14.3 Mireia Rosés (Integradora del Consell Comarcal de Vic)

Les conclusions de l'entrevista a la Mireia Rosés, van ser:

- A partir de l'any 2000, que hi va haver una forta entrada d'immigració, degut sobretot al reagrupament familiar, la societat d'acollida i la immigrada, es va dividir i separar més.
- Amb els temps, però, i sobretot amb la política educativa de l'Ajuntament de Vic que reparteix alumnes immigrants en totes les escoles, el problema ha minvat i

el resultat ha estat molt favorable. Tot i així, hi ha alguna escola, on la ràtio d'alumnes immigrants és molt més alta que en d'altres centres escolars. I això no hauria de ser així perquè impedeix o dificulta molt la integració.

- És molt important que les dones magrebines vagin a l'Escola d'Adults a aprendre català. Si no coneixen la llengua, és impossible que s'integrin. Les nenes i les noies, ja es formen i aprenen a l'escola catalana, però les dones s'ha de potenciar que vagin a l'Escola d'Adults.
- Malgrat que des de l'Ajuntament es promouen i s'ofereixen activitats integradores (sobretot en el món de l'esport), el resultat no és massa bo. Perquè segueix sent molt difícil que les noies o dones marroquines s'apunten a aquestes activitats.
- Entén per integració, conèixer la llengua del país, que es participi en festes populars i fer amistat amb gent que no formin part de la mateixa ètnia cultural.

15. CONCLUSIONS

Quan vaig començar aquest treball havia establert una hipòtesi concreta: “Les dones procedents del Rif estan menys integrades que les àrabs”. En comptar el nombre de dones procedents del Rif i de la part aràbiga, m’he trobat poques dones àrabs ja que a Vic s’hi concentra una majoria de població marroquina, procedents d’una mateixa zona del Rif: zones rurals que tenen com a capital de comarca Nador i, més concretament, de la localitat d’Alhoceima.

He provat de separar les dues ètnies per trobar diferències. Però en la franja de dones adultes, entre 30 i 45 anys, no n’he trobades. Les principals diferències les trobem en la franja de 12 i 23 anys. Cap de les dones àrabs entrevistades porta el hijab, són més lliures a l’hora de relacionar-se amb altre gent d’altres comunitats, i no només amb dones. En la resta de dones, sobretot les que provenen del Rif i que han estat escolaritzades aquí, hi trobem les que, un cop fora de l’escola, tornen al seu nucli cultural i familiar i s’allunyen de la societat d’acollida i, en canvi, una minoria, que intenta adaptar-se a la nova societat.

És imprescindible que les dones, en aquest cas, coneguin la llengua del país. La llengua obre moltes portes ja que és vehicle de convivència, però no podem afirmar que l’èxit d’una persona a Catalunya depengui exclusivament del coneixement de l’idioma, tot i que és una premissa essencial. En aquest sentit, cal que les persones facin l’esforç d’aprendre la llengua per sentir-se un ciutadà més.

Si coneixen la llengua, serà més fàcil que es puguin integrar en el món laboral i social i, per tant, la seva integració en la societat catalana serà més fàcil. Això comportarà, també, que participin més en la vida pública de la vila, en festes populars i esdeveniments culturals.

Tot això sense haver de renunciar a la seva identitat cultural. Podríem parlar, llavors, d’una nova identitat, que no és ni catalano/vigatana total ni marroquina “pura”, sinó que

seria una fusió de les dues. Les dues cultures poden conviure perfectament en una de nova.

El problema amb el qual m'he trobat és que, la majoria de les dones adultes, reconeixen que només volen ser dones musulmanes que viuen a Catalunya. Pretenen que els seus fills nascuts a Catalunya, esdevinguin marroquins/ musulmans.

Després de l'estudi, he copsat que, les dones més joves, són les que s'integren millor, tot i que no participen de manera activa en la vida pública de Vic. Tenen la voluntat d'integrar-se, però per les pressions que reben del seu entorn, els és molt difícil. Amb tot, utilitzen les xarxes socials, miren la televisió en català i castellà...

Les dones adultes que han estat escolaritzades a Catalunya, que han fet l'ESO o han anat a l'Escola d'Adults, tot i conèixer la llengua, la seva relació amb la resta d'habitants de Vic i participació de la vida ciutadana, és molt limitada i sovint nul·la.

Per acabar, les dones que no han estat escolaritzades aquí, no coneixen la llengua (excepte una), ni la catalana, ni la castellana. No participen de la vida ciutadana i només es relacionen amb vigatans per necessitat, metges, docents, assistents socials, treballadors públics... Rebutgen integrar-se i s'aïllen en la seva comunitat.

En les noies més joves és on rau el futur de les noves generacions de marroquines, ja que són elles les que han de trencar amb el masclisme de la cultura de la qual procedeixen. Són elles les que han de demostrar que es pot ser musulmana, marroquina i catalana a la vegada, que han de convèncer els seus respectius pares que tenen dret a la llibertat...

No és fàcil, perquè tot fent el treball me n'he adonat que les dones marroquines, les que es volen integrar, es queixen molt, però no fan res. Tenen por, a la família, a trair-los, a ser mal vistes per uns i per altres...

16. BIBLIOGRAFIA

BILBENY, Nobert. *Què vol dir integració? Nouvinguts i establerts a les nacions europees*. Editorial La Magrana Orígens, 2010.

CARBONELL, Francesc. *L'Omar i l'Aixa. Sociabilització dels fills i filles de famílies marroquines*. Eumo Editorial, Barcelona, 2006.

COMAS, Marta/ MOLINA, Encarna/TOLSONAS, Mònica. *Identitats: Educació, immigració i construcció identitària*. Eumo Editorial, Barcelona, 2008.

CHAIB, Mohamed. *Ètica per una convivència. Pensar la immigració. L'islam a casa nostra*. Edició català-castellà-àrab. Editorial L'esfera de llibres. Barcelona, 2007.

JUTGES SENSE FRONTERES. *Ciutat i Multiculturalitat: projecte d'Integració Social Multicultural*. Editorial Mediterrània, Barcelona, 2002.

ROQUÉ, Maria Àngels. *Dona i Migració a la Mediterrània Occidental. Tradició cultural i canvi social, reptes de la dona magrebina*. Editorial Proa, Barcelona, 1999.

SEKIK, Nozha. *El paper de les dones magrebines en les migracions*. Editorial Proa, Barcelona, 2004.

<http://definicion.de/integracion/#ixzz2nOQmtb9Q>

<http://www.libreriamundoarabe.com/Boletines/n%BA43%20Nov.06/PapelMujerMusulmana.html>

<http://www.islamenlinea.com/lamujer/m2.html>

<http://www.islamyciencia.com/la-mujer-en-el-islam/trabajo-y-papel-de-lamujer-en-el-islam.html>

http://www.afrol.com/es/Categorias/Mujeres/especial_marroqui.htm

<http://www.ub.edu/geocrit/b3w-80.htm> (GARCIA, Sira i SERNA, A cara descoberta. Ser marroquina i viure a Catalunya. Barcelona. Viena Columna. 1995.)

<http://www.uv.es/iued/actividades/articulos/m-desarrollo-marruecos1.pdf>

http://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/1_2030_nueva_mudawwana_marroqui.pdf

https://www.ccosona.cat/images/acollida/Pla_de_convivencia_i_ciudadania_Osona_2015.pdf

<http://www.publico.es/sociedad/frontera-marruecos-espana-mujeres-mulas-cruzan-dia-frontera-espana-marruecos.html>

"Marruecos, el Rif más olvidado" Un reportaje de: Elisabeth Anglarill y Daniel Resi, 03/09/2008.

<http://www.rtve.es/television/20080903/marruecos-rif-mas-olvidado/149972.shtml>

17.ANNEXOS

ANNEX I : Els drets humans de les dones en l'islam

Els Drets Humans

L'home i la dona, són iguals pel que fa a la seva humanitat. **L'Islam no categoritza a la dona**, per exemple, com la font del mal pel pecat original, que va fer fora Adam del Paradís o que ella sigui la causa del mal en el món, com sosté la doctrina judeocristiana i certes faules, com la mitologia grega que sosté que la Dona havia obert la caixa de Pandora que contenia tots els vicis de la humanitat.

Déu enaltit diu en el sagrat Alcorà:

(3:195): "No deixaré que es perdi la tasca de cap dels que s'esforcen per la meva causa, sigui home o dona: cadascú de vosaltres ha sorgit de l'altre. "

Per tant, Déu ha creat a tots dos sexes d'una mateixa font. No hi ha diferència entre els sexes pel que fa a les qualitats humanes i cada un és un complement de l'altre com dos gèneres de la mateixa espècie.

El Profeta Mahoma (s.w.s) va dir:

"Les dones són germanes dels homes". [Transmès per Abu Da'wood, Tirmidi i altres].

Dret d'igualtat

El Creador preveu les situacions de discriminació i remarca la igualtat entre l'home i la dona. En aquest sentit, per exemple, és paradigmàtic el capítol **33** versicle **35**, en la qual Déu Exaltat proclama **10 vegades la igualtat de qualitats i les mateixes**

recompenses per la seva obediència i els mateixos càstigs si ho desobeeixen en aquest món i en l'Altre.

33: (35) LA VERITAT, per [tots] els homes i dones que s'han sotmès a Déu, els creients i les creients, els homes i dones realment devots, els homes i dones fidels a la seva paraula, els homes i dones pacients en la adversitat, els homes i dones humils [davant Déu], els homes i dones que donen almoïna, els abstinentes, els homes i dones que guarden la seva castedat, i els homes i dones que recorden molt a Déu: per [Tots] ells ha preparat Déu perdó dels pecats i una magnífica recompensa.

Els ensenyaments alcorànics són bàsicament normatives i transcendents i, per tant, totes les prescripcions sobre dones estan basades en drets, transcendint la constricció del temps i l'espai.

(2:228)... En justícia, els drets de les dones [respecte als seus marits] són iguals que els drets d'aquests pel que fa a elles ...

L'home i la dona tenen les mateixes obligacions religioses. **El Testimoni d' Fe (Shahadah), les Oracions Diàries (Salat), la Caritat (Zakat), el Dejuni (Siam) i el Pelegrinatge (Hayy)** han de ser realitzats **per ambdós sexes**. En alguns casos, es facilitant certes obligacions a la dona per alleujar-la, per exemple, en relació a la seua salut i a la seva condició física, quan una dona està menstruando o pateix del sagnat del postpart, **està absoluta de resar i de dejunar**. Després recuperarà els dies perduts de dejuni, però no les oracions perdudes perquè no siguin una càrrega.

El Sheikh "Muhammad Mutawalli ash-Shaarawy" un dels grans comentaristes de l'Alcorà del Segle XX va dir:

"Des del començament de la creació, l'home ha estat diferenciat de la dona. Un complementa a l'altre, per això, creiem que tan precisa divisió de gènere implica dues

missions diferents en la vida, sinó, no hi hauria necessitat de fer diferents sexes. Això indica que, si bé tots dos són éssers humans, cada sexe té els seus propis mèrits.

Hi ha certes coses que són obligatòries per a l'home per la seva predisposició natural i, de la mateixa manera, és per a la dona. Tot i això, tots dos són éssers humans i tenen moltes característiques en comú. "

D'alguna manera, la igualtat entre l'home i la dona és possible i raonable perquè tots dos són éssers humans, però Segons **The Journal of the American Medical Association**³⁹: **“El cos de la dona i el de l'home són diferents**, no només alguns òrgans són específics del seu cos (com la pròstata i l'úter), la fisiologia, o funcionament del cos, és diferent entre home i dona. El sexe, la constitució biològica de cada individu (basada en els seus gens i cromosomes), és diferent d'un sexe a un altre. Com a conseqüència les malalties i problemes mèdics es manifestaran de forma diferent i les seves necessitats d'assistència sanitària no seran les mateixes. Segons investigacions mèdiques.

Tenint en compte aquesta investigació mèdica, podem concloure que tant l'home com la dona són éssers humans però amb una important diferenciació tant a nivell fisiològic, morfològic com psicològic. L'Islam deixa clar no només, que els homes i les dones són iguals, sinó que a més són complementaris, ser iguals no vol dir ser idèntics, els drets i obligacions que atorga l'Islam a la dona són iguals que els de l'home, encara que no siguin necessària ni absolutament idèntics a causa de la distinció en els aspectes morfològic, fisiològic i psicològic de cada un dels.

La dona té les mateixes obligacions morals i els mateixos drets que l'home pel que fa a cuidar la seva castedat, integritat, honor i respecte.

Drets Econòmics

³⁹ "January 22/29, 2003-Vol 289, N° 4".

Igual que l'home, la dona està qualificada i pot realitzar qualsevol transacció comercial o financera. Segons la **Ilei Islàmica, una dona pot tenir, comprar, vendre o realitzar qualsevol transacció sense el consentiment d'un tutor i sense imposar cap restricció o limitació.** Sens dubte això és un concepte que no es va començar a aplicar a la majoria de les societats occidentals fins a finals del segle XIX.

Déu enaltit diu en el sagrat Alcorà:

(04:32): No contradiguen el que Déu ha concedit a uns més que a altres. els homes obtindran la seva part del que van guanyar, i les dones obtindran la seva part del que van guanyar.

La major responsabilitat econòmica atorgada als homes requereix que ells proveeixin a les dones amb no només la manutenció sinó la protecció física i un tracte bondadós i respectuós.

Déu enaltit diu en el sagrat Alcorà:

(4:34) ELS HOMES són responsables de la cura de les dones en virtut de el que Déu els ha concedit en major abundància a ells que a elles, i del que ells gasten dels seus béns.

Per tant, **la dona no té responsabilitat financera alguna**, excepte la petita corresponent a les seves despeses personals, les coses luxoses que desitgi tenir. **Gaudeix de seguretat econòmica i està mantinguda.** Si és dona, la proveeix el marit; si és mare, el fill; si és filla, el pare i, si és germana, el germà...

La dona a l'Islam té dret a rebre la seva herència, dret que era impensable en moltes societats.

L'Islam li atorga a la dona els mateixos drets que l'home pel que fa a **l'educació**.

El Profeta Mahoma (s.a.s) va dir: "Buscar el coneixement és una obligació de cada musulmà (sigui home o dona)." [Transmès per Ibn Majah i al-Baihaqi].

El Profeta Mahoma va declarar fa més de catorze segles que no hi ha distinció entre home i dona a l'hora de buscar la saviesa.

Això inclou el coneixement de l'Alcorà i els Hadis així com també un altre tipus de coneixements. Els homes i les dones posseeixen la capacitat d'aprendre i comprendre. Ja que és també la seva obligació promoure el bon comportament, i condemnar el dolent d'aquest en les esferes de la vida. Les dones musulmanes han de adquirir l'apropiada educació per a realitzar aquesta tasca d'acord als seus propis talents i interessos naturals.

La dona musulmana com a esposa té dret a conservar el seu propi cognom sense haver d'adoptar el del marit com el que passa en algunes societats occidentals. A l'Islam no només són marit i dona, sinó que a més són companys, així que la conservació del cognom de la dona permet una certa independència tant de la dona com de l'home.

Un dia, un home va venir a preguntar al Profeta Mahoma (s.w.s): "Qui té més dret a ser tractat amb la millor cortesia i el millor respecte ?, i el profeta va dir: "La teva mare", l'home va preguntar: "¿I qui després?", "La teva mare", va respondre una altra vegada el profeta. De nou l'home va preguntar: "¿I qui segueix?", "A la teva mare ". L'home va preguntar per quarta vegada: " I qui després? ", " Ara el teu pare ", va dir el profeta. [Muhammad Ibn Ismail Al-Bujari].

Un dret atorgat a les dones musulmanes pel seu Creador fa més de 1431 anys, és el dret a votar. En qualsevol assumpte públic, una dona pot fer sentir la seva opinió i participar en la política.

Dret al Treballar

(04:32): "Els homes obtindran la seva part del que van guanyar, i les dones obtindran la seva part del que van guanyar. "

Les dones van participar activament en l'organització de l'Islam, en els juraments de fidelitat al Profeta, en la seva defensa, i van emigrar de la Meca a Medina en peu d'igualtat. Hi participaven i opinaven en les assemblees (**Shûrà**) i van dirigir oposicions contra les majories. **Les dones musulmanes, en temps del profeta Mahoma, van treballar** en les tasques de regadiu, en les de l'agricultura en general, en les indústries artesanals, en la direcció dels treballs, en la salut, en la neteja i en tasques domèstiques, el que els permetia portar una vida digna per a elles i per les seves famílies.

No obstant això, l'Islam no va obligar a la dona a treballar fora de casa, sinó únicament a l'home, obligant a aquest a més a fer-se càrrec de la manutenció de la dona, ja sigui aquesta mare, germana, esposa o filla. Això es deu al fet que en l'Islam el primer i més important deure de la dona és educar i criar els seus fills, que són el resultat de l'educació dels pares i especialment de la mare. D'aquesta manera, la dona es converteix en la constructora del futur, compartint amb l'home la construcció del present.

Per tant, si la dona no té una formació adequada i prèvia, si no té els coneixements necessaris, no estarà capacitada per poder educar bé als seus fills.

En qualsevol cas, l'Islam considera que la participació activa de la dona és bàsica, com a membre que és de la societat. Tot i això, la dona posseeix particularitats físiques, fisiològiques i psíquiques que la condicionen o no per a cert tipus d'activitats, de manera que alguns **Ulemes "savis"** no consideren adequada la seva participació en certs camps, com la construcció, la mineria, la defensa i fins i tot la política, per a alguns però, això últim és discutible ja que la dona del Profeta, **Aisha**, va participar activament en aquest àmbit.

En l'Islam el paper fonamental de la dona és el de mare i esposa, per a això la educació és essencial. I la feina fora de casa està permesa sempre que no afecti el seu paper en la família. **Per a la dona musulmana l'educació és una obligació i el treball és opcional.**

Pel que fa a les societats àrabs, cal assenyalar que els costums, fins fa poc temps, han considerat que el lloc de la dona és casa, ja que ha estat creada en primer i últim terme per a ser mare i esposa. I si té l'oportunitat de treballar fora de casa, no tots els treballs li convenen. Així, li serà suficient ser professora, infermera, secretària o treballar en el camp dels serveis socials. Però el que no és acceptat és que sigui enginyera, arquitecte o directora d'una empresa. **No obstant això, aquesta opinió ha disminuït en la majoria d'aquestes societats, especialment la urbana, tot i que es manté sobretot a les zones rurals.**

D'altra banda, hi ha alguns factors que impedeixen a la dona treballar, com: el sistema educatiu o la poca confiança que tenen els empresaris en la capacitat de la dona. Alguns també pensen que el dret i les lleis islàmiques impedeixen a la dona treballar, tot i que aquesta és una **opinió errònia** ja que l'Islam permet a la dona treballar, demostrant a més que el sexe no té res a veure amb la capacitat intel·lectual de l'individu. Però, sobretot, cal assenyalar que en el món àrab no existeixen les mateixes oportunitats de treball i tampoc una igualtat salarial, tot i que les seves constitucions

assenyalen que hi ha d'haver una igualtat entre homes i dones en aquest àmbit. Però tampoc cal oblidar que això també passa a Europa i a la majoria dels països occidentals.

En qualsevol cas, la integració de la dona en el desenvolupament econòmic no implica oblidar el seu paper tradicional, ni imitar cegament a les societats occidentals, ja que la dona musulmana sol donar prioritat al seu paper de mare i educadora dels seus fills

14. 2 ANNEX II: Resultats de les enquestes: part objectiva

Aquí trobem els resultats de les enquestes realitzades a un sector de noies i dones marroquines que viuen a Vic (durant el període 2016-2017), un total de 108 dones dividides per diferents grups d'edat:

MODEL DE L'ENQUESTA A LES DONES MARROQUINES

1. Edat

- De 12 a 16 anys.
- De 16 a 18 anys.
- De 18 a 23 anys.
- De 23 a 30 anys.
- De 30 a 45 anys.
- Major de 45 anys.

2. Ètnica que pertanys?

- Àrab.
- Amazic.

3. Lloc de naixement?.....

3.1 Quan de temps porta vivint a Vic?.....

3.2 Lloc de naixement dels pares.....

3.3 Domicili a Vic?.....

4. Estat civil?

- Soltera sense parella.
- Soltera que conviu amb la parella.
- Casada.
 - Matrimoni civil.
 - Matrimoni religiós.
- Viuda.
- Separada o divorciada.
 - Escollit per mi.
 - Escollit per la parella.

5. Fills:

- Barons.....
- Femelles.....
- No.

6. Nivell de formació a Catalunya.

- Sense estudis.
- Primaris.
- E.S.O.
- Cicles.
- Batxillerat.
- Escola d'Adults.
- Universitaris.

7. Llengua de comunicació al carrer.

- Amazic.
- Àrab.
- Català.
- Castellà.

Altres llengües:.....

8. Nivell en llengua catalana?

- Alt.
- Mitjà.
- Baix.
- Nul.

9. Nivell en llengua castellana?

- Alt.
- Mitjà.
- Baix.
- Nul.

10. Veu la Tv en català?

- Habitualment.
- Ocasionalment.
- Rarament/Mai.

11. Veu la Tv en castellà?

- Habitualment.
- Ocasionalment.
- Rarament/Mai.

12. Utilitzes xarxes socials?

- Habitualment.
- Ocasionalment.
- Rarament/Mai.

13. Porta hijab?

- Sí.
- No.

14. Assisteixes a festes del barri?

- Mai.
- Ocasionalment.
- Rarament/Mai.
- Amb freqüència.

15. Vota quan hi ha eleccions?

- Sí, és una prioritat per mi.
- Sí, però només quan em va bé.
- No.

16. Situació laboral actual?

- Treballa.
- No treballa.

17. Depèn econòmicament des pares o marit?

- Sí.
- No.

18. Treballa fora de casa?

- Sí.
- No vull treballar fora de casa.
- No, però faig cursos de formació variats.
- No. Estic a l'altura.

19. Realitza alguna activitat en els seu temps de lleure?

-
-

-

20. Té relació amb homes o dones catalanes?

- Sí.
- Sí, molt.
- Sí, però només amb homes catalans.
- Sí, però només amb dones catalanes.
- No.

21. Coneix els cursos de català que s'ofereixen des del servei de Normalització Lingüística?

- Sí.
- No.

22. Si li oferissin feina tindria problemes per anar a treballar fora de casa?

- Sí, perquè el meu marit o pares no em deixarien.
- No, no tindria cap problema.

23. Si trobés una feina i li demanessin que anés sense hijab, vostè se'l treuria?

- Sí.
- No.

24. Si li demanessin que formés part de l'AMPA de l'escola o institut vostè s'hi avindria?

- Sí.
- No.

25. Considera que la religió és un problema per a integrar-se en la societat vigatana?

- Sí.
- No.

26. Considera que la propagada que es fa dels cursos de formació des de l'Ajuntament a vostè no li arriba perquè no la troba personalitzada?

- Sí.
- No.

27. Vostè es considera vigatana?

- Sí.
- No.

MODEL D'ENQUESTA ALS VIGATANS I CATALANS DE CATALUNYA

1. El sexe.
2. L'edat.
3. Lloc de residència.
4. Creus que el hijab i/o niqab (vel musulmà) dificulta la integració de les dones marroquines a Catalunya? Per què?
5. Té relació o es comunica habitualment amb algunes dones marroquines?
6. Creu que la religió i/o cultura potencia aquest aïllament?
7. Considera catalana una dona marroquí que faci cinc anys o més que visqui a Catalunya?
8. Si té fills, li molesta que facin amics o amigues musulmans/es?
9. Creu que la dona musulmana s'esforça per integrar-se en la societat catalana?
10. Què creu que es podria fer per integrar les dones marroquines en la societat vigatana?

12.3 ANNEX III: ENTREVISTA A LES NOIES (12 I 16 ANYS)

MARROQUINES DE VIC

1. Si et comparessis amb una noia catalana, en què us diferenciariéu més?

Creus que aquestes diferències són molt extremes?

Segons les noies entrevistades, la religió i la cultura són les principals diferències que separen una noia catalana d'una marroquina. Tot i així, cal destacar també que una minoria, les més joves, entre 12 i 14 anys, consideren que no hi ha diferències entre les dues.

Les noies marroquines, a diferències de les catalanes o de la resta de vigatanes, que poden ser més o menys religioses (cristianes) o no, estan molt influenciades i determinades per la religió islàmica, que alhora està molt lligada a la cultura. A la vegada, aquesta influeix en la manera de pensar, de viure i de veure el món.

Les separa també la llengua; unes utilitzen l'àrab o el amazic i les altres, el català o castellà. Però com que aquestes noies han estat escolaritzades a Catalunya, dominen tant el català com el castellà i poden comunicar-se molt bé amb les vigatanes.

2. Com consideres que és el teu grup d'amigues? (obert, només noies, tancat, mixt...). A què creus que és degut?

En general reconeixen que en la majoria d'ocasions formen grups on només hi ha marroquines i això, pels companys, siguin catalans o de diferent ètnica, ho veuen com un grup tancat. Però en cap moment diuen de rebutjar a ningú, es a dir, estan disposades a fer nous amics i amigues, però aquests també s'han d'implicar per la seva part.

3. Tens més amigues que siguin marroquines que catalanes? A què creus que és degut això?

La majoria d'elles té més amigues de la seva mateixa nacionalitat, i resulta obvi, ja que cadascú busca aquelles persones amb qui més coses comparteix.

4. Com és la teva relació amb els nois marroquins?

Amb els nois de Vic és pràcticament nul·la. Tant aquests últim com elles mateixes prefereixen aïllar-se els uns dels altres ja que, tant per cultura com per religió, no està ben vista una relació (encara que sigui d'amistat) amb el sexe oposat.

5. I amb els catalans? Creus que és més fàcil establir relació amb aquests que amb els nois marroquins?

Amb aquestes estableixen una relació de companyonia. En poques ocasions trobem dos amics (marroquina-vigatà), i, en cas d'amistat, aquesta només es duu a terme generalment en l'àmbit educatiu, en l'institut.

6. Amb quin idioma et relaciones més?

Tot i que hi ha una majoria de noies del Rif que tenen com a llengua materna l'amazic, esmenten que utilitzen més el català i castellà per comunicar-se tant amb les catalanes com les pròpies marroquines, ja que per influència de l'escola van acostumar-se a parlar només en català, en la majoria de situacions i delimiten la seva llengua materna a l'àmbit familiar.

7. T'interesses per la cultura vigatana o catalana?

Molt- bastant poc- gens.

Trobem respostes diverses que podem agrupar en dos pols oposats: una part s'interessa bastant per conèixer i participar en la cultura del poble, ja que està vivint en aquest i porta molts anys, i per tant seria convenient que participés de les tradicions vigatanes alhora que també practica els costums marroquins. I per altra banda, trobem que hi ha noies que, tot i els anys que porten al municipi, no els atrau la cultura de Vic ni hi participen, però tot i així, la respecten.

8. Assisteixes as balls de FM, carnaval, reis... i altres festivitats del poble?

Habitualment- ocasionalment- rarament- mai

Si has escollit habitualment, amb qui vas?

Si has escollit les altres opcions, per què? T'agradaria assistir-hi més?

Majoritàriament no acostumen a tenir una participació activa en les festivitats. En cas d'assistir-ho, ho fan tant amb amigues marroquines com catalanes. Com que per a comunitat de marroquins no està tant "acceptat" que una noia vagi a veure les festes municipals se'ls fa difícil poder assistir a la Festa Major, per exemple. Per algunes mares, és considera "pecat" participar d'aquest esdeveniment.

Trobem també una minoria, la que no mostra interès per la cultura de la ciutat de Vic, que no hi assisteix quasi mai, només en ocasions puntuals.

9. Tindries dificultats per acabar els teus estudis? (pressió social, familiar...)

Teòricament, cap d'elles es trobaria amb obstacles que li impedissin seguir amb els seus estudis, és més, els pares de la majoria d'aquestes donen suport a les seves filles perquè es formin com a professionals. Però els fets dels últims anys ens mostren que la majoria de noies a l'acabar o bé es "retiren" i esperen casar-se, o bé intenten cursar un cicle de grau mig. És insignificant és la xifra de noies marroquines que han cursat el batxillerat, només tres. En realitat tenen moltes capacitats, però per motius desconeguts no les demostren i tendeixen a deixar els estudis, potser es la pressió familiar de casa.

D'altra banda, però les adolescents que actualment estan en els últims cursos de la ESO volen canviar aquesta generalització i volen demostrar que poden, i volen, seguir amb els estudis, és a dir no es conformen amb només acabar la ESO com les antigues generacions, les que actualment tenen entre 18 i 30 anys.

10. Els teus pares et permeten portar una vida “occidental” (tenir amics masculins, anar de festa, vestir a l’estil occidental, participar en la cultura i les activitats del poble...)? per què?

Els pares d’aquestes, els quals són de la primera generació (la que va emigrar amb els fills, o en ocasions, sense) segueixen tenint uns valors força conservadors que els dificulten poder adaptar-se millor a les “normes” de la nova societat. No pressionen les filles a no seguir els models occidentals, però tampoc volen que aquestes s’hi tornin, d’occidentals. Per tant, pels pares, no poden tenir amistats amb nois, ni sortir de festa nocturna (la qual implica beure alcohol, fumar drogues, nois, etc.). Es poden vestir com prefereixin, sempre i quan no utilitzin roba “provocativa”, i seguint els models musulmans.

Tot i això hi ha noies, especialment les d’origen àrab, que dia a dia deixen clar als respectius pares que es troben en una societat “laica” i més lliure a la qual s’han d’adaptar, i, per tant, tenir més llibertats.

11. Què creus que passaria si et trobessin en un cafè? I en una festa? I amb un noi, fora, al carrer?

Tant pels amazics com pels àrabs està “prohibit” –no solament per les noies sinó també pels nois-, anar de festa (que implica coses il·lícites) ni amb algú del sexe oposat. A la pràctica, però, són les noies les que estan més controlades i més sancionades si, en hipotètics casos, fossin trobades en bars, de festa o amb un noi. Són símbol de que la mentalitat, especialment dels més grans, segueix influenciada pel masclisme.

**12. Creus que el mocador (el hijab) et dificulta reaccionar-te amb els altres?
Per què?**

Per un grup de noies resulta molt difícil poder-se relacionar amb els altres portant el vel perquè, directament, les persones del seu entorn les rebutgen en una primera percepció.

Per un altre grup, més nombrós, el vel –tot i ser un símbol d'identitat que pot diferenciar-les o no –no té per que ser motiu d'impediment. Tant elles mateixes com els vigatans haurien de deixar de banda els estereotips i intentar conèixer la persona abans de jutjar-la per la forma de vestir.

13. Has viscut alguna experiència de xenofòbia pel fet de ser marroquina i/o portar mocador?

Totes han viscut petites experiències de racisme, algunes més desagradables que altres, que generalment solen ser comentaris com: *“Mora de merda. Cap embolicat, monja. Vés-te'n al teu país, ens esteu envaint. Les beques i ajudes sempre són per vosaltres, com si fóssiu d'aquí!*

14. Què significa per a tu ser marroquina i viure a Vic?

Com a respostes també en trobem de variables: per una part, els hi és indiferent viure a Vic com en un altre lloc. No se senten identificades amb els poble tot i dur-hi gran part de les seves vides. Altres consideren el poble com una part d'elles, ja que simbolitza el lloc en el qual han crescut i gairebé l'únic que han conegut. Cal dir, però, que majoritàriament es troben identificades amb la ciutat, hi estan acostumades, però en ocasions s'hi senten incòmodes a causa d'estar vigilades per la comunitat de marroquins en general (com passa en qualsevol lloc on tothom es coneix).

15. A nivell personal, et sents integrada a Catalunya, a Vic en concret?

Argument la teva resposta.

Sense comptar la participació en festivitats (en les quals assisteixen de tant en tant en els esdeveniments culturals del municipi), totes es consideren ben integrades en el

poble, “hi tenen el seu lloc”. En dominen la llengua, n'utilitzen els serveis que ofereix (comerços, espais públics com la biblioteca i els instituts, etc), hi segueixen estudiant com la resta de vigatans i catalans.

Entrevista a noies àrabs

1. Si et comparessis amb una noia catalana, en què us diferenciariéu més?

Creus que aquestes diferències són molt extremes?

Principalment en la religió, les catalanes “no estan obligades a creure en Déu”. No dic que vulgui ser atea, però no hi ha cap marroquina que no cregui en Déu i que dugui a la pràctica les obligacions que estableix la religió. Una catalana, pel contrari, o gran part d'elles, si són cristianes, no han d'anar vestides d'una determinada manera ni tampoc han de limitar les seves relacions amb el sexe masculí.

2. Com consideres que és el teu grup d'amigues? (obert, només noies, tancat, mixt...) A què creus que és degut?

Només està format per noies, siguin catalanes o marroquines. Nosaltres des de l'inici ho van escollir així, en el moment que vam estar pressionades per allunyar-nos dels nois, no vam oposar-nos-hi. Tot i això, t'asseguro que totes les marroquines tenen algun amic del sexe oposat.

3. Tens més amigues que siguin marroquines que catalanes? A què creus que és degut això?

Meitat i meitat, però m'entenc millor amb noies amb les quals puc compartir les meves creences.

4. Com és la teva relació amb els nois marroquins?

Podem dir que és bastant bona, alguns em cauen millor que d'altres però no tinc problema en comunicar-m'hi.

5. I amb els catalans? Creus que és més fàcil establir relació amb aquests que amb els nois marroquins?

Passa igual que amb els nois marroquins. Que siguin més oberts o més tancats depèn de cadascú.

6. Amb quin idioma et relaciones més?

Amb el castellà, tot i que amb els meus pares i familiars utilitzi l'àrab; a l'escola, en català; a l'hora de relacionar-me amb els amics, els coneguts o desconegut utilitzo el castellà.

7. T'interesses per la cultura catalana o vigatana?

Molt- bastant- poc- gens.

Bastant. Al no viure al Marroc i tenir una nova cultura per descobrir i en la qual participar, per què no?

8. Assisteixes als balls de FM, carnaval, reis... i altres festivitats del poble?

Habitualment- ocasionalment- rarament- mai

Si has escollit habitualment, amb qui vas?

Si has escollit les altres opcions, per què? T'agradaria assistir-hi més?

Acostumen a anar-hi cada cop que hi ha alguna festa "important", hi van tant amb amigues marroquines com catalanes, però com que les primeres no sempre "poden, els pares no les deixen", m'acompanyen catalanes.

9. Tindries dificultats per acabar els teus estudis? (pressió social, familiar...)

No tenen ninguna dificulta per acabar els seus estudis, és més, actualment estan estudiant fora de Vic, i no tenen cap dificultat en això. Saben que si fossin del Rif ho tindrien més complicat però per les seves famílies, no tenen cap problema.

10. Els teus pares et permeten portar una vida “occidental”? (tenir amics masculins, anar de festa, vestir a l'estil occidental, participar en la cultura i les activitats del poble...) per què?

Més o menys, depenen de què. Afirmen que la seva cultura i religió no permet les amistats amb els sexe oposat. D'altra banda, una d'elles ens afirma que va de festes i vesteix per anar de festa, es a dir, no porto el hijab i em poso camises curtes a l'estiu (de màniga curta), i no passa res. Sé que la resta de marroquines malparlaran de mi, però tant jo com els meus pares no i donen gaire interès.

11. Què creus que passaria si et trobessin en un cafè? I en una festa? I amb un noi, fora, al carrer?

Ens afirmen que depèn amb qui estiguessin. Però creuen que no passaria res. Tant com els homes poden anar-hi, per què les noies o dones no? Això, ni l'Alcorà ni en cap lloc, esmenta que sigui il·lícit estar en un bar, prenent un cafè mentre xerres amb les teves amigues. Si fos amb nois, ja seria més qüestionable.

12. Creus que el mocador (l'hijab) et dificulta relacionar-te amb els altres? Per què?

Afirmen que si el portessin creuen que seguirien sent elles mateixes, per tant, no creuen que ens sigui un destorb.

13. Has viscut alguna experiència de xenofòbia pel fet de ser marroquina i/o portar mocador?

Si, a l'institut. No porten el vel, però quan les veuen amb marroquines que si el portem, algunes amigues d'elles, les critiquen, els i diuen que no haurien d'anar ni ajuntar-se amb elles...

14. Què significa per a tu ser marroquina i viure a Vic?

No gaire afirmen, diuen que poden ser marroquines i viure en qualsevol altre lloc.
No se senten identificades, amb la ciutat, però el respecten.

15. A nivell personal, et sents integrada a Catalunya, a Vic en concret?

Argumenta la teva resposta.

Es senten integrades a la ciutat: coneixen la llengua i la cultura, diuen relacionar-se amb els vigatans, participen en les seves festes, etc. Fem una vida vigatana.

12.4 ANNEX IV: Entrevista a dones major de 45 anys

Dona marroquina immigrant que porta 18 anys vivint a Catalunya. Mare de tres nois i un noi majors de 16 i dues noies més menors. Dedicada a les tasques de la llar, no parla ni català ni castellà tot i els anys que porta vivint aquí. Té estudis primaris d'àrab rebuts en els país d'origen. Va venir a Catalunya per el reagrupament familiar, ja que els seu marit va immigrar a Espanya i, un cop establert, va decidir portar la seva dona i els seus fills.

1. Per què no parles ni català ni castellà?

Perquè des de que he vingut a Catalunya m'he dedicat als meus fills, a portar-los a escola, cuidar-los, preparar-los el menjar... no he tingut la necessitat d'aprendre la llengua, el meu marit tampoc es que sàpiga gaire l'idioma, però ell s'encarrega de tot el tema dels papers... Puc parlar i entendre'm una mica amb el castellà, he après paraules i expressions d'emergència dels meus fills ja que a casa parlen només en català o castellà. Però seria incapaç de mantenir una llarga conversa.

2. En quina situació (educativa i/o laboral, principalment) estan les teves filles?

La més gran és auxiliar d'infermeria i ara esta casada i amb dos fills, vivint a França. Una altra s'acaba de casar i només ha cursat la ESO, d'aquí poc s'anirà cap a França

a causa de la situació de crisi d'Espanya. Un altra, també major d'edat, ha reprès els seus estudis, té un cicle d'Administrativa. També tinc un fill que acabat l'ESO i ara no està estudiant. I dues més petites, a cicles infantils.

3. Has educat per igual a tots els teus fills?

Com que tinc moltes més filles, les he hagut de criar molt més que el meu únic fill. Elles han d'estar més vigilades, en canvi per un noi no cal preocupar-se tant. Les noies, especialment durant la seva adolescència, poden cometre molts errors: els nois les poden enganyar i poden ser violades. Per això, no vull que les meves filles passin molt de temps al carrer, ni molt menys anar de festes, sortir de ni amb nois. La gent malpensaria moltes coses. En canvi, per un noi és molt diferent, però tampoc deixaria que el meu fill s'emborratxés ni sortís amb noies. No vull que es tornin "espanyols", nosaltres som musulmans i tenim obligacions.

4. Què fas quan has d'anar a metge, a una reunió amb l'escola, al jutjat o a altres llocs on hakis de parlar?

Normalment m'emporto una de les meves filles, elles em fan de traductora. Abans m'acompanyava la filla que ara s'acaba de casar, però ara ve l'altra, que alhora està estudiant.

5. Llavors, la teva filla se salta classes per acompanyar-te?

Sí. Però si té algun examen o un treball que ha de presentar, intento fer que m'acompanyi algú altra.

6. Treballes o has treballat algun cop en la teva vida?

No. En la nostra societat, durant la meva època de joventut, no s'acceptava que una dona treballés. A més, ara, mentre el meu marit tingui feina i li paguin bé, no fa falta que jo treballi. Ja m'és suficient dedicar-me a la llar i als meus fills.

7. Però només tens dues filles menors. Les altres ja són majors d'edat, no cal dedicar les 24 hores del dia a les tasques de la llar.

Ja, però nosaltres estem acostumades a viure així. L'home treballa i porta els diners a casa, i la dona cuida dels fills, prepara el menjar i neteja. Així som totes (o la gran majoria) les dones marroquines que han vingut a Catalunya un cop casades i amb fills.

8. Creus que al Marroc passa els mateix (homes treballen i dones neteja la llar)?

No, ara les coses han canviat. Hi segueixen havent casos, sobretot en el medi rural, on la dona es queda a casa i l'home va a treballar. Però, actualment hi ha moltes famílies en les que les dones són les que porten els diners a casa, treballant en l'economia submergida amb la frontera de Nador i Melilla transportant carregues amb el qual es paga una misèria, aquest es un cas personal que amb va ocórrer quan el meu marit va emigrar a Espanya i amb va deixar amb els meus dos fills al Marroc.

9. Tens amigues catalanes, espanyoles o que no siguin marroquines?

Sí. Tinc veïnes i mares de companyes de classe de les meves filles més petites. Però no tenim aquell "rotllo" de quedar per prendre un cafè. La nostra amistat es redueix a les salutacions i les mini-converses sobre les nostres files, poc més. Totes les meves amigues són marroquines. Al no saber parlar català o castellà i no estar disposada a quedar molt amb elles provoca que no tingui amigues catalanes. Amb les marroquines ens trobem al parc o a l'escola, però també ens visitem l'una a l'altra.

10. Et sens acceptada per la societat d'acollida?

Veritablement, encara a vegades has d'aguantar comentaris de gent racista que no ens accepta, que només ens veu com dones sotmeses al marit, que estan tancades a casa, obligades a portar el hijab i satisfer l'home. Ens veuen com màquines productores de molts fills. I això és una imatge equivocada de nosaltres. Potser si que

no treballem que l'home porta els diners, però no estem tancades a casa: portem els nostres fills a l'escola, quedem i ens ajuntem amb les nostres amigues, tenim vida.

11. Creus que això es podria arreglar? (Arribar a ser acceptades per la resta de la societat).

Personalment no em preocupa gaire si els espanyols em respecten o no, mentre se'ns respectin els nostres drets. Facis el que facis sempre hi haurà racistes. Molts ens "discriminen" quan veuen que obtenim ajuts socials (egoisme).

12. Participes en les festivitats del poble? Deixes que les teves filles hi participin?

Jo no hi participo (no vaig a veure els balls de Festa Major, ni cavalcada de reis, ni Carnaval...) perquè no m'interessa gaire, la meva cultura té unes festes diferents a les catalanes. Per altra banda, no tinc cap problema en que les meves filles vagin a veure les festes (sempre i quan no tornin massa tard). La gent parlaria i s'inventaria moltes històries...

13. T'importa molt que els marroquins i les marroquines parlin malament de els teves filles?

Sí, la veritat és que sí. A ningú li agrada que parlin malament dels seus propis fills. Per això sempre és millor evitar les males paraules de la gent.

14. Però, acceptaries que les teves filles renunciessin a la seva llibertat i felicitat per por a què diran els altres?

Res a contestar. És una pregunta difícil de respondre.

Molt semblants són les respostes de la resta de dones de la mateixa franja d'edat (majors de 45 anys) que han vingut a Catalunya per reagrupament familiar, amb infants. Algunes assisteixen a l'escola d'adults però tenen moltes dificultats per adquirir

nous coneixements i aprendre l'idioma. La majoria d'elles són analfabetes perquè durant la seva infància i la seva adolescència no han tingut accés a l'educació. Totes procedeixen del món rural i reconeixen que aquella societat (del món rural) és bastant masclista, però no han fet res per reivindicar les seves llibertats.

Són dones que es troben poc integrades en la societat occidental. Primerament perquè creuen que és una societat molt diferent a la societat de la qual procedeixen. Tot i portar aquí més de deu anys, no han après l'idioma i tenen dificultats per relacionar-se amb els occidentals. La relació amb aquests (amb els catalans, espanyols) és molt feble i es limita només a una relació professional.

Es troben a gust a Catalunya per que és un estat del benestar, tot i que amb la crisi s'ha retallat molts ajuts socials. Els marits d'aquestes van venir de forma il·legal i tenen treballs poc qualificats (en el sector agrari i de la construcció). No abandonarien al país perquè hi estan acostumades. Ho han deixat tot per venir a fer una nova vida a Catalunya. Fan una vida apartada de la catalana, seguint costums marroquins.

No participen ni s'interessen gaire per la cultura catalana, però la respecten. Tampoc participen de les festivitats del poble; ho consideren un fet no gaire honorable.

12.6 ANNEX V: Respostes entrevistes als vigatans: professors de secundària

1a Entrevista

- 1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic)**

En la manera de vestir, si ho entenem com a cultural. I crec que res més.

- 2. Com definiries integració racial? Què creus que cal per estar integrat en una societat?**

Per mi, integració racial és la perfecta convivència, amb total normalitat, entre gent de diferents races i cultures; en perfecta harmonia. Per integrar-se en una societat cal voluntat, enteniment i respecte mutu entre races i cultures.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple.)

Avui dia no hi ha cap mena de dubte que la integració de la dona marroquina és un fet d'allò més normal, per tant, jo diria que, salvant algun cas, freguem el ple (100) en la integració.

4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Com he dit anteriorment, amb voluntat, enteniment i respecte entre cultures, el Hijab no és obstacle per a la plena integració, ni motiu de repressió. Sí que és veritat, però, que qui no vol entendre altres cultures pot considerar el Hijab com una ofensa.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina (si creus que no està gaire integrada)?

Crec que no conec casos de dones marroquines no integrades. Però crec que si alguna dona marroquina no està integrada és perquè li costa acceptar la nova cultura, donat que la raó no l'hauríem de buscar en si agrada o no a la resta de la gent.

6. Creus que les dones marroquines estan menys integrades que els homes marroquins? Per què?

No té perquè, però és possible que els homes estiguin millor integrats, donat que tenen més relacions fora de casa amb gent del treball. Avui dia, la dona, des de jove, està molt més integrada, per tant s'escurcen les diferències. Assistir a l'escola amb alumnes d'altres cultures ajuda molt.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia, d'amistat...)

Sobretot, em relaciono amb dones joves, estudiants... És relació professional.

8. I amb els homes marroquins?

Si, molt més. Les relacions s'amplien a laboral, amistat, en l'esport...

9. Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

De vegades passa, però no per tancades, no per la religió, sinó perquè al principi d'arribar a un nou país busquen la comoditat de relacionar-se amb persones més afins o amb les quals tenen més punts en comú per la cultura. Això se supera amb el temps, quan comencen a relacionar-se amb més gent en la feina...

10. Creus que es podria considerar vigatana i/o catalana una dona o noia que porta vivint a Catalunya més de 10 anys?

Efectivament. No esperar fins als 10 anys, a partir de 5 o menys ja són catalanes, sempre i quan ho demostrin.

2a Entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic)

En la mentalitat, la manera de pensar d'una i altra, més oberta la primera i més submissa, obedient i tancada la segona amb un pes de la família, la tradició i la religió molt més important.

2. Com definiries integració racial? Què creus que cal per estar integrat en una societat?

No m'agrada l'expressió, prefereixo integració social o si vols cultural. El que cal és conèixer i respectar la llengua i els costums de la societat d'acollida i sense perdre les arrels, poc a poc anar-los fent propis, acceptant-los i utilitzant-los en la vida quotidiana.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Majoritàriament molt baixa, però no tota la responsabilitat és d'ella, tal com et comento en preguntes posteriors. Penso que és una víctima de la cultura a la que pertany. I també de l'egoisme de les societats occidentals que ens costa acceptar el diferent i més si és més pobre que nosaltres.

4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

N'estic convençut. És un element més, no l'únic. Perquè les mostra més diferents que qualsevol dona pertanyent a una altra ètnia o nacionalitat. Les etiqueta com a membres d'una comunitat generalment no gaire ben valorada pels occidentals i això dificulta la seva integració. A més de les connotacions negatives que té el vel islàmic (submissió) pels occidentals.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina (si creus que no està gaire integrada)?

El masclisme que hi ha en tot el món àrab (i en la societat marroquina en particular), recolzat en una interpretació molt particular de l'islam. Aquest masclisme fa que la dona no es pugui desenvolupar com a persona d'una forma lliure (els arguments donats a la pregunta 9). Si això passa dins els seus països d'origen, penso que és molt difícil, pràcticament impossible, que com a dona immigrant a l'estranger, pugui aconseguir una llibertat de gènere que l'ajudaria a realitzar-se més com a persona, ser més lliure, més ella mateixa i per tant a millorar el seu nivell d'integració.

6. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

No. Penso que la majoria d'homes marroquins estan molt poc integrats a la cultura dels països d'acollida i és precisament aquest el problema que fa que no acceptin que les seves dones o filles agafin com a propis molts dels costums. Tenen por de perdre l'autoritat que els hi dona aquest status dominant.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia , d'amistat...).

Si. Per una banda és professional: professor – alumna. Per una altra part mantinc bones relacions de veïnatge (no crec que es puguin qualificar d'amistat), amb tot el col·lectiu marroquí del meu poble. Tot i que en el cas de les dones es limiten a "Hola", "adéu", "bon dia", "bona tarda", o algun gest de salutació amb el cap. En el cas dels homes he mantingut converses més llargues, m'han convidat a casa seva, he compartit algun té, visitat un parell d'oratoris, parlat amb imams, amb responsables d'associacions culturals...

8. Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Si que passa el que tu dius, però com ja t'he dit abans penso que no és un problema de fe religiosa, sinó de la religió entesa com una arma de subjugació i control dels poderosos vers els febles, en aquest cas del masclisme sobre el sexe femení, que condemna a les dones a ser invisibles socialment, ignorants culturalment, a no treballar ni relacionar-se amb altra gent fora de la llar o de la seva cultura (majoritàriament), no vestir-se com els hi ve de gust, no relacionar-se amb nois d'altres ètnies d'una forma natural. I el més greu és que moltes mares sense adonar-se'n també transmeten a les seves filles tots aquests valors tant perjudicials per a elles ja que van en contra de la seva llibertat i creixement com a persones. I ho fan inconscientment, col·laboren a perpetuar aquesta situació injusta, que tant les perjudica com a dones.

9. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a més noies i/o dones marroquines, ho faries?

Si. Tot i que no tinc gens clar que a ella això no li suposés algun tipus de problema dins de la seva comunitat, precisament pel fet de relacionar-se amb un home d'ètnia diferent. En canvi a la inversa, si fos un home marroquí qui es relacionés amb una noia o dona d'aquí, estic convençut que el seu entorn seria molt més permissiu.

3a Entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic).

Aparentment, crec que anys enrere la diferència no era tant gran, però en les darreres dècades, aquí han hagut grans canvis que han fet que les dones hagin pogut integrar-se al món del treball i a prendre les seves pròpies decisions, no només dins de l'ordre

de la llar sinó com a part de la societat. Així que les diferències no són més que els culturals o religioses.

- 2. Com definiries integració racial? Què creus que cal per estar integrat en una societat? En primer lloc penso que parlar de raça és parlar de trets físics. Jo parlaria de cultura i societat, és a dir la manera com les persones organitzen el seu pensament, valors, creences,**

Quant a la integració crec que s'ha de buscar l'equilibri, entre mantenir la pròpia cultura, i ser capaços d'acceptar i comunicar-nos, d'establir un diàleg amb l'altra cultura. Sempre amb una actitud de respecte total.

- 3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).**

Aquí parlaria d'integració i acceptació. Depèn de si aquesta dona és una mare d'una família immigrant o d'una família amb un estatus cultural i econòmic alt, una estudiant universitària, una treballadora, les primeres els costa més relacionar-se més amb el seu entorn (depenen molt del marit). Però les que tenen treball i/o estudis, han pogut establir-se i integrar-se molt millor.

- 4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?**

Opino que el vel és un element diferenciador com ho és un pírcing, un cabell tenyit de blau, una roba molt ostentosa, uns trets facials orientals, una pell fosca, Aquestes coses criden l'atenció del que ho veu i depèn del seu grau d'informació i respecte de qui fa ús d'aquests elements diferenciadors.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina (si creus que no està gaire integrada)?

Suposo que això de “mala integració”, fa referència a la dona que pertany a una família immigrant, que ha arribat al món occidental buscant una millor qualitat de vida i que li està costant trobar-la ja que el país d’acolliment no està en tant bones condicions com s’esperava i la vida no és difícil per a tothom. De totes maneres, crec que la comunicació és el principal factor per poder relacionar-se amb una nova cultura. La llengua et permet conèixer la manera de pensar i sentir dels altres i poder explicar la teva manera de pensar. Coneixent l’altre et permet reflexionar, conèixer-te a tu mateix i prendre les teves decisions.

6. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Penso que els homes han accedit al món del treball i s’han hagut de comunicar amb el seu nou entorn. Això és un pas més avançat en el tema de la integració.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia , d’amistat...).

Per la meva professió, professora de secundària, he conegut noies. Algunes no estaven d’acord amb la manera de fer de la seva família i han lluitat per poder desenvolupar-se d’una nova manera. Crec que ha estat molt difícil per a elles ja que penso que sempre es necessita el recolzament dels altres.

He conegut també alguna dona que tenia un nivell cultural més alt i la seva vida és gairebé igual a la de qualsevol dona occidental.

8. I amb els homes marroquins?

Fins ara només m'he relacionat amb els pares dels alumnes marroquins que he tingut a classe i la relació ha estat professional.

Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Hi ha problemes culturals que ens allunyen o ens apropen, i la religió és un d'ells ja que no diferencien la religió de la cultura.

9. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a una noia o dona marroquina, ho faries?

Sí. És clar.

10. Creus que es podria considerar vigatana i/o catalana una dona o noia que porta vivint a Catalunya més de 10 anys?

Evidentment. I més si han vingut a petita edat o de molt joves. Aquí reben la seva educació i formació i aquí tenen pensat quedar-se. Són vigatanes i haurien de tenir els mateixos drets que un català autòcton.

12.7 ANNEX VI: Respostes entrevistes als vigatans: estudiants de secundària

1a entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més, de forma general? (no físic) creus que aquestes diferències són molt extremes?

Pel que conec de les dones marroquines (sense generalitzar), són més tancades que les catalanes, ja sigui per factors lingüístics, territorials, forma de ser... però, crec que no les fa ser extremadament diferents.

2. Què creus que és el més important per a que una persona estigui ben integrada en la societat d'acolliment?

Principalment tenir ganes de ser acollit i que tothom posi de la seva part per fer-ho el més fàcil possible, és a dir, que nosaltres com a vigatans, també hem de facilitar la seva integració.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Quines creus que són el motius pels quals una dona marroquina està mal integrada? (en cas de pensar que les marroquines no estant gaire integrades en una societat occidental. Divisió per edats, joves – adultes - grans)

Crec que el Marroc encara va una mica per darrere dels països occidentals europeus quant a drets per a la dona, ja que encara hi predominen pensaments que aquí es consideren antics, com per exemple la necessitat d'un home a la família.

4. Creus que les dones marroquines estan menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Suposo que sí. Pel que he vist, els homes són els que treballen (per tant, es relacionen) i les dones fan les feines de casa, cosa que fa que no es relacionin tant amb el seu entorn.

5. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

No evita la relació amb els altres però crec que la dona musulmana (fora del que seria la religió) encara esta sotmesa a un cert grau de masclisme, que regeix de l'ús del vel.

6. I la religió?

La religió és un tema personal, cadascú ha de creure el que vulgui, però en aquest cas, les marroquines es deixen influenciar massa per la religió musulmana.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia, d'amistat...) Creus que a la societat, en general, li costa relacionar-s'hi?

Vaig tenir una cangur marroquina amb la que tenia molt bona relació, tant els meus pares com el meu germà com jo ens aveníem molt bé amb ella. Em relaciono amb algunes noies marroquines a l'institut i rares vegades fora.

8. I amb els homes marroquins?

Em relaciono també amb nois marroquins dins de l'institut i amb alguns d'ells fora. De fet, fa poc, un company del meu equip era marroquí i ens portàvem la mar de be!

9. Creus que les marroquines, en general, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Normalment sí. De fet, solen anar a comprar a botigues marroquines, solen anar entre elles a passejar, comprar... rarament veig que vagin amb altres dones no marroquines.

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a noies o dones marroquines, ho faries?

Sí, sempre està bé aprendre una mica de cada lloc. De fet, per exemple, m'agradaria saber com fer el pa marroquí i la henna!

11. Consideres catalana a una dona o noia marroquina que porti vivint a Vic, o a Catalunya des de fa més de 10 anys? Per què?

Potser si fa 10 anys no del tot, però si porta des de petita aquí, sí. Ara bé, la integració no depèn dels anys que portis en un país, sinó la relació que hi estableixes i les ganances que tens de ser acollit a Catalunya.

2a entrevista

- 1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic).**

Clarament la cultura és ben diferent. Em costaria més relacionar-me amb una marroquina que no conec. Igualment, les noies joves marroquines estan totalment integrades i no em suposaria cap problema.

- 2. Com definiries integració? Què creus que cal per estar ben integrat en una societat?**

Per estar integrat cal conèixer els costums i la manera de fer les coses del nou país sense perdre els costums del país d'origen.

- 3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).**

Ja que moltes s'han passat dels burques a roba més "occidental", crec que això marca molt la influència occidental. Les més joves estant clarament més integrades que les més grans ja que aquestes últimes, a causa de no conèixer l'idioma, no es relacionen gaire amb els catalans.

- 4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?**

En absolut. Fins i tot és una manera de demostrar qui ets i que portes el vel amb orgull.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina adulta, en aquest cas (si creus que no està gaire integrada)?

Crec que a la societat encara li costa relacionar-se amb dones marroquines. Crec que poc a poc s'aconseguirà millorar aquesta relació.

6. Creus que les dones i noies marroquines estan menys integrades que els homes marroquins? Per què?

S'ha de dir que la generació de dones marroquines adultes encara són totes mestresses de casa i cuiden dels fills. Crec que la nova generació, que tindrà una feina i unes vides modernes, estarà molt integrada.

7. Et relaciones amb dones o noies marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia , d'amistat...).

Actualment només puc dir que soc amic d'una noia marroquina. No tinc més amigues perquè encara no n'he conegut cap més. Si ho fes, estic segur que faria el possible per fer-me'n amic.

8. I amb els homes marroquins?

Amb homes marroquins només tinc relacions de companyonia

9. Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Desgraciadament, les noies i els nois marroquins tendeixen a tancar-se en grups ètnics. Crec que tots ells també haurien de fer esforços per relacionar-se amb altra gent

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a una noia o dona marroquina, ho faries?

I tant! Sempre és interessant conèixer persones i saber el que tenen per explicar!

11. Consideres catalana i/o vigatana a una noia o dona marroquina que porta més de 10 anys vivint a Catalunya?

Sí, es clar, si porten més de la meitat de la seva vida, també tenen dret a ser considerades catalanes.

3a entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic)

En la forma de parlar, d'expressar-se i en l'accent. A més de la cultura i religió diferents.

2. Com definiries integració racial? Què creus que cal per estar integrat en una societat?

El màxim punt d'assimilació, convivència o unió amb una cultura a la qual no pertanyes. El que cal per estar integrat dins d'una societat és, no només l'acceptació de la cultura social que impera, sinó una unió no exponencial, una adaptació. De tal manera que pots continuar vivint amb la teva cultura alhora que acceptés i vius amb una de nova.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Les dones marroquines presenten majors dificultats en el procés d'integració social amb les cultures occidentals; això es deu a la por i al menyspreu d'algunes persones. També, les grans diferències que presenten ambdues cultures generen una infinitat de problemes. Per exemple, les dones marroquines són molt criticades pel típic problema del mocador, tanmateix, jo ho trobo absurd, perquè en cas de que es treïes el mocador no seria una persona diferent, llavors perquè obligar-la a fer-ho? (A no portar mocador). També, presenten més problemes en la socialització donat que, sovint porten la roba típica del Marroc això les allunya social i culturalment.

4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Crec que és un dels grans factors per què hi ha persones occidentals que el consideren un símbol ofensiu i de menyspreu cap a la dona, altres el consideren un fet cultural no compartit i el troben estrany i poc significatiu i altres que s'oposen de forma completa donat que prové d'una cultura diferent la qual rebutgen.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina (si creus que no està gaire integrada)?

El rebuig cap a l'estranger per part de la societat occidental i les cultures molt diferents o externes al país.

6. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Les dones són més discriminades per raons culturals ja que, es considera que tenen menys vida social (només es queden a casa fent les tasques de la llar i cuidant els nens), pel vel, etc. Així que, crec que sí.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia, d'amistat...).

Sí. És una relació d'amistat molt bona, crec que comparteixo més coses amb elles (les poques amigues marroquines que tinc) que amb persones espanyoles, tot i ser jo català.

8. I amb els homes marroquins?

Sí. Aquesta relació és d'amistat - companyonia donat que parlo amb ells, però no tinc la mateixa afinitat ni tampoc una gran amistat.

9. Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Crec que sovint s'agrupen amb les de la seva mateixa ètnia però, no només per la religió sinó per l'idioma, la cultura, els costums i fins i tot els gustos (una música marroquí es menys probable que agradi a un català). Tot i així, hi ha noies que no participen d'aquesta formació de grups ètnics tancats.

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a més noies o dones marroquines, ho faries?

Ho faria sens dubte per què ja ho he fet i ha estat, i seguirà sent sempre, una molt bona experiència.

11. Consideres catalana i/o vigatana a una noia o dona marroquina que porta més de 10 anys vivint a Catalunya?

Sí, i tant! Tots els nouvinguts que arriben al nostre país per establir-s'hi definitivament o per un molt llarg període de temps, s'han de considerar i acceptar com la resta de catalans, vigatans, espanyols.

4a entrevista

- 1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic).**

Principalment en la cultura, les diferents formes de comportar-se davant de diverses situacions...

- 2. Com definiries integració? Què creus que cal per estar ben integrat en una societat?**

Calen diversos aspectes: Aprendre i respectar la cultura de la societat, relacionar-te amb gent i participar activament en les activitats culturals o festivitats del país d'acolliment.

- 3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).**

Això depèn de cada persona, de les ganes que tingui de conèixer i instal·lar-se totalment en una societat. És veu clarament com les dones adultes estant menys integrades que els més joves, i això és per la llengua i els estudis.

- 4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?**

No, el Hijab és un element cultural propi d'una religió, amb el que els catalans poden o no estar-hi a favor (de la seva practica), però s'ha de comprendre i respectar, i en cap moment ha de ser vist com un obstacle per relacionar-se.

- 5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina adulta, en aquest cas (si creus que no està gaire integrada)?**

Aquesta mala integració es deu a que les persones estrangeres en un país molt diferent del que venen, se solen relacionar amb estrangers del seu país (grups ètnics).

6. Creus que les dones i noies marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

No, estan igual d'integrats. La integració, com he esmentat anteriorment, és un procés que depèn també de les ganes que hi posi una persona per "acostumar-se" al país d'acolliment.

7. Et relaciones amb dones o noies marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia , d'amistat...).

No hi tinc gaire relació. És més una relació d'amistat/cordialitat. Jo, al ser també immigrant (procedent de l'Amèrica Llatina) crec que la integració no només depèn dels propis immigrants, sinó també dels habitants "nadius" i de la societat d'acolliment en general, la que ha de participar i no dificultar en cap aspecte la integració dels nousvinguts. És més, la pròpia societat hauria de fer tot el possible per respectar els immigrants i aquest el mateix envers els catalans, espanyols, altres estrangers...

8. I amb els homes marroquins?

Sí, és una relació d'amistat. Crec que les noies marroquines són més tancades i establir amistat amb elles resultaria més difícil. Tot i així, cada noia és un món i puc dir que tinc una amiga marroquina amb la que comparteixo molts punts de vista i tenim moltes coses en comú.

9. Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Crec que sí, però és una cosa que depèn de cada persona i del seu nivell de pràctica religiosa.

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a una noia o dona marroquina, ho faries?

Sí, clar, sempre és millor conèixer gent d'altres països i cultures.

11. Consideres catalana i/o vigatana a una noia o dona marroquina que porta més de 10 anys vivint a Catalunya?

Sí, indiscutiblement. En teoria, si es porta deu anys a Catalunya ja pot demanar la nacionalitat espanyola (tot i que sigui un procés molt lent en molts casos).

5a entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més? (no físic).

La forma de pensar és bastant masclista, la marroquina o la majoria de les que he vist i amb les que he parlat, que tenen una dependència del seu home en tot.

2. Com definiries integració? Què creus que cal per estar ben integrat en una societat?

Incorporar gent immigrant a la cultura del país d'acolliment. Per poder integrar-te et cal saber ser permissiu ja que estàs a un país que no és el teu, amb diferents costums, i respectar-les més que res.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Crec que no acaba de ser del tot completa per que no acaben de saber la llengua, conèixer i participar en la cultura i els costums de Catalunya...

4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Si, és un prejudici que tenim directe al veure al vel. Veure a una dona amb el vel ens allunya o dificulta que nosaltres mateixos ens hi puguem acostar. Però en el fons, no hauria de ser un obstacle, cadascú és com és i tots tenim dret a vestir com vulguem.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina adulta, en aquest cas (si creus que no està gaire integrada)?

A l'estar només per la família, a casa i sempre per esta la dependència dels seus marits, aquests no crec que les deixin fer gaire més.

6. Creus que les dones i noies marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Crec que la cultura marroquina és molt masclista i té moltes mes facilitats un home a l'hora de relacionar-se amb el seu entorn ja que és ell qui treballa per la família, mentre la dona realitza les tasques de la llar.

7. Et relaciones amb dones o noies marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia, d'amistat...).

Sí, no amb gaires, és una relació de companyonia, no va més enllà del entorn laboral o acadèmic amb els marroquins mantinc menys relació que amb les dones.

8. Creus que les marroquines, a causa de la religió, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Sí, perquè la religió prohibeix moltes coses que als homes tenen tota la llibertat per fer. Si vas pel carrer, o et fixes en el dia a dia d'una dona, pots veure que la seva vida i llibertat està sota domini de l'home, sigui marit, germà o pare...

9. Consideres catalana i/o vigatana a una noia o dona marroquina que porta més de 10 anys vivint a Catalunya?

Sí, però una persona no se l'hauria de reconèixer com a vigatana només per que porta molts anys a Vic, també cal participar en les activitats i festivitats del poble. Jo podria anat a escola durant 10 anys però no haver après a llegir ni a escriure, llavors, de què em serveix haver anat a escola? (per exemple).

12.8. ANNEX VII: Respostes entrevistes als vigatans: altres vigatans

1a entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més, de forma general? (no físic) creus que aquestes diferències són molt extremes?

Si no tinc en compte les diferències físiques, no trobo que existeixin diferències singulars entre una dona catalana i una de marroquina. Tot i que la manera de vestir podria ser un tret diferenciador d'origen.

2. Què creus que és el més important per a que una persona estigui ben integrada en la societat d'acolliment?

Sobre tot, que el país que acull tingui una mentalitat oberta i integradora a les diferències culturals d'altres països i no pensi ni consideri que l'estranger és l'enemic.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Quines creus que són el motius pels quals una dona marroquina està mal integrada? (en cas de pensar que les marroquines no estan gaire integrades en una societat occidental. Divisió per edats, joves-adultes-grans).

Crec que la dona marroquina té molt arrelada les seves tradicions i la família pot pressionar a que l'adaptació no sigui al 100% (vel, sortir de nit, vestir de determinada manera...) i adaptar-se a la societat occidental et provoca controvèrsia quan els valors i/o llibertats son diferents a les de l'origen. Sobretot si aquestes dones ja han nascut, per exemple, a Catalunya i el seu entorn (amics) tenen una visió de les coses una mica més lliberal.

4. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Sí, crec que els homes marroquins aconsegueixen adaptar-se millor però no és qüestió d'integració sinó que va més enllà, tot recau en que la cultura/religió marroquina i/o islàmica encara té a la dona en un nivell inferior a l'home i no se li permeten certes coses que en la societat occidental, son lleis primàries .

5. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Com he dit abans crec que si la societat que rep té una mentalitat oberta no hi hauria d'haver cap element que fos discriminador, ni vel, ni religió, ni color de pell, ni res. Som éssers humans i uns no valem més que d'altres. Tots som ciutadans del món.

6. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia , d'amistat...) Creus que a la societat, en general, li costa relacionar-s'hi?

Crec que les noies marroquines juguen amb desigualtat envers als homes marroquins. No sé fins a quin nivell és cultural, m'agradaria preguntar alguna dona marroquina què en pensa ella de viure en una societat on no pot gaudir de certes llibertats.

7. Creus que les marroquines, en general, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Quan ets petit no estàs contaminat pels prejudicis socials i aquesta relació és tant natural i sana com qualsevol altra relació d'iguals. Però quan som més grans potser si que veiem que l'ètnia marroquina, com d'altres, té establerts els seus nuclis i a vegades costa apropar-se pel simple fet de que tampoc hi ha reciprocitat en aquesta relació. Perquè costa molt introduir-se en un grup que ja està format i forjat, tot i que no impossible.

8. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a noies o dones marroquines, ho faries?

Està clar que sí, de fet una de les meves millors amigues és marroquina. Les persones som persones tant és el seu indret d'origen el que preval és com és la seva personalitat i la seva manera de ser

9. Consideres catalana a una dona o noia marroquina que porti vivint a Vic, o a Catalunya des de fa més de 10 anys? Per què?

La consideraria catalana si ella si volgués sentir com a tal (no voldria imposar-li cap etiqueta), les teves arrels és d'on et sents independentment si concorda o no amb el teu lloc d'origen

2a entrevista

- 1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més, de forma general? (no físic) creus que aquestes diferències són molt extremes?**

Encara que aquí, a Catalunya, hagi costat anys fer veure que els homes i les dones tenen els mateixos drets, sí que veig que en la societat marroquina això no sol passar tant. Un altre fet que també m'ha passat pel cap és que aquí només veus les dones marroquines amb altres dones i els homes marroquins amb altres homes, és a dir, que fora de casa no veus grups de marroquins i marroquines barrejats, cada sexe va per separat. I també he vist que dels nens se n'encarreguen les dones (pocs cops he vist un home marroquí encarregant-se dels nens, dels seus fills).

- 2. Què creus que és el més important per tal que una persona estigui ben integrada en la societat d'acolliment?**

El més important és que les dues parts vulguin la integració, hi estiguin a favor. Si no, no és possible (voler integrar ni voler ser integrat).

- 3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).**

Quines creus que són el motius pels quals una dona marroquina està mal integrada? (en cas de pensar que les marroquines no estant gaire integrades en una societat occidental. Divisió per edats, joves – adultes - grans).

No les veig molt integrades. Ni elles ni els homes. Encara que s'esforcen, per exemple, anant a classes de català o castellà a les escoles d'adults. Els nens sí que s'integren molt bé ja que crec que tenen més facilitats de relacionar-se amb els altres.

4. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Com ja he dit anteriorment, no crec que els homes estiguin més integrats que les dones, això depèn de cadascú.

5. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Jo sincerament no tinc cap opinió respecte l'ús de l'hijab, però no em molesta personalment que el portin, encara que molta gent defensi que l'ús hauria d'estar prohibit. El que sí que sobta molt és veure a una de les companyes de classe quan el comença a portar. Sembla com si a partir d'aquest moment la relació entre elles i la resta de la classe (per exemple) comencés a minvar.

6. I la religió?

No crec que la religió sigui el problema.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia, d'amistat...). Creus que a la societat, en general, li costa relacionar-s'hi?

A classe érem companys d'una noia marroquina. Molts cops havíem baixat junts cap a casa i havíem parlat de temes com el vel (ella no el volia portar a l'escola, però a casa l'obligaven. Quan sortia de casa se'l posava i a la cantonada se'l tornava a treure).

8. I amb els homes marroquins?

Sí. Vaig a classe amb un marroquí molt liberal i perfectament integrat en la societat catalana.

9. Creus que les marroquines, en general, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

Crec que tant els homes com les dones. (explicat en un dels primers punts)

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a noies o dones marroquines, ho faries?

Sí, crec que aquesta és la manera d'integrar.

11. Consideres catalana a una dona o noia marroquina que porti vivint a Vic, o a Catalunya des de fa més de 10 anys? Per què?

És català qui ho vol ser, encara que si una persona o grup de gent no s'integra suficientment, se'l continua considerant marroquí. (Tampoc calen 10 anys per integrar-se, aquest noi només li va caldre 1/2 any).

3a entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més, de forma general? (no físic) creus que aquestes diferències són molt extremes?

La manera de pensar és probablement diferent per la religió, la cultura i les tradicions, però en la resta jo crec que no hi ha diferències.

2. Què creus que és el més important per a que una persona estigui ben integrada en la societat d'acolliment?

El més important és que aquesta persona s'obri a la gent i tingui la intenció d'entendre i d'aprendre de la manera de pensar dels altres i, de la mateixa manera, la gent que acull aquesta persona ha d'intentar aprendre a entendre la manera de veure el món de l'altra persona.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Quines creus que són el motius pels quals una dona marroquina està mal integrada? (en cas de pensar que les marroquines no estant gaire integrades en una societat occidental. Divisió per edats, joves – adultes - grans).

Jo penso que la integració de la dona marroquina és complicada igual que ho deu ser per a qualsevol dona que vingui de l'estranger i que provingui d'una cultura i tradicions molt diferents. El grau d'integració depèn de la capacitat que tingui la dona d'obrir-se als altres.

4. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Jo crec que igual. Tot depèn de la persona i de les ganes que tingui de ser acollit.

5. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Creo que el vel no és un impediment, si no la actitud que tingui cada persona. Jo tinc una amiga marroquina i tenim una molt bona relació, no compartim les mateixes idees en alguns temes ni tampoc el mateix pensament ideològic ni religions però hem après a respectar les idees de l'altra persona tot i que no les compartim

6. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia, d'amistat...) Creus que a la societat, en general, li costa relacionar-s'hi?

7. I amb els homes marroquins?

8. Creus que les marroquines, en general, són més tancades i només s'ajunten en grups de la seva mateixa ètnia?

En general sí, però no sempre.

9. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a noies o dones marroquines, ho faries?

Sí, ja ho faig, de fet, és molt interessant aprendre a veure el món des del punt de vista d'un "estranger" ja que t'enriqueix molt com a persona.

10. Consideres catalana a una dona o noia marroquina que porti vivint a Vic, o a Catalunya des de fa més de 10 anys? Per què?

Sí, totalment, ja que ha viscut tota la vida aquí.

4a entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més?

En la vestimenta i en les costums principalment.

2. Què creus que cal per estar integrat en una societat?

Seguretat en un mateix, orgull pels orígens, orgull del nou país.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental? (grau d'integració, per exemple).

Les dones marroquines en la societat catalana acostumen a no integrar-se per que solen a relacionar-se exclusivament amb altres dones marroquines.

4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Pot dificultar la relació amb els altres, ja que es percep com una cultura desconeguda a la que la gent amb poca cultura té por. Però no hauria de ser així.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina (si creus que no està gaire integrada)?

Per la diferència de cultures, per herència de costums racistes, per una forma de ser de la dona marroquina generalment introvertida (degut a les costums marroquines) .

6. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

Depèn molt de la personalitat de la persona. En la meva experiència personal, he pogut conviure més amb els homes per que les dones fora de l'escola és difícil trobar-les pel carrer, i puc dir que hi ha nois marroquins que igual que les dones, no han pogut integrar-se més, però alhora conec alguns nois i noies marroquins que han pogut integrar-se per igual. La diferència està en com han enfrontat el problema o la quantitat de temps que porten introduint-se en la societat. Dins una societat inevitablement racista, la persona que lluita per la seva pròpia integració fa la diferència.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional (laboral), de companyonia , d'amistat...).

No em relaciono amb dones marroquines perquè no he tingut la possibilitat de relacionar-me amb elles. Tinc amistats xineses, africanes i sud-americanes, no crec que tingués cap problema en fer amistat amb una dona marroquina que tingués els meus mateixos interessos i ambicions.

8. I amb els homes marroquins?

He pogut relacionar-me amb algun noi marroquí. Amistat superficial i cordial.

9. Creus que els catalans, en general, són tancats a l'hora de relacionar-se amb persones estrangeres?

Depèn del tipus de català. He detectat que als pobles hi ha més rebuig a les persones estrangeres que a la ciutat.

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a més noies i/o dones marroquines, ho faries?

Sí, i de la mateixa manera que ho faig amb les persones d'aquí, faria amistat si els interessos que tingués aquesta dona fossin similars als meus.

11. Creus que es podria considerar vigatana i/o catalana una dona o noia que porta vivint a Catalunya més de 10 anys?

Sens dubte.

5a Entrevista

1. En una comparació entre una dona catalana i una de marroquina, en quins trets les diferenciaries més?

Suposo que a nivell laboral. Les dones marroquines que viuen a Catalunya no acostumen a treballar fora de casa seva, mentre que la majoria de dones catalanes treballen tant a casa com a la feina. De totes maneres, hi ha un fet important que no es pot passar per alt. Estem analitzant les dones marroquines que han hagut de marxar del seu país. Desconec si les dones marroquines que viuen al Marroc també es dediquen essencialment a les tasques de la llar o si poden desenvolupar la seva pròpia carrera professional.

2. Què creus que cal per estar integrat en una societat?

Primer de tot, ganes d'integrar-s'hi. Sense això, és impossible. A partir d'aquí, no crec que hi hagi un decàleg precís que defineixi què es necessita per estar ben integrat. Jo et diria, principalment, assumir els trets característics de la societat on vius (llengua, cultura, tradicions...), que no és el mateix que perdre els orígens. És un procés que requereix el seu temps i que s'ha de plantejar en positiu. No es tracta de fer una substitució de costums, sinó un enriquiment mutu.

3. Com creus que és la integració d'una dona marroquina en una societat occidental?

Cada persona és un cas diferent, així que prefereixo no generalitzar. Hi ha exemples prou coneguts de marroquines molt integrades a Catalunya i, a la vegada, dones que no només no han fet cap esforç per integrar-se, sinó que no el pensen fer. El que hauria de ser important és que la societat d'acollida tingui les eines necessàries per poder ajudar les persones que es volen integrar i per fer canviar d'opinió les que no es volen integrar.

4. Creus que el Hijab (vel musulmà) és un element que les allunya d'aquesta societat, que les reprimeix i evita o dificulta la relació amb els altres? Per què?

Sincerament, no crec que una peça de roba tingui el poder d'integrar o allunyar una persona de la societat on viu. Si més no, no crec que hagi de ser així. Per tant, si les dones marroquines volen portar el vel, que el portin. Això sí: que el portin perquè elles vulguin, no perquè algú les obliga a portar-lo. Dit això, hi ha unes normes de convivència comunes per a tota la societat. Si hi ha llocs on no es pot portar cap complement al cap, elles tampoc l'haurien de portar. Tothom té el dret a vestir com vulgui, faltaria més. Però, de la mateixa manera, tothom té l'obligació de complir unes normes de convivència comunes.

5. Quines diries que són les causes principals per les quals es dona aquesta mala integració de la dona marroquina (si creus que no està gaire integrada)?

Insisteixo que no és bo posar al mateix sac totes les dones marroquines que viuen a Catalunya. Entenc que hi deu haver casos de tot. Suposo que les que estant menys integrades també són les que tenen un accés més limitat a l'educació i a la cultura. Això fa que puguin tenir certes pors i prejudicis sobre la societat d'acolliment. Les mateixes pors i prejudicis que alimenten la intolerància cap a elles entre molts dels que han nascut aquí.

6. Creus que les dones marroquines estant menys integrades que els homes marroquins? Per què?

No ho sé. D'una banda, perquè no tinc prou coneixements sobre el tema. De l'altra, perquè les dones marroquines no acostumen a fer gaire vida social. Això ens podria fer creure, d'entrada, que els homes marroquins estant més integrats, ja que comparteixen més moments de la seva vida quotidiana al carrer. El que jo em

pregunto, però, és per què les dones marroquines no surten tant. És una decisió pròpia o és una obligació imposada pels seus pares i marits? Personalment, no sé si les dones marroquines estant menys o més integrades que els homes, però sospito que tenen menys llibertat de moviments que ells.

7. Et relaciones amb dones marroquines? Com és aquesta relació (professional, de companyonia , d'amistat...).

No m'hi he relacionat gaire, la veritat. Quan anava a l'escola, no n'hi havia cap al meu curs. Fora de l'escola, tampoc he coincidit amb elles ni a la feina ni a les activitats d'oci on participo habitualment. De totes maneres, si s'hagués donat el cas, no crec que haguéssim tingut cap impediment per relacionar-nos cordialment. Com a mínim, l'impediment no hagués sigut pels seus orígens.

8. I amb els homes marroquins?

M'hi he relacionat més, ja que he coincidit amb ells a l'escola o en activitats extraescolars com el futbol, però no podríem parlar d'amistat. Amb alguns m'hi sento més còmode i amb altres no tant. En tot cas, és una qüestió d'inquietuds i afinitats, no pas cultural. El mateix que podria passar-me amb qualsevol persona que ha nascut aquí.

9. Creus que els catalans, en general, són tancats a l'hora de relacionar-se amb persones estrangeres?

Jo penso que, en general, Catalunya és un país obert i tolerant. Crec que ho demostren les moltes persones de diferents orígens que hi han vingut a guanyar-se la vida i que, passats uns anys, han decidit quedar-s'hi a viure-hi i formar-hi la seva família. Això no treu que també hi hagi gent intolerant i, fins i tot, algun que altre partit

polític de caire xenòfob. Però, per sort, aquests últims són minoria. Els catalans d'origen acostumem a dir que és català tot aquell que viu i treballa a Catalunya i, a més, vol ser-ho. Crec que és una bona manera de demostrar el caràcter inclusiu de la societat catalana i la nostra riquesa interna com a nació.

10. Si tinguessis oportunitat de conèixer millor a una noia o dona marroquina, ho faries?

Clar. Per què no? L'important és no jutjar les persones pels seus orígens i creences, sinó per la seva manera de ser.